

AMNESTY INTERNATIONAL AFDELING NEDERLAND JAARVERSLAG 2017

"I hope that I will be
the last victim in
China's long record of
treating words as
crimes"

LIU XIAOBO
1955-2017

WE GRIEVE THE
LOSS
OF A GIANT OF
HUMAN RIGHTS

1955-2017

AMNESTY
INTERNATIONAL

Dit jaarverslag 2017 is beschikbaar op: www.amnesty.nl/jaarverslag2017
Dit is het voorlopige Jaarverslag 2017 van Amnesty International Nederland.
Op 23 juni 2018 wordt dit Jaarverslag ter goedkeuring voorgelegd aan Amnesty's Ledenraad.

Statutaire naam: Amnesty International, afdeling Nederland
Rechtsvorm: vereniging
Statutaire vestigingsplaats: Amsterdam
Kamer van Koophandel: 40530953

© Amnesty International

Foto omslag: Wake voor de Chinese Nobelprijswinnaar en mensenrechtenverdediger
Liu Xiaobo bij de Chinese ambassade in Den Haag / © AI
Eindredactie en interviews: Jeroen Teitler
Infographics: Sazza
Vormgeving: Karel Oosting

Amnesty International afdeling Nederland
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
T (020) 626 44 36
F (020) 624 08 89
E amnesty@amnesty.nl
I www.amnesty.nl
Bankrekening: NL45 TRIO 0198 1000 00

INHOUD

Voorwoord	5
Samenvatting	7
Belangrijke resultaten	8
Het jaar 2017 in cijfers	9

BESTUURSVERSLAG 2017

1	STRATEGIE EN BELEID	11
	Visie en missie	13
	Strategie	14
	Focus van Amnesty Nederland	16
	Impact van ons werk	18
2	HET NET SLUIT ZICH OM MENSENRECHTENVERDEDIGERS	21
	Het probleem	21
	Strategie	21
	Turkije	23
	Rusland	25
	Saudi-Arabië	29
	<i>Interview: Ellen Vermeulen</i>	32
3	MENSENRECHTEN IN NEDERLAND	35
	Het probleem	35
	Strategie	35
	<i>Interview: Marianne Reijnhoudt</i>	38
	Vluchtelingen	41
	Veiligheid en mensenrechten	45
	<i>Interview: Nine de Vries</i>	51
4	VOORUITBLIK NAAR 2018	53
5	ONZE WERKWIJZE	55
	Amnesty onderzoekt	56
	<i>Interview: Tirana Hassan</i>	57
	Amnesty voert actie	60
	<i>Interview: Iris Borsboom</i>	66
	Amnesty lobbyt	67
	Amnesty licht voor	68
	Amnesty werkt samen	74
	Amnesty werft fondsen	75
	<i>Interview: Lena Vizy</i>	78

6	DE ORGANISATIE	81
	De internationale beweging	81
	Amnesty Nederland (AINL)	85
	De ledenraad van AINL	85
	Het bestuur van AINL	88
	De directie en het managementteam van AINL	92
	Onze medewerkers	94
	<i>Interview: Nettie Tetelepta</i>	98
	Onze relatie met belanghebbenden	100
	Klachten	103
	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	105
	Risicomanagement	107
7	FINANCIËLE VERANTWOORDING	111
	Inleiding	111
	Resultaat 2017	112
	Inkomsten	113
	Bestedingen	118
	Resultaatverdeling	124
	Financiële vooruitblik	126
	Update 2018	128
8	VERKORTE JAARREKENING	129
9	JAAARREKENING 2017 EN OVERIGE GEGEVENS	132

BIJLAGES

Bijlage 1: Samenwerkingspartners	133
Bijlage 2: Codes/richtlijnen waar AINL zich aan houdt	135

VOORWOORD

In 2017 werd pijnlijk duidelijk dat regeringen denken dat het jachtseizoen op mensenrechtenverdedigers is geopend. Mensenrechtenverdedigers werden in groten getale opgesloten, aangevallen, geïntimideerd, belasterd en monddood gemaakt. Meer dan 312 activisten werden dit jaar vermoord; zeker dertig meer dan een jaar eerder, en twee keer zoveel als het jaar dáárvóór. In landen als Turkije, Saudi-Arabië en Rusland werden mensen opgepakt voor hun strijd tegen onrecht. En dat laatste land voerde, net als veel andere landen, wéér wetgeving in die non-gouvernementele organisaties nog verder aan banden legt.

Ook onze eigen organisatie kwam onder vuur te liggen. Twee van onze collega's in Turkije werden volstrekt onterecht opgepakt vanwege hun mensenrechtenwerk. Zij kunnen gevangenisstraffen van vijftien jaar krijgen voor 'hulp aan een terroristische organisatie'. Amnesty Nederland maakte zich dit jaar dan ook sterk voor mensenrechtenverdedigers. Zodat zij beschermd worden en hun broodnodige werk kunnen doen. We boden onder meer directe ondersteuning aan mensenrechtenverdedigers in onder andere Rusland, Saudi-Arabië en Turkije en drongen er bij diplomaten van Nederland en de Europese Unie op aan zich voor hen in te zetten.

Ook in onze achtertuin

Niet alleen ver weg, maar ook binnen de EU stonden de mensenrechten in 2017 flink onder druk. In landen als Polen en Hongarije werd de rechtsstaat steeds verder uitgehold. In Frankrijk werd de noodtoestand na twee jaar weliswaar opgeheven, maar daarvoor in de plaats kwam een nieuwe wet waarmee de regering meer macht krijgt om maatregelen tegen terrorisme door te voeren, waardoor fundamentele rechten worden ingeperkt. Ook in Nederland zijn mensenrechten niet langer altijd vanzelfsprekend. Zo werd dit jaar de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (ook wel Sleepwet genoemd) aangenomen. Die geeft de geheime diensten vergaande bevoegdheden en vormt daarmee een bedreiging voor de privacy en vrije meningsuiting van alle Nederlanders. Wij brachten dit jaar ook rapporten uit over andere zorgwekkende antiterrorismemaatregelen en wezen de politie op de gevaren van stroomstootwapens naar aanleiding van een proef die zij met dit wapen startte.

Ila Kasem (links)
en Eduard Nazarski

© AI / Karen Veldkamp

Tegenbeweging

Maar 2017 was gelukkig ook een jaar waarin we duidelijk zagen dat er een tegenbeweging opstaat. In Polen gingen mensenmassa's de straat op om te demonstreren tegen het tornen aan de onafhankelijke rechtspraak. De #MeToo-campagne, tegen geweld tegen vrouwen, bewees dat sociale bewegingen een immense aantrekkingskracht kunnen hebben. Wereldwijd verzetten steeds meer mensen zich tegen maatschappelijk onrecht en mensenrechtenschendingen. Ook Amnesty Nederland ondervond dat in 2017. Mede op ons aandringen dwongen Nederlandse burgers een referendum af over de Sleepwet. Op meer dan zeshonderd locaties in het land klommen mensen tijdens Amnesty's Schrijfmarathon op 10 december in de pen om brieven te schrijven voor mensen die groot onrecht is aangedaan. Het aantal mensen dat ons volgt op sociale media steeg gestaag door. En we ontvingen meer financiële steun dan ooit tevoren.

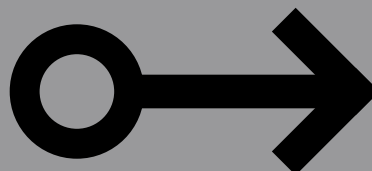
Dat stemt hoopvol, maar daarmee zijn we er nog niet. Het draagvlak voor de mensenrechten is kwetsbaar. We zien een 'wij-zij'-denken in de maatschappij, waarbij veiligheid steeds vaker boven vrijheid wordt gesteld en waarvan vaak minderheden als eersten de gevolgen ondervinden. Daarom bouwden we in 2017 aan een stevig fundament voor de mensenrechten in de Nederlandse samenleving. Met mensenrechteneducatie wisten we weer meer scholieren te bereiken dan in voorgaande jaren. Zij moeten immers de mensenrechten in de toekomst dragen en zonodig verdedigen. Daarnaast introduceerden we Mensenrechtendialogen: groepsgesprekken over mensenrechtentema's, waarbij deelnemers aan de hand van dilemma's elkaars standpunten en het belang van mensenrechten verkennen. De enkele tientallen gesprekken die tot nu toe plaatsvonden leverden inspirerende en mooie momenten op. En we investeerden in het betrekken van een groep die we tot nu toe niet goed wisten te bereiken: jongeren van 16 tot en met 25 jaar met een cultureel diverse achtergrond. Met deze inspanningen zorgen we ervoor dat de mensenrechten in ons land ook in de toekomst op bijval kunnen rekenen.

Over al deze zaken en nog veel meer leest u in dit jaarverslag. Veel dank voor uw betrokkenheid in 2017!

Ila Kasem – Voorzitter Amnesty Nederland
Eduard Nazarski – directeur Amnesty Nederland

SAMENVATTING

DOELSTELLING, STRATEGIE EN WERKWIJZE AMNESTY NEDERLAND

DOELSTELLING

Amnesty International streeft naar een wereld waarin iedereen alle internationaal erkende mensenrechten geniet, met specifiek aandacht voor:

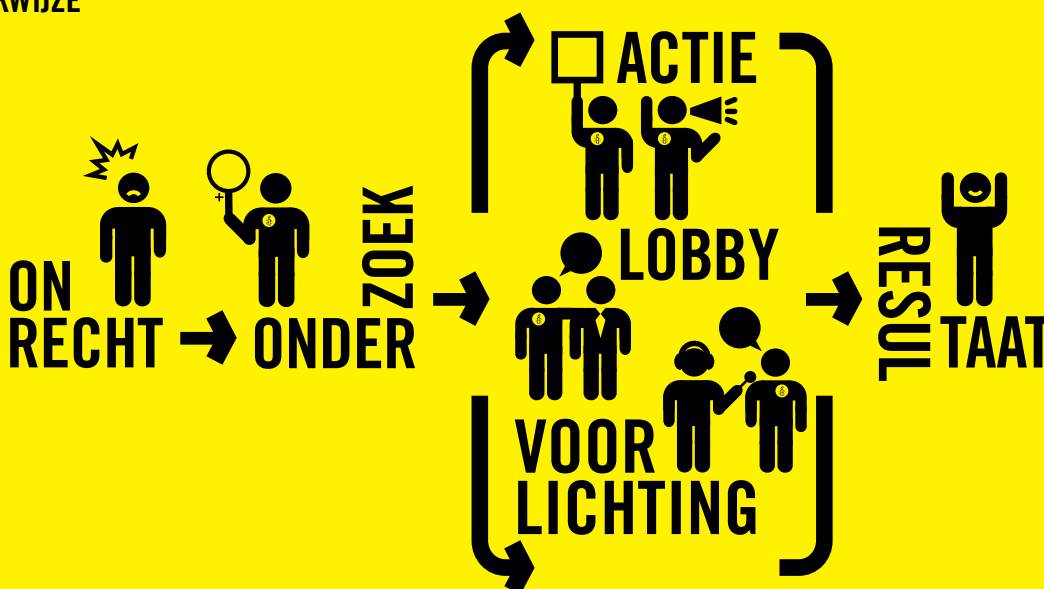
- Vrijheid van meningsuiting en non-discriminatie;
- Mensenrechten van migranten en vluchtelingen;
- Bescherming tegen politiek geweld en vervolging;
- Economische, sociale en culturele rechten.

STRATEGIE

Om dat te bereiken zetten wij ons in voor:

- Wetgeving die mensenrechten erkent en vastlegt, autoriteiten die naleving daarvan waarborgen;
- Onmiddellijk, volledig en onpartijdig onderzoek naar mensenrechtenschendingen, daders worden vervolgd;
- Draagvlak en publieke steun voor mensenrechten en solidariteit met mensenrechtenverdedigers;
- Mensen zijn in staat om hun rechten op te eisen.

WERKWIJZE

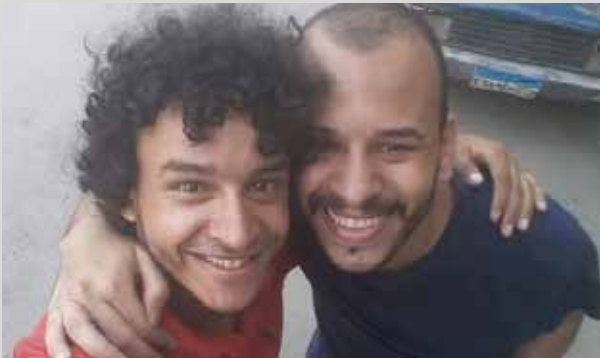

PRIORITEITEN IN 2017

- Vluchtelingen en migranten
- Vrijheid van meningsuiting in China, Indonesië, Rusland, Saudi-Arabië en Turkije
- Bedrijven en mensenrechten
- Politie en mensenrechten
- Mensenrechten in Nederland
- Mensenrechteneducatie
- Capaciteitsversterking van mensenrechtenverdedigers
- Massa-surveillance
- Contraterrorisme

BELANGRIJKE RESULTATEN

Tarek Hussein © twitter@HMahmoudmohmed

VRIJLATINGEN NA ACTIES

Vele mensen die onterecht gevangenzaten kwamen vrij na acties van Amnesty. Onder hen waren klokkenluider Chelsea Manning uit de Verenigde Staten, mensenrechtenverdediger Ildar Dadin uit Rusland, anti-marteldemonstrant Tarek Hussein uit Egypte, en de mensenrechtenverdedigers uit Turkije die de 'Istanbul 10' vormen.

CRISISONDERZOEK LEVERT ONOMSTOTELIJK BEWIJS

Dankzij financiële steun van de Nationale Postcode Loterij konden Amnesty's crisisonderzoekers op plekken als Raqqa en Myanmar razendsnel onomstotelijk bewijs van mensenrechtenschendingen verzamelen. Regeringen moeten zich daartegen verweren. Media wereldwijd berichtten erover, en ook de VN besteedden er aandacht aan.

ONDERSTEUNING VAN MENSENRECHTENVERDEDIGERS

Danzij onze trainingen en workshops konden Saudische en Russische mensenrechtenverdedigers hun werk verbeteren. EU-diplomaten zetten zich harder in om mensenrechtenverdedigers in landen waarheen zij zijn uitgezonden te beschermen. Bijvoorbeeld door rechtszaken bij te wonen.

REFERENDUM OVER DE SLEEPWET

We steunden het initiatief van een groep studenten om een referendum over de 'Sleepwet' af te dwingen. Ruim 380.000 mensen tekenden, waardoor er in maart 2018 een referendum kwam over

© Bas de Meijer / HH

de wet die de privacy en vrije meningsuiting schendt. Er kwam een maatschappelijk debat, een meerderheid stemde tegen en de wet wordt enigszins aangepast.

NEDERLANDS BELEID AANGEPAST

Ons rapport over terroristenafdelingen in Nederlandse gevangnissen kreeg veel aandacht. Gevangnissen schaften vernederende fouilleringen af. Na onze kritiek op het gebruik van stroomstootwapens in ggz-instellingen, nam de Tweede Kamer een motie aan om dat te verbieden.

UNIEKE SAMENWERKING MET ZUID-SUDANESE MENSENRECHTENVERDEDIGERS

Samen met tien Zuid-Sudanese mensenrechtenverdedigers bracht Amnesty in juli 2017 een rapport uit over seksueel geweld in het conflict in Zuid-Sudan. Onder begeleiding van Amnesty Nederland verzamelden de Zuid-Sudanezen onder zeer moeilijke omstandigheden informatie.

SHELL MOGELIJK VOOR RECHTER

Naar aanleiding van een Amnesty-rapport over onder meer moorden, verkrachtingen en martelingen van Nigerianen die tegen olievervuiling protesteerden, overweegt het Openbaar Ministerie Shell te vervolgen.

© AI

SCHRIJFMARATHON BREEKT RECORD

Over de hele wereld schreven mensen op en rond 10 december, de Dag van de Rechten van de Mens, brieven tegen onrecht. In Nederland werd op een recordaantal locaties geschreven: meer dan zeshonderd.

MENSENRECHTENDIALOGEN

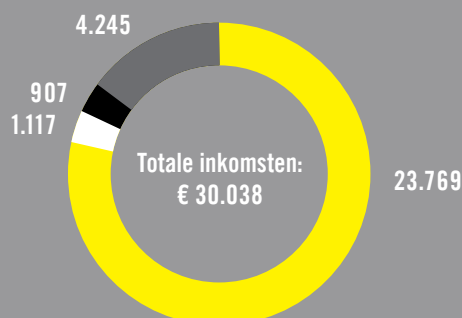
Op verschillende plekken in het land gingen deelnemers aan enkele tientallen bijeenkomsten met elkaar in dialoog over drie onderwerpen: vluchtelingen, het inperken van mensenrechten onder het mom van veiligheid, en discriminatie. Zo willen we bereiken dat mensen er in gesprek zelf achter komen waarom mensenrechten belangrijk zijn.

GROEI AANTAL LEDEN

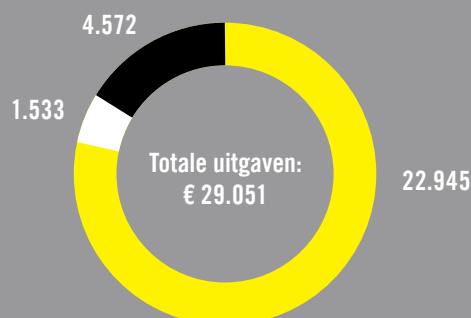
Na jarenlange daling steeg het ledenaantal in 2017 voor het eerst weer, naar 253.689.

HET JAAR 2017 IN CIJFERS

INKOMSTEN & UITGAVEN 2017 (x € 1000)

- Bijdragen van leden
- Andere inkomsten uit eigen fondsenwerving
- Subsidie BuZa
- Nationale Postcode Loterij

- Besteding aan de doelstelling
- Beheer & administratie
- Werving baten

ACHTERBAN & LEDEN

Achterban: **370.347**

Leden: **253.689**

Nieuw geworven leden: **20.148**

Doelstelling: 20.000

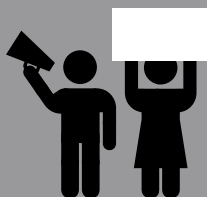
Uitstroom leden: **7,2%**

Gemiddelde bijdrage leden: **€ 61**

Regionale en flexvrijwilligers: **2.097 personen**

Vrijwillige collectanten: **14.637 personen**

Groepen: **238 groepen**

(SOCIALE) MEDIA

Interviews in krant of uitzending op radio en tv: **109**
(2016: 120)

Unieke bezoekers amnesty.nl: **999.578**
(2016: 875.072)

Unieke bezoekers totaal (inclusief amnesty.nl, blogs, shop, petities en mobiel): **1.874.158**
(2016: 1.629.299)

Facebookvolgers: **178.482** (2016: 142.000)

Twittervolgers: **21.700** (2016: 19.600)

FORMATIE & VRIJWILLIGERS

Formatie: **89,4 FTE**

Vrijwilligers Amnesty-kantoor: **61**
(inclusief stagiairs, 16,8 FTE)

TOP 3 AMNESTY-PETITIES

Vluchtelingenkampen Athene: **52.635 handtekeningen**

China - Vrijlating voor Liu Xiaobo: **52.337 handtekeningen**

Laat vluchtelingen niet in de kou staan: **51.080 handtekeningen**

MENSENRECHTENEDUCATIE

Aantal leerlingen dat les kreeg over mensenrechten: **119.230**
(2016: 107.383)

AMNESTY'S SCHRIJFMARATHON

Brieven geschreven in Nederland: **173.521**

Aantal schrijflocaties: **603**

Deelnemende scholieren: **40.886**

AMNESTY INTERNATIONAL
AFDELING NEDERLAND
BESTUURSVERSLAG 2017

STRATEGIE EN BELEID

Over de hele wereld zijn mensen het slachtoffer van schendingen van hun mensenrechten. Ze worden gevangengezet of gediscrimineerd vanwege hun mening, geloof of seksuele oriëntatie. Of ze worden slachtoffer van politiegeweld, marteling of bedreiging. Mensen worden veroordeeld op basis van verzonnen aanklachten na oneerlijke processen, of krijgen de doodstraf. Het scala aan wereldwijde mensenrechtenschendingen is enorm.

Amnesty International streeft naar een wereld waarin iedereen alle internationaal erkende mensenrechten geniet. Wij zetten daarbij in op een aantal prioriteiten, met als doel zo effectief mogelijk te opereren. Per onderwerp maken wij een analyse van de manier waarop we impact kunnen bereiken op het gebied van mensenrechten.

In dit hoofdstuk worden onze visie, doelstelling en strategie nader beschreven, evenals de impact die Amnesty beoogt teweeg te brengen.

BEOOGDE VERANDERING	WAT MOET ER GEBEUREN?	WAT DOET AMNESTY NL?
<p>INTERNATIONALE STRATEGISCHE DOELEN (2016-2019):</p> <p>HERWINNEN VAN VRIJHEDEN Een wereld waarin iedereen zijn/haar rechten kent en deze kan opeisen.</p> <p>WAARBORGEN VAN GELIJKE RECHTEN VOOR IEDEREEN Een wereld waarin mensenrechten en gerechtigheid worden genoten zonder discriminatie.</p> <p>REAGEREN OP CRISES Een wereld waarin mensen worden beschermd tijdens conflicten en crises.</p>	<p>VERANDERING IN WET EN REGELGEVING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wetgeving die mensenrechten en de naleving daarvan waarborgt. • Nederlandse overheid, internationale organisaties en/of andere belanghebbenden respecteren mensenrechten, geven hun verantwoordelijkheden na en geven mensenrechten voorrang ten opzichte van handels- en geopolitieke belangen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lobby: oproepen van de Nederlandse regering en politiek, Europese Unie, Verenigde Naties en/of andere belanghebbenden (waaronder financiële instellingen en bedrijven) om in te grijpen.
<p>ZORGEN VOOR VERANTWOORDING Een wereld waarin schenders van mensenrechten ter verantwoording worden gebracht.</p> <p>MAXIMALISEREN VAN ONZE MIDDELEN EN BETROKKENHEID Een wereldwijde mensenrechtenbeweging van mensen die zich inzetten voor mensenrechten voor iedereen.</p>	<p>VERANDERING IN ACCOUNTABILITY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mensenrechtenschendingen worden direct, volledig en onpartijdig onderzocht, daders leggen verantwoording af en worden vervolgd. • Autoriteiten hebben mechanismen en instellingen die naleving van wetgeving monitoren. • Politie en wetshandhavers opereren vanuit internationale mensenrechtenstandaarden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Waarnemen van rechtszaken in landen van onrecht. • Monitoring naleving internationale verdragen en/of EU/VN-richtlijnen.
	<p>VERANDERING IN CIVIL SOCIETY, MEDIA EN ANDERE BEÏNVLOEDINGSKANALEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Inter)nationale druk op autoriteiten van het land van onrecht om schendingen te stoppen. • Draagvlak en publieke steun voor mensenrechten en solidariteit met mensenrechtenverdedigers. • Schendingen worden openbaar gemaakt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar mensenrechtenschendingen. • Voorlichting en mobilisatie van het publiek. • Mensenrechteneducatie in het onderwijs. • Samenwerking met Amnesty-secties, maatschappelijke partijen en vakorganisaties.
	<p>VERANDERING IN HET LEVEN VAN MENSEN (RIGHTS HOLDERS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mensen zijn in staat om van hun rechten te genieten en om hun rechten op te eisen. • Slachtoffers van schendingen hebben toegang tot rechtspraak, remedie en beschikbare diensten. • Activisten en organisaties kunnen hun werk uitoefenen zonder angst voor vervolging, intimidatie, mishandeling en marteling. 	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking en empowerment van lokale activisten en mensenrechtenbeweging. • Bescherming van en steun aan slachtoffers en mensenrechtenverdedigers.

VISIE EN MISSIE

Amnesty International streeft naar een wereld waarin iedereen alle rechten geniet die zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechteninstrumenten.

Wij zien een wereld voor ons waarin:

- Iedereen zijn/haar mensenrechten kent en kan opeisen;
- Mensenrechten en gerechtigheid genoten worden zonder discriminatie;
- Mensen beschermd worden tijdens conflicten en crises;
- Schenders van mensenrechten ter verantwoording worden geroepen.

Om dit te bereiken is Amnesty International een mondiale beweging die mensenrechten verdedigt voor iedereen.

Onze missie is het verrichten van onderzoek en het ondernemen van actie gericht op het voorkomen van mensenrechtenschendingen, met specifiek aandacht voor:

- Vrijheid van meningsuiting en non-discriminatie;
- Mensenrechten van migranten en vluchtelingen;
- Bescherming tegen politiek geweld en vervolging;
- Economische, sociale en culturele rechten.

STRATEGIE

De strategie van Amnesty International wordt ontwikkeld binnen de wereldwijde Amnesty-beweging. Het lopende internationale beleidsplan geldt voor de jaren 2016 tot en met 2019. In het schema is weergegeven welke veranderingen worden beoogd, wat ervoor nodig is om die te bereiken, en welke rol Amnesty Nederland daarbij kan spelen.

Om onze doelstellingen te bereiken zetten wij ons, kort samengevat, in voor:

- Wetgeving die mensenrechten erkent en vastlegt, autoriteiten die naleving daarvan waarborgen;
- Onmiddellijk, volledig en onpartijdig onderzoek naar mensenrechtenschendingen en vervolging van daders;
- Draagvlak en publieke steun voor mensenrechten, en solidariteit met mensenrechtenverdedigers;
- Mensen in staat stellen om hun rechten op te eisen.

De strategie van Amnesty International is uitgewerkt in twaalf internationale programma's (zie schema op pagina 17). Het overgrote deel van het werk van alle Amnesty-afdelingen haakt aan bij de programma's en draagt daardoor direct bij aan het bereiken van onze doelen.

STRATEGISCHE DOELEN '16-'19 EN FOCUS VAN AMNESTY NEDERLAND DAARBINNEN

STRATEGIC GOAL

INTERNATIONALE PROGRAMMA'S

FOCUS VAN AMNESTY NEDERLAND

DOEL 1 HERWINNEN VAN VRIJHEDEN

- Mogelijk maken van en beschermen van openbare ruimte en verdedigers van mensenrechten
- Mensenrechteneducatie
- Opeisen van online vrijheden. Weerstand bieden tegen trends in internetcensuur en -toezicht

- Rusland, China, Saudi-Arabië, Turkije, Indonesië
- Sport en Mensenrechten
- Human rights capacity-building programme
- Politie en mensenrechten
- Internationale campagne: Shrinking Space for Human Rights Defenders
- Mensenrechteneducatie
- Surveillance

DOEL 2 WAARBORGEN VAN GELIJKE RECHTEN VOOR IEDEREEN

- Gender en discriminatie
- Economische, sociale en culturele rechten

- Etnisch profileren door de politie
- Human rights capacity-building programme

DOEL 3 REAGEREN OP CRISES

- Internationale rechtspraak
- Mensen die zijn geraakt door conflicten
- Het werk van mondiale en regionale instituties

- Vluchtelingen
- Internationale campagne: Protecting People on the Move
- Irreguliere migranten in Nederland

DOEL 4 ZORGEN VOOR VERANTWOORDING

- Strafrecht
- Doodstraf
- Corporate Accountability

- Politie en mensenrechten
- Indonesië, China
- Investeren in mensenrechten

DOEL 5 MAXIMALISEREN VAN ONZE MIDDELEN EN MENSKRACHT

- Maximaliseren van onze middelen en menskracht, teneinde een zo groot mogelijke impact te bereiken. Een wereldwijde mensenrechtenbeweging van een breed scala aan mensen die, ondersteund door een grotere en krachtigere organisatie, een positief effect heeft op de verbetering van mensenrechten voor iedereen.

- Werven van activisten en leden
- Fondsenwerving

FOCUS VAN AMNESTY NEDERLAND

Amnesty Nederland voert onderzoek, beleidsontwikkeling, lobby, acties en campagnes uit in aansluiting op de internationale Amnesty-strategie en het brede spectrum aan onderwerpen waaraan de internationale organisatie werkt. Daarbij is gekozen voor een aantal kernonderwerpen. Wij analyseren op welke onderwerpen wij vanuit Nederland de grootste toegevoegde waarde kunnen bieden. Op die manier bouwen we gericht expertise op en kunnen we effectiever werken.

Naast programma's die zich richten op mensenrechten in Nederland, richten wij ons op de mensenrechtensituatie in een aantal landen die regionaal bepalend zijn. Ook werken we aan enkele onderwerpen die in de actuele belangstelling staan, zoals massasurveillance en etnisch profileren. Verder dragen wij als Amnesty-afdeling bij aan de internationale mensenrechtencampagnes.

In 2017 heeft een herijking van de mensenrechtenprogramma's plaatsgevonden. Daarbij ging het om het bevestigen of juist wijzigen van onze focus, het afsluiten van bestaande of juist starten van nieuwe programma's, en daarnaast op basis van specifieke strategische vragen per mensenrechtenprogramma een aanzet te doen tot het bijwerken van programmastrategieën. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen in de plannen voor 2018. Daarnaast zijn we in 2017 reeds gestart met het onderzoeken van mogelijke nieuwe mensenrechtenprogramma's op de thema's 'rechtsstatelijkheid in Europa' en 'vluchtelingen en migranten' en nieuw strategisch landenwerk.

Een overzicht van de focus van Amnesty Nederland in 2017 volgt in het volgende schema. In de volgende hoofdstukken van dit jaarverslag wordt hiervan verder verslag gedaan.

AMNESTY-RAPPORTEN & URGENT ACTIONS

Goede, betrouwbare informatie vormt wereldwijd de basis van Amnesty's werk.

MENSENRECHTENPROGRAMMA'S

Meerjarige investering op integrale aanpak van een beperkt aantal mensenrechtenkwesties.

INTERNATIONALE PROJECTEN:

- Human Rights Capacity Building Programme
- Politie en mensenrechten

4 MENSENRECHTENPROGRAMMA'S:

- MR dicht bij huis
- Investeren in MR
- Veiligheid en MR
- Strategische Landen
*China, Indonesië, Rusland
Saudi-Arabië en Turkije*

CAMPAGNES:

Een beperkt aantal mensenrechtenkwesties krijgt tijdelijk op basis van opportuniteit meer aandacht en zichtbaarheid in de vorm van een campagne.

ACTUALITEIT

Snel en effectief anticiperen op ontwikkelingen in de buitenwereld.

BIJDRAGE AAN INTERNATIONALE ORGANISATIE

Amnesty Nederland ontleent haar bestaansrecht aan Amnesty International en is ervan overtuigd dat we door goede internationale samenwerking binnen Amnesty maximale impact kunnen bereiken.

EDUCATIE & VOORLICHTING

Vergroten van elementair mensenrechtenbewustzijn als bouwsteen voor een kritische, relevante groep burgers.

MOBILISEREN VAN PUBLIEK

Amnesty voert actie om mensenrechtenschendingen te voorkomen en beëindigen. Hiervoor mobiliseren we zoveel mogelijk mensen. We gebruiken acties ook om mensenrechtenverdedigers te ondersteunen.

FONDSENWERVING

Amnesty werft fondsen om ons werk voor mensenrechten mogelijk te maken. De steun van onze leden maakt dat wij onafhankelijk en objectief ons werk kunnen doen.

De Peruaanse mensenrechtenverdediger **Máxima Acuña** met de postzakken vol brieven van iedereen die voor haar heeft geschreven tijdens de Schrijfmarathon.

© AI

IMPACT VAN ONS WERK

Amnesty International doet onderzoek en voert actie gericht op het voorkomen en beëindigen van mensenrechtenschendingen. Hierbij kiezen we gericht voor programma's en projecten waarmee we verwachten resultaten te kunnen boeken. Daarnaast voelen we de morele verplichting ook iets te doen aan situaties waarin resultaten mogelijk lang op zich laten wachten en wellicht onbereikbaar zijn. Om te weten of we succesvol zijn als mensenrechtenorganisatie, is het essentieel dat we ons werk monitoren en evalueren. Ons doel is daarbij niet alleen het in kaart brengen van welke veranderingen hebben plaatsgevonden, maar ook het krijgen van inzicht in hoe deze veranderingen hebben plaatsgevonden.

Wat verstaan wij onder impact?

Amnesty definieert impact als significante veranderingen – positief of negatief, bedoeld of onbedoeld – als gevolg van onze interventies. Het is geen vaststaand te bereiken eindpunt, maar een dynamisch, niet-lineair proces. Er is een verschil tussen 'impact' en 'resultaat'. Het is belangrijk dat we aandacht hebben voor de weg ernaartoe en de mijlpalen die we in dat proces plaatsen. Dat kunnen belangrijke resultaten zijn van ons werk, die nog niet per definitie 'impact' hebben.

Voor verandering op het vlak van de mensenrechten kan een langdurige inspanning nodig zijn, vaak van een groot aantal organisaties, groepen en activisten. Resultaten kunnen allerlei vormen aannemen: mensenrechtenschendingen worden aan het licht gebracht, internationale onderzoeken worden gelanceerd, er wordt internationale druk uitgeoefend, wetten worden aangepast, verantwoordelijken worden ter verantwoording gebracht. Elk van deze resultaten is een stap voorwaarts in het behalen van impact.

Leiders van de
Krimtataren Akhtem
Chiygoz (rechts van het
midden) en Ilmi Umerov
(links van het midden)
na hun vrijlating.

© Vladimir Shtanko Anadolu/
AFP/Getty Images

Impact & Learning

Op internationaal niveau heeft Amnesty een nieuw systeem ontwikkeld waarmee inzicht kan worden verkregen in hoe veranderingen plaatsvinden. Door beter inzicht kunnen wij onze aanpak door de tijd heen verbeteren en het verhaal over de door Amnesty beïnvloede veranderingen beter vertellen. Dit 'Impact & Learning'-systeem wordt ook gebruikt om onze voortgang en uitdagingen aan te tonen. Als internationale beweging leren we hierdoor steeds meer over de manier waarop mensenrechtenveranderingen plaatsvinden en hoe we die het beste kunnen bereiken. Dit leidt tot regelmatige aanpassingen en vernieuwing van onze aanpak.

De belangrijkste principes uit het Impact & Learning-systeem zijn:

- Aanpassen – Het actief bevorderen van beoordeling en reflectie en daaruit voortvloeiend het regelmatig aanpassen van plannen en strategieën.
- Vernieuwen – Investeren in evaluatie en het lerend vermogen van de organisatie om kennis te vergroten over nieuwe of uitdagende onderdelen van ons werk.
- Gezamenlijke analyse – De verschillende partijen uit de internationale beweging (Internationaal Secretariaat, regionale kantoren, landenkantoren et cetera) die een bijdrage leverden aan een project betrekken bij de analyse van de impact van ons werk.
- Externe validatie – Het betrekken van externen (deskundigen, partnerorganisaties) om onze interne impactanalyses te testen en beoordelen.
- Verantwoording afleggen – Verantwoording aan rechthebbenden, onze achterban, partners, donoren en het Nederlands publiek door het verhaal van Amnesty's bijdrage aan mensenrechtenverandering te vertellen.

Bovengenoemde werkwijze wordt toegepast bij de mensenrechtenprogramma's, internationale projecten en campagnes. Het is onderdeel van onze planning & control-cyclus waarbij wij werken met meerjarenplannen (ook wel de programmaplannen genoemd), jaarplannen, 4-maandenrapportages, evaluaties en jaarverslaggeving.

In maart worden de Syrische vluchtelingen Alan, Gyan en hun familie herenigd met hun dierbaren in Duitsland. Alan en Gyan, die lijden aan een ernstige spierziekte en in hun rolstoelen hun land ontvluchtten, zaten meer dan zes maanden onder vreselijke omstandigheden vast in een kamp nabij de Griekse hoofdstad Athene.

© AI

HET NET SLUIT ZICH OM MENSENRECHTEN- VERDEDIGERS

HET PROBLEEM

Het wordt steeds gevaarlijker om op te komen voor mensenrechten. Mensenrechtenverdedigers krijgen op veel plekken in de wereld te maken met intimidatie, lastercampagnes, geweld en gevangenisstraf. Nieuwe wetten maken hen monddood. De persvrijheid wordt aan banden gelegd. En elk jaar worden meer activisten vermoord. Regeringen, gewapende groeperingen en bedrijven zorgen er zo voor dat het net zich steeds verder sluit om mensen die op vreedzame wijze hun mening geven. In landen als Rusland, Saudi-Arabië en Turkije kwamen mensenrechtenverdedigers de afgelopen jaren meer in het nauw.

STRATEGIE

Beoogde verandering

Mensenrechtenorganisaties en mensenrechtenverdedigers kunnen hun werk beter en in een veiligere omgeving doen, zonder angst voor vervolging, intimidatie, mishandeling en marteling.

Een demonstrant in de Poolse hoofdstad Warschau wordt verwijderd door de politie.

© NI

Wat moet er gebeuren?

- Opstellen van wetgeving en beleid dat mensenrechtenorganisaties en -verdedigers ondersteunt en beschermt;
- Autoriteiten geven actieve invulling aan hun mensenrechtenbeleid en de implementatie van de EU-richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers (o.a. door het bijwonen van rechtszaken);
- Autoriteiten zetten zich internationaal in voor naleving van deze richtlijnen en spreken zich publiekelijk uit over schendingen;
- Openbaarmaking van schendingen van mensenrechten van mensenrechtenorganisaties en -verdedigers;
- Vergroting van draagvlak en publieke steun voor, en solidariteit met, mensenrechtenorganisaties en -verdedigers, en erkenning van hun werk;
- Mensenrechtenverdedigers werken met elkaar samen en zijn beter toegerust om hun en andermans rechten te beschermen.

Wat doet Amnesty Nederland?

We zetten in op drie tactische sporen, waar mogelijk versterkt door media en communicatie:

1. Lobby

We lobbyen voor een actiever mensenrechtenbeleid van Nederland en de EU(-lidstaten), gericht op ondersteuning en bescherming van mensenrechtenverdedigers. We dringen met name bij diplomaten aan op een actieve manier invulling te geven aan de EU-richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers – bijvoorbeeld door rechtszaken bij te wonen – en brengen diplomaten samen met activisten. We brengen rapporten uit waarin we het beleid beoordelen.

2. Actie

We mobiliseren het Nederlandse publiek om in actie te komen voor mensenrechtenverdedigers. Zo leggen we druk op autoriteiten om ze te beschermen.

3. Werk in doellanden

We ondersteunen mensenrechtenverdedigers in onder andere Rusland, Saudi-Arabië en Turkije bij het beschermen van zichzelf en het uitvoeren van hun werk. Ook werken we aan een betere reputatie van mensenrechtenverdedigers in deze landen.

İdil Eser, directeur van Amnesty Turkije (links), wordt verwelkomd nadat ze is vrijgelaten uit de gevangenis. Ze had ruim drie en een halve maand vastgezeten.

© AI

TURKIJE

Het probleem

De mislukte coup in 2016 heeft vergaande consequenties voor de mensenrechten in Turkije. De zuivering die na de coup werd ingezet treft duizenden mensen die zonder aanklacht vastzitten, ontslagen zijn of het land niet uit mogen. Naast journalisten, rechters en leraren zijn mensenrechtenverdedigers daarvan slachtoffer.

Ontwikkelingen in 2017

Begin juli werden in Istanbul tien mensenrechtenverdedigers – onder wie de directeur van Amnesty Turkije – opgepakt toen ze deelnamen aan een workshop over digitale veiligheid voor mensenrechtenverdedigers: de 'Istanbul 10'. De voorzitter van Amnesty Turkije was al eerder opgepakt. Allen worden beschuldigd van 'lidmaatschap van een terroristische organisatie'.

Wat hebben we bereikt in 2017?

We voerden veelvuldig en grootschalig actie voor de vrijlating van de Istanbul 10 en Taner Kılıç, de voorzitter van Amnesty Turkije. We demonstreerden in juni voor de Turkse ambassade in Den Haag voor de vrijlating van Taner Kılıç en in juli brachten we, samen met onder andere Hivos en Oxfam, honderdvijftig mensen op de been voor een demonstratie voor de Istanbul 10 op het Malieveld en voor de Turkse ambassade. We trokken veel media-aandacht met een actie in Brussel rond een ontmoeting tussen EU-Hoge Vertegenwoordiger Mogherini en de Turkse minister van Buitenlandse Zaken. **Resultaat:** Sinds eind oktober zijn de Istanbul 10 op borgtocht vrij; zij mogen hun rechtszaak in vrijheid afwachten. Taner Kılıç zit nog vast.

Samen met Hivos lobbyden we via sociale media en achter de schermen bij het ministerie van Buitenlandse Zaken voor een publieke verklaring over de arrestaties.

Resultaat: Minister Koenders riep uiteindelijk in een publieke verklaring op tot vrijlating van de mensenrechtenverdedigers. Die verklaring kwam rijkelijk laat.

Demonstratie voor de vrijlating van mensenrechtenverdedigers bij de Turkse ambassade in Den Haag.

© AI

We stuurden verschillende diplomatieke posten en de EU-delegatie informatie over rechtszaken die Amnesty in Turkije waarneemt, om hen te vragen ook een waarnemer te sturen. Amnesty Nederland woonde in juni in Turkije twee rechtszaken bij van mensenrechtenverdedigers. Het grootste deel van het jaar was het echter niet veilig voor Amnesty-waarnemers van buiten Turkije om rechtszaken bij te wonen.

Resultaat: Bij bijna alle rechtszaken die wij waarnamen, was iemand van de EU-delegatie aanwezig. EU-delegatieleden onderhouden veel contact met mensenrechtenverdedigers. De aangeklaagden ondervonden veel steun van de waarnemers.

Reflectie

De mensenrechtensituatie in Turkije verslechterde in 2017 verder. De arrestaties van de Istanbul 10 en de voorzitter van Amnesty Turkije waren een dieptepunt, maar zorgden er wel voor dat andere overheden zich explicieter uitspraken over de mensenrechtensituatie in Turkije. De Turkse autoriteiten voelen die buitenlandse druk; de vrijlating op borgtocht van de Istanbul 10 laat zien dat die druk effectief is. We wilden graag meer werken aan de Turkse mensenrechtensituatie op (middel)lange termijn en hadden daarvoor concrete ideeën. Door de verslechterde politieke omstandigheden in Turkije konden we deze niet uitvoeren en speelden we noodgedwongen vooral reactief in op de actualiteit.

Hoe gaan we verder in 2018?

In 2018 blijven we ons inzetten voor bescherming van mensenrechtenverdedigers in Turkije. De nadruk zal liggen op publiekscampagnes, lobby bij de Nederlandse autoriteiten voor druk op Turkije en het laten horen van een tegengeluid om de reputatie van mensenrechtenverdedigers onder Turken te verbeteren. We onderzoeken of we, na de toegenomen repressie, kunnen doorgaan met het waarnemen van rechtszaken.

Maria Baronova,
coördinator van de
Russische mensenrecht-
tenorganisatie Open
Rusland, wordt gearres-
teerd door de politie.

© AFP/Getty Images/
Vasily Maximov

RUSLAND

Het probleem

De ruimte in Rusland voor vrijheid van meningsuiting, vereniging en vergadering neemt sinds een jaar of vijf in snel tempo af. De afgelopen jaren voerde Rusland veel repressieve wetten in. Mensenrechtenverdedigers worden gedemoniseerd en afgeschilderd als instrumenten van Ruslands vijanden. Meest bedreigend voor mensenrechtenactivisten zijn de Buitenlandse Agentenwet en de Wet op de Ongewenste organisaties. Begin 2017 telde de lijst 'buitenlandse agenten' meer dan 150 ngo's – in grote meerderheid onvrijwillig zo aangemerkt. Zeven buitenlandse (met name Amerikaanse) organisaties werden ongewenst verklaard.

Het Russische maatschappelijk middenveld staat door die wetgeving onder grote druk. Kritische, onafhankelijke ngo's worden ernstig beperkt doordat ze veel tijd en geld kwijt zijn aan procederen (veelal tevergeefs, waarna boetes volgen) en het voldoen aan allerlei rapportageregeltjes. Vaak zijn ze gedwongen tot sluiting, semi-legaliteit of vertrek naar het buitenland. Gongo's (gouvernementele ngo's; door de overheid bestuurde niet-gouvernementele organisaties) verdringen intussen de echte ngo's.

Ontwikkelingen in 2017

In 2017 werden weliswaar tientallen non-gouvernementele organisaties van de stigmatiserende lijst 'buitenlandse agenten' afgehaald (de lijst is vrijwel gehalveerd), maar dat betekent geen directe verbetering. De Buitenlandse Agentenwet heeft enorm veel schade aangericht onder ngo's; een eventueel herstel zal jaren vergen. Bovendien betekent een nieuwe Buitenlandse Agentenwet speciaal voor mediaorganisaties een nieuwe aanval op vrijheid van meningsuiting. Ook werd de Wet op Ongewenste organisaties meer toegepast: vooral universiteiten en wetenschappelijke centra kregen boetes. In juni 2016 was Valentina Cherevatenko de eerste mensenrechtenverdediger die op grond van de Buitenlandse Agentenwet met persoonlijke strafvervolgning werd bedreigd; haar hing tot twee jaar celstraf boven het hoofd. Na ruim een jaar besloot de Russische aanklager geen strafrechtelijk onderzoek in te stellen en werd de zaak ingetrokken wegens gebrek aan bewijs. Intensieve politieke lobby bij de EU en individuele lidstaten, onder andere in het kader van het project over de EU-richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers (zie pagina 28), leverde hieraan een grote bijdrage.

Valantina Cherevatenko, oprichter en voorzitter van de Russische ngo Vrouwen van de Don. De aanklacht tegen haar, wegens 'het zich op kwaadwillende wijze onttrekken aan haar plichten', werd ingetrokken.

© AI

Wat hebben we bereikt in 2017?

EU-richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers

Amnesty zette Nederlandse en Europese regeringen onder druk zich hard te maken voor Russische mensenrechtenverdedigers. Daarbij drongen we aan op volledige implementatie van de EU-richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers. Net als in 2016 verzorgden we eind 2017 een workshop voor Russische mensenrechtenverdedigers en buitenlandse diplomaten om het kennisniveau te verhogen, wederzijdse contact te verbeteren en suggesties voor ondersteuning uit te wisselen. We zetten ons daarnaast in voor meer betrokkenheid van diplomaten bij rechtszaken tegen mensenrechtenverdedigers, een flexibeler visaregime voor mensenrechtenverdedigers, en andere vormen van zichtbare EU-steun. **Resultaat:** Rusland staat nu stevig op de EU-agenda. Zowel aan de beleidskant als in de praktijk merken we dat de EU gebruikmaakt van de resultaten van de workshops. Als gevolg van de lobby kondigde de EEAS (de dienst die zich bezighoudt met het buitenlands beleid van de EU) aan richtlijnen te zullen uitvoeren aan EU-consulaten in Rusland, om ze aan te moedigen de visaregels flexibel te gebruiken voor mensenrechtenverdedigers. Een ander resultaat is dat EU-delegatie bezoeken aan ngo's in ver van Moskou afgelegen gebieden gaat organiseren. Ambassades kunnen zich hierbij aansluiten. Hiervoor hebben wij gepleit.

We brachten negen rechtszaken onder de aandacht van EU-ambassades in Moskou, met het verzoek hoorzittingen bij te wonen en zichtbare steun te verlenen aan vervolgte personen of organisaties. Tijdens de workshop van november 2017 zegde de EU-delegatie toe het gebruik van sociale media te zullen stimuleren om dergelijke zaken meer onder de aandacht te brengen. **Resultaat:** EU-waarnemers woonden bijna de helft van de hoorzittingen bij waarvoor Amnesty aandacht vroeg; de mensenrechtenverdedigers voelden zich daardoor gesteund. In de rechtszaak van Ildar Dadin was de aanwezigheid en betrokkenheid van EU-waarnemers een waardevolle stem in alle internationale druk die bijdroeg aan zijn vrijlating. In de zaak van Valentina Cherevatenko (zie boven) waren de nauwe contacten tussen haar en de EU waardevol. In andere zaken zagen we weliswaar groeiende diplomatieke betrokkenheid, maar is verbetering mogelijk, met name in publieke communicatie. In de laatste workshop is vastgesteld dat een handleiding *trial monitoring*, specifiek voor Rusland, op prijs gesteld zou worden. We bekijken of we zo'n handleiding kunnen ontwikkelen.

Ildar Dadin kwam in februari vervroegd vrij. In 2015 was hij veroordeeld tot tweeënhalf jaar gevangenis omdat hij demonstreerde tegen de annexatie van de Krim en voor rechten van lhbt+'s. Amnesty voerde veelvuldig actie voor zijn vrijlating.

CAI

Tegenwicht aan lastercampagnes

Amnesty Nederland nam deel aan een internationaal Amnesty-pilotproject met als doel geselecteerde Russische partnerorganisaties beter uit te rusten om te kunnen functioneren en morele en financiële steun te werven. De gedachte hierachter is dat meer volgers op sociale media en betere communicatie over het werk een tegenwicht biedt tegen lastercampagnes van de staatsmedia. Een bredere achterban brengt ook de mogelijkheid van crowdfunding dichterbij, wat afhankelijkheid van buitenlandse fondsen vermindert.

Daarnaast sloten we een partnerschap met het Nederlands Helsinki Comité om meer te kunnen profiteren van elkaars projecten op het gebied van *counter-narrative* over mensenrechtenverdedigers. Amnesty Nederland droeg financieel bij aan productie en promotie van een aantal video's die zijn verspreid door een bredere groep mensenrechten-ngo's in Rusland en andere voormalige Sovjetlanden. **Resultaat:** In 2017 gaven experts van Amnesty Nederland een workshop over het gebruik van sociale media aan één van de twee Russische partners in het project. Dit leidde tot een aantal minicampagnes op sociale media, een verbeterde Facebookstrategie en 50 procent meer volgers.

International Youth Human Rights Movement

We zetten onze samenwerking voort met onze Russische partner International Youth Human Rights Movement (YHRM). Op die manier droegen we bij aan bewustwording over mensenrechten, en het opleiden van een nieuwe generatie activisten. We verzorgden een workshop over projectrapportage en het gebruik van een Theory of Change. Deze is door YHRM als zeer nuttig ervaren. Ook verzorgden we een Russische vertaling van educatiemateriaal voor mensenrechtenverdedigers. YHRM versterkte haar positie door ook in Sint-Petersburg een centrum te openen. Daarnaast verstevigden we onze samenwerking op het gebied van mensenrechteneducatie tijdens een conferentie over mensenrechteneducatie in Rusland. In de toekomst zullen we op dit gebied meer samenwerken. **Resultaat:** Dankzij onze workshop heeft YHRM meer verstand van goed samenspel en dynamiek binnen een organisatie, en van waar westerse ngo's naar kijken als ze met Russische ngo's willen samenwerken. De structurele groei binnen YHRM biedt kans voor crowdfunding en voor verdere samenwerking.

Ali Feruz schreef voor de kritische Russische krant *Novaja Gazeta*. In augustus werd hij opgepakt.

© Dmitry Piskunov

Reflectie

In een situatie waarin verandering van repressieve wetten niet haalbaar is, steunen we mensenrechtenverdedigers in Rusland op (grofweg) twee manieren:

1. We rusten hen beter uit om zichzelf te verdedigen tegen lastercampagnes en anti-ngo-propaganda (met als ultiem doel een grotere supporterbasis, voor morele steun en, uiteindelijk, ook voor financiële steun).
2. We lobbyen bij de EU en individuele lidstaten voor meer bescherming en steun aan mensenrechtenverdedigers.

Wat punt 1 betreft is het zaak druk op de ketel te houden bij onze partners. Ook moeten we in de communicatie met Amnesty Moskou volhardender en duidelijker zijn om een bijdrage van betekenis van hun kant te krijgen. Wat punt 2 betreft hebben we gemerkt dat onze contacten met de EEAS in Brussel zeer belangrijk zijn geweest. Het was een goede zet in dit project op verschillende niveaus te werken en hen bij de workshop te betrekken. Dat geldt ook voor het betrekken van de mensen binnen de EU die zich met Schengenvisa bezighouden. Het is een project van de lange adem, waarbij we dezelfde aanbevelingen vaak moeten herhalen.

De evaluatie onder Russische deelnemers aan de workshop bracht naar voren dat we hen tussen de workshops door beter op de hoogte kunnen houden van waar we mee bezig zijn en hoe we hen daarbij kunnen betrekken. Ook hier kunnen we meer vragen van de collega's in Moskou.

Hoe gaan we verder in 2018?

In 2018 blijven we EU-vertegenwoordigers onder druk zetten om Russische mensenrechtenverdedigers te steunen met de instrumenten die zij daarvoor beschikbaar hebben: visa, waarnemen van rechtszaken, publieke verklaringen en andere communicatie, flexibele funding en bijdragen aan eerlijkere beeldvorming rond mensenrechtenverdedigers. In het project ter ondersteuning van strategische communicatie van Russische mensenrechten-ngo's, wordt de groep organisaties waarmee we werken uitgebreid. We bekijken mogelijkheden om educatieprojecten, al dan niet structureel, te ondersteunen. In de samenwerking met YHRM zullen we kijken naar zowel inhoudelijke projecten (zoals trainingen voor jonge advocaten) als verdere organisatieverbetering en mogelijkheden voor crowdfunding. Rondom het WK voetbal in Rusland vragen we aandacht voor mensenrechtenverdedigers.

Saudi-Arabische
activisten worden in
Amsterdam getraind
in onder meer
lobbywerk.

© Marieke Wijntjes

SAUDI-ARABIË

Het probleem

Wetgeving en beleid met betrekking tot contraterorisme en registratie van ngo's zijn uiterst repressief. De meeste Saudische mensenrechtenverdedigers zitten achter de tralies of zijn gevlucht naar het buitenland. Een ngo-wet uit 2015 verhindert dat mensenrechtenorganisaties zich registreren. Antiterrorismewetgeving wordt systematisch gebruikt om activisten de mond te snoeren. Nederland weigert zich hierover publiekelijk uit te spreken.

Strategie

Hervormingen in Saudi-Arabië zullen niet tot stand komen zonder druk. Aangezien de interne druk in de kiem wordt gesmoord, is internationale druk nodig. Amnesty probeert Europese autoriteiten al jaren te bewegen tot openlijke kritiek op Saudi-Arabië en tot betere ondersteuning van Saudische mensenrechtenverdedigers. We richten ons daarnaast op het Saudische publiek om het algemene beeld van mensenrechtenverdedigers positief te beïnvloeden.

Ontwikkelingen in 2017

In januari werden twee Saudische mensenrechtenverdedigers opgepakt. Eén mensenrechtenverdediger werd vlak na zijn vrijlating weer aangeklaagd bij de antiterrorisrechtbank en een andere, die al was veroordeeld en in de gevangenis zat, kreeg nieuwe aanklachten onder de antiterrorismewetgeving.

In mei werd bekend dat de bekende mensenrechtenverdediger Mohammed Al-Otaib vanuit Qatar werd uitgeleverd aan Saudi-Arabië. We drongen er bij EU-lidstaten en de EU op aan contact met Al-Otaib te zoeken, omdat dat hem bescherming zou bieden. Zij deden echter niets.

In juni werd Mohammad bin Salman kroonprins, wat tot voorzichtig optimisme onder mensenrechtenverdedigers leidde. Enkel van hen die in ballingschap verkeerden, keerden terug. Snel daarna waren er echter nieuwe arrestaties van mensenrechtenverdedigers.

Een ngo die opkomt voor vrouwenrechten probeerde zich in 2017 onder de nieuwe ngo-wet te registreren. De aanvraag werd zonder uitleg afgewezen. Dit is het eerste concrete bewijs dat de huidige wet zeer restrictief is.

Amnesty demonstreert bij het Kurhaus in Den Haag voor mensenrechtenverdedigers in Saudi-Arabië, tijdens de jaarlijkse receptie van de Saudische ambassade.

© NI

Wat hebben we bereikt in 2017?

We zetten onze inspanningen om Saudische mensenrechtenverdedigers in contact te brengen met EU-afgevaardigden voort. We drongen erop aan dat EU-afgevaardigden de EU-richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers implementeren en voor hen opkomen. We namen activisten mee op lobbytour in Brussel en Parijs en trainden hen in lobbyen en debatteren. **Resultaat:** Meerdere Europese regeringen spraken zich expliciet uit over onderdrukking van mensenrechtenverdedigers in Saudi-Arabië. De EU Foreign Affairs Council verwees voor het eerst naar de repressie van Saudische mensenrechtenverdedigers; dat was een direct resultaat van ons lobbywerk. Ook leidden onze inspanningen tot meer contact tussen de mensenrechtenverdedigers onderling, zodat zij hun werk beter op elkaar kunnen afstemmen. **Resultaat:** De Nederlandse mensenrechtenambassadeur diende een verzoek in om een mensenrechtenverdediger in de gevangenis te bezoeken tijdens een bezoek aan het land in september. Saudi-Arabië zegde echter alle officiële afspraken met Nederland af toen Nederland zich in de VN-Mensenrechtenraad inzette voor een onafhankelijk onderzoek naar mensenrechtenschendingen en schendingen van het oorlogsrecht bij het conflict in Jemen.

Reflectie

We voerden de druk op de EU om mensenrechtenverdedigers te beschermen verder op. Er waren enkele publieke kritische uitspraken, en diplomaten woonden waar mogelijk rechtszaken van mensenrechtenverdedigers bij. Saudische mensenrechtenverdedigers ontvingen echter nog steeds weinig concrete steun vanuit de EU en haar lidstaten. Met de benoeming van de nieuwe kroonprins waren mensenrechtenverdedigers voorzichtig positief over de toekomst. Maar hoewel vrouwen sindsdien het lang geëiste recht op autorijden hebben gekregen, lijken de autoriteiten vooral bezig met de uitvoering van een grootschalige PR-campagne om het slechte imago van het land te veranderen. Er zijn geen structurele veranderingen op het gebied van mensenrechten, en de repressie van de vrijheid van meningsuiting was nog nooit zo hard. Tegelijk laten de Saudische investeringen in een wereldwijd PR-offensief zien dat het land zich publieke druk en reputatieschade wel degelijk aantrekt. Dit moedigt ons aan door te gaan met publieksacties en druk op de EU(-lidstaten) om kritische uitspraken te doen over de mensenrechtensituatie. Onze kritiek op Saudi-Arabië in de VN-Mensenrechtenraad toonde bovendien aan dat publieke druk niet noodzakelijk leidt tot blijvende relatieschade. Het liet ook zien dat de EU, en ook een klein land als Nederland, grote invloed kan hebben.

Abdullah Madhi Al-Atawi,
Mohamed Abdullah
al-Otaibi en Mohammad
Aeid al-Otaibi (v.l.n.r.),
drie van de oprichters van
de Saudi-Arabische ngo
Unie voor Mensenrechten.

© Privéfoto

Hoe gaan we verder in 2018?

In Amnesty's wereldwijde campagne voor mensenrechtenverdedigers tillen we de lobby bij de EU naar een hoger plan en voeren we samen met Amnesty-afdelingen in andere EU-landen actie. We zullen proberen om Amnesty's narratief over *shrinking space for civil society* en de situatie van mensenrechtenverdedigers in onder meer Saudi-Arabië in de Raadsconclusies van de EU-Raad Buitenlandse Zaken te krijgen. We lobbyen richting een groep Europarlementariërs die een bezoek zullen brengen aan Saudi-Arabië om, ook in het Arabisch, publieke kritiek te uiten op de repressie van mensenrechtenverdedigers en op te roepen tot vrijlating van activisten. We zetten meer in op het verspreiden van een *counter-narrative* over mensenrechtenverdedigers, waarvoor we ook in gesprek gaan met diplomaten van de EU en EU-lidstaten. We bereiden publieksacties voor bij de Saudische ambassade om aandacht te vragen voor vervolgte mensenrechtenverdedigers en het recht op vrijheid van meningsuiting, vereniging en vergadering. Ook blijven we werken aan het versterken van het netwerk van mensenrechtenverdedigers, en geven we trainingen, bijvoorbeeld op het gebied van strategisch campagnevoeren.

© AI

‘Dit was écht een volledige samenwerking tussen Amnesty en lokale organisaties’

Ellen Vermeulen werkt voor het Human Rights and capacity building programme (HURICAP) van Amnesty Nederland. Zij stond aan de basis van een bijzonder rapport over Zuid-Sudan dat in juli 2017 uitkwam.

Samen met tien Zuid-Sudanese mensenrechtenverdedigers bracht Amnesty International in juli 2017 een rapport uit over seksueel geweld in het conflict in Zuid-Sudan: *Do not remain silent: Survivors of sexual violence in South Sudan call for justice and reparations*. Sinds de start van het gewapend conflict in december 2013 kregen duizenden mensen in het land te maken met seksueel geweld, waaronder verkrachting, groepsverkrachting, seks-slavernij, seksuele verminking, marteling en castratie. Het rapport vertelt de verhalen van de overlevenden. Én het laat zien welke genoegdoening zij willen en welke maatregelen zij nodig achten om de sociale cohesie te herstellen. Daarmee zet het rapport de roep om gerechtigheid van de slachtoffers kracht bij.

Waarom wilden jullie voor dit onderzoek samenwerken met Zuid-Sudanese mensenrechtenverdedigers?

‘Eigenlijk wilden we twee doelen bereiken: zelf een goed rapport uitbrengen én maatschappelijke organisaties in Zuid-Sudan ondersteunen. Die organisaties zijn erg zwak. Deze samenwerking geeft hun een platform, waardoor andere organisaties sneller met hen willen samenwerken en zij aantrekkelijker worden voor donateurs. We vonden het ook belangrijk met mensen uit het land zelf te werken, omdat we hen daarmee een stem geven.’

Hoe kwam de samenwerking tot stand?

‘HURICAP werkt sinds 2012 in Zuid-Sudan. We brachten er mensenrechtenorganisaties samen en trainden hen op het gebied van het verzamelen van informatie over mensenrechtenschendingen. Het vertrouwen tussen die organisaties

‘We hebben nu contact met een heel team aan goed opgeleide, betrouwbare onderzoekers in Zuid-Sudan die we ook voor ander onderzoek kunnen vragen.’

was echter zo klein, dat er van de onderlinge samenwerking weinig terecht kwam. Uiteindelijk selecteerden we daarom twee partnerorganisaties met wie het wel werkte. Zij stelden een team van mensenrechtenverdedigers samen en de organisaties en we bepaalden samen naar welk onderwerp we onderzoek wilden doen. Dat werd seksueel geweld. Niet alleen tegen vrouwen maar ook tegen mannen en jongens, waar nog veel meer een taboe op rust.’

Wat konden de lokale onderzoekers wat Amnesty-onderzoekers niet konden?

‘Tien Zuid-Sudanese mensenrechtenverdedigers, vijf mannen en vijf vrouwen, en een aantal Amnesty-onderzoekers hielden in zes maanden tijd interviews met 168 overlevenden van seksueel geweld en veertien getuigen daarvan. Lokale onderzoekers kennen de taal, de omgeving, en lopen minder risico omdat ze minder opvallen. Bovendien is het gebied te groot en de schendingen zo wijdverbreid dat een team van onderzoekers nodig is.’

Hoe is de situatie voor mensenrechtenverdedigers in Zuid-Sudan?

‘Als mensen in Zuid-Sudan kritisch zijn op de regering, is de kans groot dat ze slachtoffer worden van inbraken, bedreigingen, verdwijningen of moord. Er zijn verschillende voorbeelden van organisaties en mensen die dat is overkomen. Tijdens het onderzoek voor ons rapport werden ook twee van “onze” mensenrechtenverdedigers bedreigd door regeringsaanhangers. Wij riepen de hulp in van verschillende organisaties die ons erbij hielpen de twee voor een aantal maanden het land te laten verlaten. Eén mensenrechtenverdediger trok zich halverwege het onderzoek zelf terug omdat hij het te gevaarlijk vond.’

Hoe gingen jullie om met die gevaren?

‘Vooropgesteld: we werkten alleen maar samen met ervaren mensenrechtenverdedigers die dit werk zelf graag wilden doen. We hebben niemand overgehaald om dit werk te doen. Daarnaast probeerden we het voor hen zo veilig mogelijk te maken. We gaven de interviewers, vanwege de veiligheid buiten Zuid-Sudan, trainingen in het nemen van veiligheidsmaatregelen zoals het veilig gebruiken van een voicerecorder en het smokkelen van data. Ook kregen ze les van een traumaspécialist, die hen leerde om te gaan met getraumatiseerde mensen én hoe zij konden omgaan met de schokkende verhalen die ze hoorden. We gaven hun satelliettelefoons om mee te bellen zonder te worden afgeluisterd. En om vergeldingsacties te voorkomen hebben we de namen van de mensenrechtenverdedigers die het onderzoek deden nergens genoemd.’

Wat was de rol van Amnesty?

'Het was een intensief proces van een jaar. We overlegden uitgebreid met de lokale organisaties wat we wilden onderzoeken en hoe. We trainden en coachten de mensenrechtenverdedigers het hele jaar door op het gebied van veiligheid en diepgravend interviewen. We stelden gedetailleerde interviewhandleidingen op met uitgebreide vragenlijsten, om ervoor te zorgen dat we alle nodige informatie zouden krijgen. Op basis van de afgenomen interviews schreef een Amnesty-onderzoeker samen met de interviewers het rapport. En Amnesty zorgde voor de verspreiding van de informatie.'

Wat maakt dit project bijzonder?

'Dit was écht een volledige samenwerking tussen Amnesty en lokale organisaties met kwalitatief hoogwaardige informatie, waarbij de ene partij niet ondergeschikt was aan de andere. Het rapport dat we uitbrachten is echt van ons samen. De samenwerking stelde ons in staat onder zeer moeilijke omstandigheden te werken. Ook in de toekomst hebben we hier iets aan: we hebben nu contact met een heel team aan goed opgeleide, betrouwbare onderzoekers in Zuid-Sudan die we ook voor ander onderzoek kunnen vragen.

Bovendien gaven we met het rapport de overlevenden van het geweld echt een stem. Eén van de standaard vragen tijdens de interviews was niet voor niets: "Op wat voor manier wil je in de toekomst gerechtigheid krijgen?"

MENSENRECHTEN IN NEDERLAND

HET PROBLEEM

In Nederland zijn mensenrechten over het algemeen goed gewaarborgd. Maar ook hier zien we dat politici angst gebruiken om verdeeldheid in de samenleving te zaaien. Een scherp 'wij-zij'-denken tekent zich af. Het draagvlak voor de mensenrechten lijkt daarmee af te nemen. Maar het blijft niet bij gedachten. Maatregelen die worden genomen om 'onze' identiteit, normen en waarden te beschermen, zijn een bedreiging voor onze vrijheden.

Amnesty signaleert in Nederland twee risicovolle, nauw verbonden trends: veiligheid wordt vaker voor vrijheid gesteld, en van kwetsbare groepen mensen worden de rechten als eerste ingeperkt. Op die onderwerpen richten wij ons daarom in Nederland.

STRATEGIE

Beoogde verandering

- Wetgeving in Nederland erkent mensenrechten en legt deze vast;
- Nederlandse autoriteiten waarborgen de naleving van mensenrechten voor iedereen die zich in Nederland bevindt;
- Er vindt onmiddellijk, volledig en onpartijdig onderzoek plaats naar mensenrechtenschendingen, en daders worden vervolgd;
- Er is draagvlak en publieke steun in Nederland voor mensenrechten, en solidariteit met mensenrechtenverdedigers;
- Alle mensen die zich in Nederland bevinden kunnen hun rechten opeisen.

Naar aanleiding van een Amnesty-rapport over onder meer een serie moorden, verkrachtingen en martelingen van Nigerianen die tegen olievervuiling protesteerden, overweegt het Nederlandse Openbaar Ministerie om Shell voor de rechter te slepen.

© NI

Wat moet er gebeuren?

- Nederlandse antiterrorismewetgeving moet mensenrechten en de naleving ervan waarborgen;
- De Nederlandse overheid moet zich inzetten voor de naleving van mensenrechten van alle mensen die zich in Nederland bevinden, ook van irreguliere migranten;
- Nederlandse bedrijven mogen niet bijdragen aan schendingen van mensenrechten waar ook ter wereld;
- Politie en wetshandhavers mogen zich niet schuldig maken aan discriminatie en buitensporig geweld;
- Draagvlak en publieke steun voor mensenrechten moet worden verstevigd;
- Vermeende Syrië-gangers moeten toegang krijgen tot eerlijke rechtspraak.

Wat doet Amnesty Nederland?

Binnen het thema **Veiligheid en mensenrechten** richten we ons met name op massasurveillance: het ongericht verzamelen van communicatie, en het bewaren, analyseren en delen ervan. We lobbyen voor betere waarborgen voor het recht op privacy in Nederland, waaronder verbetering van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Wat betreft **Migranten, vluchtelingen en mensen zonder verblijfsrecht** onderzoeken we schendingen van mensenrechten tijdens uitzettingen van irreguliere migranten. Daarnaast zetten we ons in voor betere wet- en regelgeving rond vreemdelingendetentie en voor naleving van de economische, sociale en culturele rechten van irreguliere migranten.

Etnisch profileren door de Nederlandse politie wordt mede door onze inzet inmiddels algemeen onderkend door politie en politiek. We richten ons nu op oplossingen die de kwaliteit en effectiviteit van politiecontroles op straat vergroten, zoals dialoogbijeenkomsten en invoering van stopformulieren en bodycams.

Actie tijdens het lijsttrekkersdebat in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen, onder het motto 'Gooi mensenrechten nooit zomaar weg'.

© AI

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen brachten we mensenrechtenthema's onder de aandacht bij politici. We analyseerden de verkiezingsprogramma's van de partijen en publiceerden een overzicht van verontrustende voorstellen. Ook benadrukten we het belang van mensenrechten in blogs, advertenties in kranten en op televisie, en tijdens een actie bij Carré tijdens het lijsttrekkersdebat van RTL4. Op lokaal niveau benaderden Amnesty-groepen de lokale politieke partijen op het moment dat de verkiezingsprogramma's werden geschreven, met name om Amnesty's standpunten op tien lokaal relevante onderwerpen - zoals vluchtelingen, demonstratierecht en mensenrechteneducatie - onder de aandacht te brengen.

Om de internationale druk op de Nederlandse regering op te voeren, leverden we de VN-Mensenrechtenraad input voor de Universal Periodic Review (UPR) over Nederland in mei. De UPR is het 'mensenrechtenexamen' dat ieder lid van de raad om de vijf jaar moet afleggen. We uitten onder meer zorgen over vreemdelingendetentie, etnisch profileren, surveillancemaatregelen en beperkingen van het demonstratierecht.

Om de mensenrechten in Nederland weer op de kaart te zetten, startten we in 2017 dialoogsessies door het hele land. Met deze Mensenrechtendialoog wilden we bereiken dat mensen er in gesprek zelf achter komen waarom mensenrechten belangrijk zijn. Aan de hand van een prikkelende vraag gingen mensen in dialoog over drie onderwerpen: vluchtelingen, het inperken van mensenrechten onder het mom van veiligheid, en discriminatie. In 2017 werden enkele tientallen van deze dialoogsessies gehouden, die met name door Amnesty-groepen werden georganiseerd, maar ook daarbuiten. Met name door Amnesty-groepen maar ook daarbuiten.

© Privéfoto

‘De Mensenrechtendialoog draait om reflectie’

Amnesty-trainer Marianne Reijnhoudt is gespreksleider bij de Mensenrechtendialoog: bijeenkomsten waarmee Amnesty het draagvlak voor mensenrechten in Nederland wil versterken. Reijnhoudt: ‘Je komt je eigen dilemma’s tegen.’

In 2017 begon Amnesty Nederland met de Mensenrechtendialoog: groeps gesprekken over mensenrechtenthema’s, waarvoor Amnesty een gespreksleider en materiaal aanlevert. Geïnteresseerden kunnen kiezen uit drie onderwerpen: discriminatie en racisme, privacy en veiligheid, en vluchtelingen en migranten.

‘Voor mij is het belangrijkste van de Mensenrechtendialoog: de gezamenlijke reflectie’, zegt Marianne Reijnhoudt, die in 2017 gespreksleider was bij enkele dialoogsessies. ‘Het verdiepen van je opvattingen. We denken vaak in oordelen: je bent voor of tegen iets, het is A of B. Maar dit is een reflectieve methode, waarbij je onderzoekend praat over je eigen en andermans standpunten, opvattingen en dilemma’s.’

Is het nodig om in Nederland het draagvlak voor mensenrechten te vergroten?

‘Ja, dat is zeker nodig. We hebben het over onderwerpen die hier in Nederland spelen en waar iedereen mee te maken heeft. Stel je staat op een hockeyveld langs de lijn naast een mevrouw met een andere huidskleur dan jij. Je maakt een praatje en je zegt op een gegeven moment: wat spreekt u goed Nederlands! Is dat discriminerend of niet? Daar kun je op verschillende manieren naar kijken. Sommige mensen zeggen: nee, dat is juist een compliment. Andere mensen zeggen: maar wat als je dat nou honderdduizend keer te horen krijgt terwijl je hier bent geboren en getogen... Wat bepaalt je mening? Waar ligt de grens tussen vrijheid van meningsuiting en discriminatie? Het is een onderwerp dat in Nederland regelmatig speelt en waarvan het goed is dat we het erover hebben. Evenals bijvoorbeeld het dilemma tussen privacy en veiligheid, of de bescherming van vluchtelingen.’

‘Wat bepaalt je mening? Waar ligt de grens tussen vrijheid van meningsuiting en discriminatie? Het is een onderwerp dat in Nederland regelmatig speelt.’

Hoe reageren de deelnemers?

‘Iemand zei laatst: ik vind het best confronterend. En dat kan ik me voorstellen. Je komt je eigen oordelen, vooroordelen en dilemma’s tegen, want veel is natuurlijk helemaal niet zo duidelijk. Het zijn complexe onderwerpen, en dat geeft niet altijd een makkelijk gevoel.’

Hoe lastig is het om het over mensenrechten te hebben? De deelnemers hebben niet allemaal de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit hun hoofd geleerd.

‘Dat is ook niet de bedoeling, het gaat om de gezamenlijke reflectie. Ik heb de dialoog met Amnesty-groepen gedaan; die zijn vooral actiegericht bezig met mensenrechten en kennen veelal het Amnesty-standpunt. Maar nu staan ze even stil bij hun eigen standpunten: ja, dat zeg ik nu wel, maar wat betekent het eigenlijk? Wat maakt nou dat ik iets vind? En wat vind jij ervan? Het is voor deelnemers echt een verdieping.’

Kunnen mensen van buiten Amnesty ook een Mensenrechtendialoog organiseren?

‘Jazeker. Mensen kunnen zich online aanmelden en dan zorgt Amnesty voor een gespreksleider. Ikzelf heb een keer een dialoogsessie gehouden met mensen die er helemaal niet op voorbereid waren. In de trein op weg naar een bijeenkomst in een bibliotheek werd ik gebeld: er zijn geen deelnemers! Toen hebben we ter plekke aan bezoekers gevraagd of ze mee wilden doen. We kregen een leuk klein groepje mensen bij elkaar en die vonden het reuze interessant om de mensenrechtendialoog te houden.’

Wat zie je als de resultaten van de dialoogsessies?

‘Het vergroten van het draagvlak voor mensenrechten in Nederland vereist ook inzicht in eigen denkpatronen. Het inzicht vergroten is natuurlijk niet één-twee-drie gebeurd. Ik ben van oorsprong ook trainer en coach en weet dat als je een verandering in denken en houding wilt bewerkstelligen, je meer gesprekken moet voeren. Maar door de reflectiemomenten tijdens de dialoog zag ik dat mensen meer gaan nadenken, beter luisteren naar anderen en zich ook willen verdiepen in deze onderwerpen. Ze realiseren zich: ik dacht wel dat ik het wist, maar het ligt toch ingewikkelder.’

Doe je nog meer voor Amnesty?

'Ja, ik gaf al Amnesty-lessen op scholen in, schrik niet, 1970. Daarna heb ik gewerkt en na mijn pensioen dacht ik: ik kan leuke dingen doen – en dat doe ik ook – maar ook iets zinvols. Ik ben nu sinds tien jaar Amnesty-trainer, en dat lag in het verlengde van mijn oude beroep: arbeids- en organisatieadviseur. Ik geef onder meer trainingen aan de scholenwerkers van Amnesty, en introductieworkshops aan mensen die zich hebben aangemeld om actief te worden.'

Waarom vind je Amnesty belangrijk?

'Voor mij is het belangrijk dat we met elkaar werken aan een rechtvaardiger wereld. De mensenrechten zijn voor mij een houvast, het zijn pijlers waarmee we iets kunnen doen tegen onrecht. Ik ben gevoelig voor klein en groot onrecht, en zo probeer ik iets bij te dragen aan het verminderen ervan.'

Vluchtelingen en migranten in Libië krijgen te maken met verkrachting, marteling en ontvoering door mensenhandelaren en -smokkelaars, maar ook met systematische uitbuiting door hun werkgevers, religieuze vervolging en ander misbruik door gewapende groeperingen en criminele bendes.

© Taha Jawashi

VLUCHTELINGEN

Het probleem

Wereldwijd zijn ruim 65,5 miljoen mensen op de vlucht, van wie 22,5 miljoen hun land hebben verlaten. Een klein deel daarvan besluit door te reizen naar Europa.

Doordat Europa de buitengrenzen flink heeft versterkt, zijn vluchtelingen gedwongen levensgevaarlijke, illegale routes te nemen. Nederland speelt daarin een belangrijke rol.

Het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor de opvang van vluchtelingen staat onder druk. Voorlichting, een (nuchtere) presentatie van de feiten en het vertellen van persoonlijke verhalen is nodig om begrip en steun voor de rechten van vluchtelingen en irreguliere migranten vast te houden of te verwerven.

Nederland nodigt al jarenlang vijfhonderd mensen per jaar uit voor hervestiging. Het gaat dan om kwetsbare vluchtelingen die in het land waarnaar zij gevlucht zijn ook niet veilig zijn. Zeker met het toegenomen aantal vluchtelingen zijn wereldwijd veel meer hervestigingsplekken nodig, maar Nederland houdt vast aan vijfhonderd.

Griekenland en Italië vangen grote aantallen vluchtelingen op, die daar in erbarmelijke omstandigheden verkeren. Andere EU-landen hebben afgesproken elk een deel van hen op te vangen, maar komen die beloften slechts zeer gedeeltelijk na.

De EU werkt samen met de Libische kustwacht om ervoor te zorgen dat minder vluchtelingen naar Europa komen. De roekeloosheid van die kustwacht zorgt voor tal van doden op zee. Duizenden onderschepte vluchtelingen zitten vast in Libische gevangnissen, met groot risico op marteling en verkrachting.

In ijzige weersomstandigheden repareert een vrouw haar tent in een vluchtelingenkamp in Griekenland.

© Ihab Abassi/MSF

Ontwikkelingen in 2017

De EU werkte aan afspraken met landen als Mali en Libië om ervoor te zorgen dat vluchtelingen en migranten niet naar Europa komen. Deze afspraken vormen een groot risico voor de mensenrechten van deze mensen.

In de loop van het jaar voerden met name Italiaanse, maar ook Nederlandse politici via de media een lastercampagne tegen organisaties die betrokken zijn bij het opsporen en redden van bootvluchtelingen op de Middellandse Zee. Zij werden ervan beticht een soort taxiservice van Libië naar Italië te zijn voor migranten. Ook zou hun werk een aanzuigende werking hebben, omdat migranten erdoor het idee kregen dat ze toch wel gered worden. De Italiaanse autoriteiten stelden gedragsregels op voor ngo's die in het gebied wilden opereren. Een aantal organisaties weigerde die te ondertekenen omdat dat hun onafhankelijkheid en neutraliteit in gevaar zou brengen. Zij moesten hun werk in het gebied daardoor staken.

In september verviel de deadline voor in 2015 gemaakte afspraken over de herverdeling van in Griekenland en Italië verblijvende asielzoekers over de EU. Die afspraken zijn grotendeels niet nagekomen. Nederland nam slechts 39,6 procent van de toegezegde asielzoekers op.

In het regeerakkoord van Rutte III zijn vijf bladzijden gewijd aan migratie. Er staat geen woord in over de onwil van de EU om een menswaardige opvang van migranten in Griekenland te realiseren, noch over de onwil van rijke veilige landen om substantieel meer vluchtelingen op te vangen, of te zorgen voor voldoende budget voor een draaglijke 'opvang in de regio'.

Een kleine 400 mensen
togen naar Brussel voor de
actie We Gaan Ze Halen.

© AI

Wat hebben we bereikt in 2017?

In aanloop naar Kamerdebatten vroegen we consequent aandacht voor de schrijnende situatie van vluchtelingen in Griekenland en Italië, en riepen we op tot het nakomen van gemaakte afspraken over relocatie. We ondersteunden het Nederlandse publieksinitiatief We Gaan Ze Halen, dat aandringt op relocatie van vluchtelingen. Wij vroegen Europese Amnesty-afdelingen begin maart om mensen op te roepen naar Brussel te rijden om aan te tonen dat er draagvlak is voor herverdeling van vluchtelingen uit Griekenland en Italië. Zo'n vierhonderd mensen reden naar Brussel. **Resultaat:** De Nederlandse regering houdt vol dat zij de afspraken nakomt en dat de lagere relocatiecijfers te wijten zijn aan Grieks wanbeleid.

Naar aanleiding van een aantal nieuwe Amnesty-rapporten brachten we misstanden in Libië nogmaals onder de aandacht van Nederlandse politici. Een filmpje over het wan-gedrag van de door Europa gesteunde Libische kustwacht dat we in december via Facebook verspreidden, werd meer dan 200.000 keer bekeken. Daarnaast waarschuwden we de autoriteiten dat ook vluchtelingendeals met andere landen niet moeten leiden tot nog meer schendingen van de mensenrechten. **Resultaat:** Europese en Nederlandse politici hadden aandacht voor onze zorgpunten en bevestigden dat zij de mensenrechtenstandaarden zullen respecteren. In de praktijk veranderde er echter niets. Voor de EU blijft samenwerking met Libië belangrijk om het aantal vluchtelingen naar Europa te beperken.

Begin 2017 deden 64.000 mensen mee aan onze spoedactie, gericht aan de Griekse eerste minister Tsipras, om vluchtelingen uit de vrieskou van de Griekse eilanden te halen. In mei stuurden 30.000 mensen een e-mail over de slechte omstandigheden in Griekse vluchtelingenkampen aan de Griekse regering.

In de zomer haalden we 30.000 handtekeningen op onder de petitie 'Stuur vluchtelingen en migranten niet terug naar de Libische hel', waarmee we premier Rutte opriepen niet mee te werken aan het terugsturen van mensen naar Libië, en vluchtelingen veilige routes naar Nederland te bieden.

In het kader van de wereldwijde Amnesty-actie 'Give a Home' waren er op 20 september kleinschalige huiskamerconcerten in Breda, Maastricht, Leiden, Den Haag en Amsterdam, om inwoners op een positieve manier met vluchtelingen in contact te brengen.

Herdenking in Scheveningen van 4500 bootvluchtelingen die omkwamen

© AN

Samen met cabaretière Kiki Schippers herdachten we op 16 april op het strand van Scheveningen de 4500 bootvluchtelingen die in 2016 op weg van Libië naar Italië verdronken. Een filmpje dat we hierover maakten en via Facebook verspreidden, werd meer dan 100.000 keer bekeken. Schippers' lied 'Er spoelen mensen aan' won de Annie M.G. Schmidtprijs voor beste theaterlied.

In oktober bracht Amnesty het rapport *Forced Back to Danger: Asylum-Seekers Returned from Europe to Afghanistan* uit, waarvoor ook Amnesty Nederland informatie leverde. Europese landen, waaronder Nederland, sturen steeds meer uitgeprocedeerde asielzoekers terug naar het erg onveilige Afghanistan. Burgers lopen er een reëel risico gemarteld, ontvoerd of gedood te worden. Naar aanleiding van het rapport riepen we de regering op geen mensen meer naar Afghanistan uit te zetten, onder andere via een petitie samen met andere organisaties. **Resultaat:** GroenLinks en de SP dienden in de Tweede Kamer een motie in tegen het uitzetten van mensen naar Afghanistan. In december werd die afgewezen.

Reflectie

Zowel in Nederland als daarbuiten zit geen enkele positieve beweging in het vluchtelingendossier. De EU neemt bij het maken van afspraken met landen als Mali en Libië de kritiek van ngo's als Amnesty niet ter harte. Sterker nog: EU-landen voeren een imagobeschadigende campagne tegen ngo's die bootvluchtelingen opsporen en redden. Amnesty Nederland slaagde er niet in het tij te keren.

Hoe gaan we verder in 2018?

In 2018 blijven we erop aandringen dat Nederland en de EU geen vluchtelingendeals sluiten met landen die de rechten van vluchtelingen in gevaar brengen. Daarnaast blijven we aandringen op veilige routes voor vluchtelingen naar Nederland en de EU. Ook blijven we ons inzetten voor de rechten van vluchtelingen en migranten in Nederland, onder meer door erop aan te dringen dat geen mensen worden teruggestuurd naar onveilige landen en dat de Nederlandse overheid in de gaten houdt wat er gebeurt met mensen die worden uitgezet. We gaan door met het vergroten van draagvlak voor vluchtelingen in Nederland, onder meer via de Mensenrechtendialoog (zie pagina 38-40).

We bouwen in 2018 de Mensenrechtendialoog over vluchtelingen verder uit.

In het Friese Burum heeft het ministerie van Defensie in het kader van terrorismebestrijding schotels geplaatst om gegevens te onderscheppen van telecommunicatiesatellieten.

© Hollandse Hoogte/
Siebe Swart

VEILIGHEID EN MENSENRECHTEN

Het probleem

In naam van de veiligheid worden wereldwijd onder meer het recht op privacy, vrije meningsuiting en gelijke behandeling geschonden. Ook Nederland voert in rap tempo veiligheidsmaatregelen door die op gespannen voet staan met mensenrechten en de rechtsstaat. Computercriminaliteit en de dreiging van terrorisme worden gebruikt als excuus om meer staatscontrole over onze online activiteiten en telecommunicatie te rechtvaardigen. Ruimere bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, die bijvoorbeeld onze communicatiegegevens met het buitenland kunnen delen, zijn het gevolg. Onze privacy komt hierdoor in het geding. Zorgelijk is bijvoorbeeld massasurveillance, waarbij zonder concrete dreiging de communicatie van grote groepen burgers kan worden onderschept.

Ook stelde Nederland de afgelopen jaren minder ernstige bedreigingen van de veiligheid strafbaar, zoals opruiing, en kunnen terrorismeverdachten nu gemakkelijker en langer worden vastgezet onder een zwaar gevangenisregime. Met nieuwe wetsvoorstellen proberen sommige politici ook het verheerlijken van terrorisme strafbaar te stellen. Het gevaar bestaat dat de overheid doorschiet en mensen gaat vervolgen voor wat ze zeggen, zonder te weten of ze van plan zijn om die woorden ooit in daden om te zetten.

De Oezbeekse onafhankelijke newssite *Uznews* ging op zwart na surveillance door de Oezbeekse autoriteiten. Amnesty toonde aan dat het Nederlandse Veon meewerkte aan dergelijke surveillance.

Uznews.net has ceased to exist.
We thank all our readers for having been with us and
a separate thank you to the most faithful who are logging in now. We are touched.

Uznews.net Team (January 2005 - December 2014)

Ontwikkelingen in 2017

Ondanks intensieve lobby van Amnesty en andere ngo's nam de Eerste Kamer in 2017 drie contraterrorismewetten aan die de mensenrechten aantasten: de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de Tijdelijke Wet bestuurlijke maatregelen, en een wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap.

In februari begon de Nederlandse politie een pilot met het gebruik van stroomstootwapens (tasers). In september bleek uit een uitzending van *EenVandaag* dat een patiënt in een psychiatrische instelling door de politie was getaserd.

Wat hebben we bereikt in 2017?

Eind maart bleek uit de Amnesty-publicatie *We will find you, anywhere* dat het Nederlandse telecommunicatiebedrijf Veon de onrechtmatige surveillance van onder anderen mensenrechtenactivisten en journalisten in Oezbekistan faciliteert. We vroegen Veon om een gesprek en benaderden Tweede Kamerleden om hierover vragen te stellen aan de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Ook lieten we uitzoeken welke Nederlandse financiële instellingen investeren in Veon en vroegen we deze bedrijven om hun invloed aan te wenden om Veon te bewegen hiermee te stoppen. **Resultaat:** D66 stelde Kamervragen aan minister Ploumen. De minister zei dat het rapport de zorgwekkende mensenrechtensituatie in Oezbekistan bevestigt en dat de beschreven feiten zorgelijk zijn voor de persvrijheid, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering en het werk van mensenrechtenverdedigers. Op hoog ambtelijk niveau is een gesprek gevoerd met Veon. Het bedrijf is gewezen op zijn grote verantwoordelijkheid onder de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en op het feit dat Oezbekistan volgens Nederland niet voldoet aan internationale afspraken over privacywaarborgen. Diverse financiële instellingen gaven aan dat ze naar aanleiding hiervan de dialoog met Veon zijn aangegaan. Door bemiddeling van een van de financiële instellingen staat voor begin 2018 een gesprek tussen Veon en Amnesty International gepland.

In het land vonden de eerste acht Mensenrechtendialogen plaats over veiligheid en mensenrechten. **Resultaat:** deelnemers gaven na afloop aan dat zij meer inzicht in het onderwerp hadden gekregen.

We vroegen onze achterban een brief te sturen naar Microsoft, om ze ervan te overtuigen hun Skype-diensten volledig te versleutelen, zodat gebruikers niet kunnen worden afgeluisterd. **Resultaat:** Zestienhonderd ondertekenaars stuurden een brief, een behoorlijk aantal gezien het relatief moeilijke onderwerp.

We lobbyden bij de Tweede en de Eerste Kamer voor een Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten die mensenrechten sterker beschermt. We steunden het initiatief van een groep studenten om 300.000 handtekeningen op te halen om een raadgevend referendum af te dwingen over deze 'sleepwet'. We boden de studenten praktische ondersteuning en riepen mensen op de referendumaanvraag te tekenen. **Resultaat:** De referendumaanvraag werd 384.126 keer geldig ondertekend. In maart 2018 komt er een referendum over de wet dat leidt tot een maatschappelijk debat, een meerderheid die tegenstemde en een kleine aanpassing van de wet.

Amnesty Nederland droeg bij aan het in januari gepubliceerde Amnesty-rapport *Dangerously Disproportionate: The Ever-expanding National Security State in Europe*, over antiterrorismewet- en regelgeving in veertien EU-lidstaten en de EU. Daarin signaleerde Amnesty een zorgwekkende trend: landen nemen steeds meer veiligheidsmaatregelen die ten koste gaan van mensenrechten, in plaats van dat ze die beschermen. Ook Nederland nam nieuwe contraterrorismewetgeving aan die schuurt met de mensenrechten. Amnesty publiceerde haar kritiek in een verklaring en nam deel aan een expertbijeenkomst in de Eerste Kamer om haar aanbevelingen met politici te delen. De Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa deelde onze kritiek en stelde vragen aan de ministers van Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken. Ook spraken we ons uit tegen plannen van Wilders om administratieve detentie in Nederland te introduceren voor terrorismeverdachten.

In september brachten we het rapport *Paspoortmaatregel en uitreisverbod. Mensenrechten in de strijd tegen terrorisme* uit. Daarin concludeerden we dat de rechtsbescherming van vermeende Syrië-gangers die deze bewegingsvrijheidsbeperkende maatregelen opgelegd krijgen, ondermaats is. Doordat de overheid onvoldoende uitlegt waarom de persoon niet mag uitreizen, kan deze zich daar slecht tegen verdedigen. Samen met het College voor de Rechten van de Mens en de Universiteit van Leiden organiseerden we een rondetafel met relevante beleidsmakers, advocaten en toezichthouders om oplossingen te bespreken.

Amnesty vindt dat stroomstootwapens alleen gebruikt zouden mogen worden door wetshandhavers die goed getraind zijn in het gebruik ervan.

© Odilo Girod

Samen met het Open Society Justice Initiative (OSJI) publiceerden we eind oktober een rapport over de inhumane omstandigheden op speciale terroristenafdelingen in de gevangenissen De Schie en Vught. Uit dit rapport, *Inhumaan en onnodig. Mensenrechtenschendingen op de terroristenafdeling*, blijkt dat zelfs iemand die geen bewezen bedreiging voor de veiligheid vormt, buitensporig lang kan worden opgesloten in een cel, stelselmatig vernederende visitaties moet ondergaan en nauwelijks privacy heeft. We riepen de Nederlandse autoriteiten op dit beleid te veranderen. We voerden gesprekken met hoge ambtenaren, toezichthouders en adviesorganen in Nederland, schreven internationale mensenrechtenorganen aan, organiseerden een goedbezocht symposium met het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten en presenteerden onze bevindingen op internationale bijeenkomsten. **Resultaat:** Het rapport leverde veel goede, inhoudelijke media-aandacht op en werd goed ontvangen bij (inter)nationale toezichthouders. De gevangenissen hebben inmiddels hun beleid aangepast waardoor gedetineerden niet meer standaard vernederende fouilleringen hoeven te doorstaan.

Toen de Nederlandse politie 1 februari een pilot met stroomstootwapens startte, wees Amnesty op de risico's voor met name kinderen, ouderen en mensen met psychische problemen. Ook onderstreepte Amnesty de noodzaak van strikte regulering voor het gebruik van de taser.

Naar aanleiding van een uitzending van *EenVandaag* waaruit bleek dat de politie een man in een separeercel van een GGZ-instelling meerdere keren had getaserd, uitte Amnesty scherpe kritiek. We eisten opschorting van het gebruik van stroomstootwapens hangende een onafhankelijk onderzoek en betere regels voor het gebruik ervan door de politie. Amnesty vindt dat stroomstootwapens alleen gebruikt mogen worden als uiterst middel in een direct levensbedreigende situatie. Bovendien moet het taseren in zogenaamde 'drive stun'-modus verboden worden. **Resultaat:** Amnesty's standpunten kregen veel media-aandacht. We voerden verschillende gesprekken met de politie en politici. Ook binnen de politie bestaat zorg over taseren in 'drive stun'-modus; het wapen is daar niet voor ontworpen. Met name Kamerleden van het CDA, D66 en GroenLinks deelden onze zorgen over het taseren van mensen met psychische problemen. Dat leidde ertoe dat eind december een motie werd aangenomen die het gebruik van tasers in GGZ-instellingen verbiedt.

Rapporten van Amnesty
over mensenrechten
(schendingen) in de strijd
tegen terrorisme.

Reflectie

De wetten waartegen we ageerden zijn er gewoon gekomen, al is de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten na eerder commentaar van ons en vele andere maatschappelijke organisaties wel enigszins verbeterd, en is bij andere wetten het toezicht enigszins verbeterd. De trend naar veiligheid en de behoefte aan een krachtige overheid, waarop verschillende politieke partijen inspelen, maken het moeilijk de gevaren voor de mensenrechten van veiligheidsmaatregelen hoog op de agenda te krijgen van politiek en publiek. De partijen die onze zorgen wel agenderen hebben weinig invloed op de uitkomst van het debat. Hoewel we wetgeving niet direct hebben kunnen tegenhouden, droeg onze lobby-, media- en netwerkcapaciteit wel bij aan kritische vragen in het politieke debat, die bepaalde wetgeving op punten hebben helpen verbeteren.

Er was aardig wat media-aandacht voor ons rapport over de terroristenafdeling en onze kritiek op Wilders' plannen voor administratieve detentie. Het algemene publiek lijkt zich nauwelijks druk te maken over mensenrechtenzorgen gerelateerd aan veiligheid in Nederland. Onder meer uit een Motivaction-onderzoek onder onze achterban in mei bleek dat de meeste Nederlanders niet veel afweten van veiligheidsmaatregelen door de overheid, en zich moeilijk kunnen voorstellen dat de overheid maatregelen treft die tegen mensenrechten indruisen. De campagne rondom het sleepwetreferendum bracht daarin enigszins verandering; het was een goede zet ons aan te sluiten bij dit initiatief.

Ook de samenwerking met OSJI rondom het rapport over terroristenafdelingen was nuttig. Qua expertise en netwerk vulden we elkaar goed aan en we bereikten meer impact omdat we namens twee organisaties spraken. De bewustwording bij beleidsmakers dat twee internationale mensenrechtenorganisaties het Nederlandse beleid en de praktijk onderzoeken en alle media-aandacht die Amnesty kan genereren droegen waarschijnlijk bij aan veranderingen in het visitatiebeleid. We blijven komend jaar de druk opvoeren, zodat er vaart wordt gemaakt met de beleidsveranderingen.

Frankrijk onderdrukt vreedzame protesten. De regering gebruikt hiervoor bevoegdheden die bedoeld zijn om terrorisme tegen te gaan.

© AI

Hoe gaan we verder in 2018?

Veiligheid en mensenrechten blijven de komende jaren belangrijke thema's en Amnesty heeft daarin een belangrijke rol te spelen, ook wanneer het over Nederlandse kwesties gaat. Omdat weinig maatschappelijke organisaties met een mensenrechtenbril naar dit thema kijken, is het belangrijk dat wij een vinger aan de pols blijven houden. Bovendien zullen politici het komende jaar naar verwachting nog meer veiligheidsmaatregelen voorstellen die onze vrijheid en rechten kunnen bedreigen. Wij blijven daarom aandacht vragen voor het belang van mensenrechten én veiligheid.

Dit doen we met wetsanalyses en lobby bij politici, beleidsmakers en professionals, in combinatie met gerichte media-aandacht. We monitoren implementatie van beleid en blijven in gesprek met relevante partijen om ze te bewegen de mensenrechten en rechtsbescherming serieus te nemen. Daarbij richten we ons op communicatiesurveillance en antiterrorismewetgeving. Daarnaast willen we ons richten op het preventieve antiradicaliseringsbeleid dat de rechten en vrijheden van mensen kan raken die niets strafbaars doen of van plan zijn, en verkennen we de mensenrechtelijke uitdagingen op het gebied van technologie en mensenrechten.

Ook Amnesty's internationale werk op het gebied van veiligheid en mensenrechten blijven we uitzetten bij politici, media en overige belanghebbenden. Zo doet Amnesty onderzoek naar de inzet van contraterrorismewetgeving in Frankrijk, Spanje en Polen. We blijven de regering aansporen om zorgpunten en eventuele schendingen onder het mom van terrorismebestrijding in bilaterale en multilaterale relaties aan te snijden.

We zetten nog meer in op publiekscommunicatie en voorlichting over het feit dat er mensenrechten in het geding zijn. We zullen onze achterban steeds meer betrekken bij ons werk op dit dossier. In aanloop naar het referendum over de sleepwet zullen we campagnevoeren, waarbij achterban en het bredere publiek geïnformeerd worden over onze standpunten. We bouwen in 2018 de Mensenrechtendialoog over veiligheid en mensenrechten verder uit.

‘Amnesty wil een wet die veiligheid én mensenrechten waarborgt’

In 2017 schaarde Amnesty Nederland zich achter een referendum over de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Amnesty-medewerker Nine de Vries legt uit wat er mis is met deze ‘Sleepwet’ en waarom Amnesty het referendum steunde. ‘Willen we dat de diensten zulke vergaande bevoegdheden krijgen?’

‘Het is op zich goed dat er zo’n wet is’, zegt Nine de Vries, medewerker surveillance van Amnesty Nederland, over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De wet, ook wel de ‘Sleepwet’ genoemd, werd in 2017 aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer en was op 21 maart 2018 onderwerp van een raadgevend referendum. De wet geeft de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten bevoegdheden voor onderzoek naar mogelijke bedreigingen van de nationale veiligheid en de democratische rechtsorde.

De Vries: ‘Het is de vervanging van de huidige wet uit 2002, en die was inderdaad aan vervanging toe. Maar de bevoegdheden van de diensten zijn uitgebreid, en wat Amnesty betreft worden onze mensenrechten daarbij niet voldoende beschermd.’

Wat is er mis met de wet?

‘Een van de dingen waarover Amnesty zich zorgen maakt is wat het “sleepnet” is komen te heten: de inlichtingendiensten mogen straks stelselmatig en op grote schaal communicatie via internet onderscheppen van burgers die geen bedreiging vormen voor de samenleving. De nieuwe wet staat bovendien toe dat deze gegevens ongefilterd worden gedeeld met buitenlandse diensten. Dit betekent dat de diensten niet goed weten waar deze gegevens over gaan en welke risico’s het delen met zich meebrengt. De gegevens mogen ook worden gedeeld met diensten van landen waar mensen worden onderdrukt.’

‘Ons standpunt is vooral dat je veiligheid en privacy niet tegenover elkaar moet stellen.’

Die wet was lang in voorbereiding. Wanneer is Amnesty zich ermee gaan bemoeien?

‘De oude wet is in 2013 geëvalueerd en dat leidde in 2015 tot een openbaar wetsvoorstel waarop iedereen kon reageren. Dat hebben wij gedaan. Op ongeveer tien punten zeiden we: hier wringt de wet of is hij echt niet goed. Vervolgens was het héél lang stil. Er ging een nieuw wetsvoorstel naar de Raad van State, die bracht een advies uit, de regering paste het weer aan, en uiteindelijk werd pas in oktober 2016 een nieuw wetsvoorstel openbaar, het wetsvoorstel dat naar de Tweede Kamer ging. Daarin was wel iets verbeterd; zo was er een toetsingscommissie toegevoegd die beoordeelt of de toestemming voor bepaalde “bijzondere bevoegdheden” – zoals afluisteren – wel rechtmatig is verleend door de verantwoordelijke minister. Die toetsing is echter marginaal, en de andere verbeteringen ook. En daarna ging het heel snel, want begin 2017 werd de wet al aangenomen door de Tweede Kamer en kort daarna door de Eerste Kamer.’

En toen was er ineens een groepje studenten dat een referendum over de wet wilde houden. Wat dachten jullie toen jullie daarvan hoorden?

‘Toen dachten wij: dit is een kans om het publieke debat hierover een impuls te geven. Want dat was er nauwelijks geweest. Er was nog zo weinig gesproken over de vraag: wil je dat de diensten zulke vergaande bevoegdheden krijgen met in potentie zulke verstrekkende gevolgen? Dus we zochten contact met die studenten om kennis te maken. Dat was erg inspirerend, zes jonge mensen die zeggen: dit laten we niet over onze kant gaan, we komen in actie. Persoonlijk vind ik dat soort dingen heel hoopvol, die energie en actiebereidheid.’

Hoe reageerde Amnesty’s achterban op jullie steun aan het referendum?

‘We hadden best wat uit te leggen, vooral: waarom is dit een mensenrechtenprobleem, en wat is de urgentie? Het recht op privacy is een vrij abstract mensenrecht en het werk van de diensten speelt zich grotendeels af in het geheim. Ons standpunt is vooral dat je veiligheid en privacy niet tegenover elkaar moet stellen. De staat heeft de plicht zijn burgers te beschermen tegen terrorisme en andere bedreigingen van de nationale veiligheid. En de diensten moeten toereikende middelen en bevoegdheden hebben om onze rechten en vrijheden te beschermen. Maar die middelen mogen niet diezelfde rechten en vrijheden ondermijnen. Amnesty wil een wet die de veiligheid én de mensenrechten waarborgt.’

VOORUITBLIK NAAR 2018

Sinds haar oprichting heeft Amnesty Nederland zich ontwikkeld tot een sterke, gezaghebbende organisatie. In 2018 vieren we onze vijftigste verjaardag. Hoewel we de afgelopen decennia veel bereikt hebben, zullen we die mijlpaal niet alleen aangrijpen voor een vrolijk feestje. Want overal ter wereld wordt de tegenwerking van de mensen die onze rechten verdedigen sterker.

Om dit tegen te gaan voeren we een wereldwijde campagne om activisten beter toe te rusten zodat zij hun werk in veiligheid kunnen doen. We lobbyen bij landen waarin mensenrechtenverdedigers onder druk staan voor afschaffing van repressieve wetgeving en voor beschermende maatregelen tegen intimidatie, bedreiging en vervolging.

Niet alleen ver weg, maar ook in de Europese Unie staan mensenrechten flink onder druk. Schrijnende omstandigheden in Griekse vluchtelingenkampen tonen aan dat de EU nog steeds ernstig tekortschiet in het beschermen van vluchtelingen. In landen als Polen en Hongarije wordt de rechtsstaat steeds verder uitgehold. In 2018 zullen we onder meer geld inzamelen om de Hongaarse Amnesty-sectie en andere Hongaarse ngo's te ondersteunen in het bieden van tegenwicht tegen deze ontwikkeling.

En ook in ons land zijn mensenrechten niet langer meer voor iedereen vanzelfsprekend. Politici gebruiken steeds vaker angst om verdeeldheid in de samenleving te zaaien. Mensenrechten worden vaak selectief gebruikt: de rechten van de meerderheid worden dan belangrijker gevonden dan de rechten van minderheden. Om dit tegen te gaan en het draagvlak voor de mensenrechten te vergroten, bouwen we in 2018 de **Mensenrechtendialoog** flink verder uit. Daarbij draait het om vragen als 'waar houdt mijn recht op vrije meningsuiting op en begint jouw recht om niet gediscrimineerd te worden? Of 'hoeveel privacy ben je bereid in te leveren als het gaat om veiligheidsmaatregelen tegen terrorisme?' We zetten erop in dat onze groepen, leden en flexwerkers in 2018 enkele honderden Mensenrechtendialogen organiseren.

Uit solidariteit met ngo's vormen demonstranten een hart tijdens een protest in de Hongaarse hoofdstad Boedapest.

© Gergo Toth

Speciale aandacht krijgt het **recht op privacy**, omdat in het voorjaar van 2018 een mede door Amnesty's inzet afgedwongen referendum wordt gehouden over de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten: de zogenaamde Sleepwet. Die wet geeft de overheid de mogelijkheid inbreuk op iemands privacy te maken. Veel Nederlanders vinden dat geen probleem onder het mom van 'ik heb toch niets te verbergen.' Wij vinden dat wél een probleem. In de aanloop naar het referendum zetten we onze expertise in voor een breed maatschappelijk debat over een wet die ingrijpende gevolgen heeft voor onze privacy en vrije meningsuiting.

We trekken niet alleen met acties en dialogen het land in. Ook **achter de schermen** zijn we actief, bijvoorbeeld bij de Nederlandse vertegenwoordiger die in 2018 zitting heeft in de VN-Veilighedsraad. We zullen er bij de Nederlandse regering op aandringen dat mensenrechtenschendingen die de internationale vrede en veiligheid aantasten, moeten worden aangekaart. En burgers moeten tegen geweld beschermd worden, onder meer door het voldoende bemensen en bekostigen van vredesoperaties. Speciale aandacht krijgen ook crises waardoor mensenrechten op grove wijze worden geschonden, zoals in Jemen. Onderzoeksgegevens die zijn verzameld door ons Crisis Response Team, dat mede wordt bekostigd door een bijdrage van de Nationale Post-codeloterij, kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

We zullen in 2018 op verschillende fronten blijven opkomen voor individuen. Ook als het perspectief weinig hoopvol oogt zoals de bescherming van mensenrechtenverdedigers en journalisten in Turkije of Saudi-Arabië. We weten dat ons werk er een van de **lange adem** is, maar dat heeft ons er nooit van weerhouden om in actie te komen.

Amnesty Nederland heeft 253.689 leden; deze zijn onderdeel van de 370.347 mensen die deel nemen aan onze actienetwerken. Dankzij hun brede steun zijn wij in staat een krachtige vuist tegen onrecht te maken. Daarnaast is onze achterban van groot belang omdat zij de financiële basis van ons werk vormt. Wij zullen hen toegankelijke informatie over het belang van mensenrechten en aantrekkelijke acties aanbieden, zodat het enthousiasme om Amnesty te steunen groot blijft. **Want samen kunnen we de mensenrechten beschermen.**

De uitdagingen in 2018 zijn groot, maar we gaan ze strijdvaardig en vol overtuiging aan.

Amnesty International streeft naar een rechtvaardige wereld waarin iedereen vrij is en gelijk wordt behandeld. Daar zetten we verschillende middelen voor in. Amnesty's werkwijze in een notendop: als we ergens op de wereld een schending van mensenrechten signaleren of vermoeden, of er een melding van ontvangen, wordt dit door onze onderzoekers direct onderzocht. Staat het onrecht onomstotelijk vast, dan wordt het openbaar gemaakt via rapporten, persberichten en onze sociale media.

Tegelijkertijd worden wereldwijd honderdduizenden mensen gemobiliseerd om in actie te komen. Daarnaast lobbyen onze medewerkers bij regeringen en internationale organisaties om in te grijpen. Zo weten de autoriteiten die de mensenrechten schenden dat de wereld over hun schouder meekijkt, en oefenen we druk uit om de schending te stoppen.

Geen van deze activiteiten staat op zichzelf. Om resultaten te boeken zetten we in veel gevallen een mix van activiteiten in. Deze versterken elkaar en kunnen gezamenlijk een beslissende invloed hebben. Zo weten we dat machthebbers niet alleen gevoelig zijn voor kwalitatieve argumenten, maar vaak ook – of juist – voor berichtgeving en discussies in (sociale) media. Daarom zoeken we voor onze standpunten media-aandacht en verspreiden we ze actief via sociale media.

Het rapport *Uitgezet. Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek.*

AMNESTY ONDERZOEKT

Goede en betrouwbare informatie is de kurk waarop Amnesty drijft. Onze onderzoekers verzamelen informatie over schendingen van mensenrechten aan de hand van zo veel mogelijk bronnen. Ze interviewen onder meer slachtoffers, getuigen, advocaten, artsen en vertegenwoordigers van vakbonden en andere organisaties. Ze onderzoeken gevangenisomstandigheden, wonen rechtszaken bij en doen veldonderzoek. Ze analyseren digitale informatie, zoals satellietbeelden, en doen forensisch onderzoek. De onderzoeksgegevens worden openbaar gemaakt in onze rapporten en vormen de basis voor al onze activiteiten. De meeste rapporten worden geschreven door Amnesty's Internationaal Secretariaat in Londen. In 2017 brachten we internationaal 149 rapporten uit.

Amnesty Nederland zelf publiceerde in 2017 ook diverse rapporten. Zo verscheen in mei het rapport *Valse hoop of bittere noodzaak. Opvang van mensen zonder verblijfsrecht*, dat werd geschreven in opdracht van Amnesty Nederland en Stichting LOS. Het onderzoek wees uit dat de ruim 1.500 mensen zonder verblijfsrecht die in Nederland gebruikmaken van gemeentelijke opvang zeer kwetsbaar zijn. Gemeenten ontvangen sinds 2016 geen financiële ondersteuning meer vanuit het Rijk voor opvang. Sommige gemeenten bieden het nog wel, maar zij kunnen de vraag niet aan. Amnesty en LOS riepen de Nederlandse overheid onder meer op te zorgen voor menswaardige opvang, hulp aan mensen zonder verblijfsrecht niet te bestraffen, en opvang niet afhankelijk te maken van de bereidheid om mee te werken aan terugkeer.

In juli publiceerden we het rapport *Uitgezet. Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek*. Daarin concludeerden we dat de politieke druk om afgewezen asielzoekers en migranten te laten terugkeren zo groot is, dat er een risico is van mensenrechtenschendingen. Daarnaast bleken de Nederlandse autoriteiten niet te controleren wat er met de uitgezette persoon gebeurt in het land van herkomst. Amnesty pleit ervoor gedwongen uitzetting een uiterst middel te laten zijn, en dringt aan op extra bescherming van kwetsbare mensen, op het voorkomen van mensenrechtenschendingen na uitzetting en op onafhankelijk toezicht op de uitzetting zelf en op wat er daarna gebeurt.

Ook brachten we in 2017 twee rapporten uit over de mensenrechtenbeperkende gevolgen van contraterrorismemaatregelen in Nederland (zie hoofdstuk Mensenrechten in Nederland).

© AI

‘We produceren onomstotelijk bewijs waartegen regeringen zich moeten verweren’

Tirana Hassan leidt vanuit Genève Amnesty's *Crisis Response Unit*. Dat onderzoeksteam komt in actie als ergens een crisis uitbreekt, om razendsnel onomstotelijk bewijs van mensenrechtenschendingen te verzamelen, voordat het verdwenen is.

Dankzij een royale bijdrage van de Nationale Postcode Loterij kon het team flink uitbreiden en investeren in uitrusting en technologie, waarmee het in de moeilijkste gebieden bewijs verzamelt, analyseert en onder de aandacht brengt. Daardoor kan Amnesty eerder en sneller onderzoek doen, kwalitatief betere informatie verzamelen en die op een aansprekende manier naar buiten brengen. Hassan: ‘Door verschillende soorten data met elkaar te verbinden, produceren we onomstotelijk bewijs waartegen regeringen zich moeten verweren. Regeringen kunnen dat niet zomaar naast zich neerleggen.’

Wie maken er deel uit van het team?

‘Al onze onderzoekers hebben meer dan tien jaar ervaring in specialistisch onderzoek in extreem gevaarlijke en onzekere gebieden. Ik ben er daar een van. Wij interviewen ter plekke ooggetuigen en verzamelen zoveel mogelijk forensisch bewijs. Daarnaast hebben we een data-analist, specialisten in digitale verificatie en het op afstand verzamelen van informatie (remote sensing) en een militair expert in dienst en werken we samen met onder anderen architecten en computer-wetenschappers. Dat heeft ons onderzoek flink verbeterd. Voorheen verzamelden we bijvoorbeeld alleen maar bewijs dat er een bom was ontploft, maar de militair expert stelt nu vast wie hem gemaakt heeft, wie hem waarvandaan heeft laten vallen, enzovoort. Onze communicatieadviseur bedenkt vervolgens hoe we onze bevindingen op een aansprekende manier naar buiten kunnen brengen.’

Hoe helpt nieuwe technologie jullie?

‘Ons project Decode Darfur was vorig jaar bijvoorbeeld revolutionair. We vroegen vrijwilligers uit onze achterban ons te helpen bij het analyseren van satellietbeelden op aanwijzingen van aanvallen op dorpen in Darfur. In een paar dagen tijd beoordeelden zij evenveel beelden als waar een voltijds medewerker vier jaar (9.056 uur) over zou doen. We ontwikkelen nieuwe technologieën, maar combineren vooral bestaande technologieën op nieuwe manieren met elkaar. Zo kunnen we de interviews, locatiefoto’s en munitie die onze onderzoekers verzamelen, combineren met bijvoorbeeld videobeelden en satellietbeelden. Daardoor krijgen we een completer beeld van een aanval. Dat zorgt er zelfs voor dat we ook onderzoek kunnen doen als we niet ter plekke kunnen zijn. Libië inkomen was bijvoorbeeld vrijwel onmogelijk. Maar mensen die bij executies daar aanwezig waren hebben filmpjes daarvan op internet gezet. Onze experts konden met gebruikmaking van geavanceerde technologie aan de hand daarvan de locaties van de executies vaststellen. Zo konden we er toch over publiceren.’

Is het einde van het veldonderzoek in zicht?

Nee, we zullen nooit zonder onderzoekers ter plekke kunnen. Zij interviewen mensen en maken foto’s van bijvoorbeeld verwondingen die we dan aan een forensische expert kunnen laten zien. Uiteindelijk gaat er niets boven dingen met je eigen ogen zien, want anders moet je op de informatie van anderen vertrouwen.

In december brachten jullie samen met de virtual reality-afdeling van Al-Jazeera een 360-graden-video uit over uit Myanmar verdreven Rohingya’s in een vluchtelingenkamp in Bangladesh. Waarom kozen jullie voor deze nieuwe techniek?

‘Over de Rohingya verzamelden we veel informatie, maar hoe vertel je die verhalen zodat ze echt gaan leven voor mensen die thuis op de bank zitten of die in New York beslissingen nemen tijdens bijeenkomsten van de VN-Veiligheidsraad? We besloten te experimenteren met 360-graden-video. Dat is indrukwekkend, omdat je dankzij de *virtual reality* echt het gevoel hebt dat je erbij bent in het vluchtelingenkamp. Je hoort de verhalen van drie personen, maar ziet om je heen duizenden andere mensen met soortgelijke verhalen. Twee maanden na de lancering van de video hebben al meer dan een miljoen mensen ernaar gekeken en binnenkort houden we ook voorstellingen bij de VN-Veiligheidsraad en de VN-Mensenrechtenraad.’

‘Hoe vertel je de verhalen zodat ze echt gaan leven voor de mensen die thuis op de bank zitten of die beslissingen nemen in de VN-Veiligheidsraad?’

Wat zijn jullie plannen voor de toekomst?

‘We zijn op zoek naar methodes om meer informatie sneller te verwerken. Zo hebben we samen met een universiteit een geslaagde proef gedaan met een zelflerend algoritme dat een bepaald type wapen op foto’s leerde opsporen. Daar zullen we in de toekomst veel aan hebben, want het scheelt ons vele uren mensenwerk.

Ook willen we ons meer richten op aspecten van crises waar vaak geen oog voor is, zoals wat er gebeurt met extra kwetsbare mensen als kinderen, mensen met een handicap en ouderen. En voor de verdere toekomst bedenken we hoe we moeten omgaan met milieuproblemen. Die hebben grote gevolgen voor de mensenrechten. Dat vraagt specialistische kennis.’

Hoe houd je je werk vol?

‘Ik ben ervan overtuigd dat ik in het geweer moet komen tegen onrecht. Als ik het donkerste zie waartoe mensen in staat zijn, denk ik: iemand moet hiervoor ter verantwoording worden geroepen. Ik ben er ten diepste van overtuigd dat mensen veilig moeten zijn. En dat ik daar mede verantwoordelijk voor ben. De mensen met wie ik praat moeten leven met de gruwelijkheden die ze beschrijven. Daardoor kan ik niet weglopen en me depressief gaan zitten voelen. Het is mijn verantwoordelijkheid iets te doen met wat ze me vertellen en met de tijd die ze in mij investeren. Daarom zal ik er bij mensen die verantwoordelijk zijn voor schendingen, of er iets tegen kunnen doen, aan hun kop blijven zeuren totdat ze echt veranderen.’

Amnesty demonstreerde in 2017 veelvuldig bij de Turkse ambassade in Den Haag. Op deze foto doen we dat samen met de Nederlandse Vereniging van Journalisten.

© AN

AMNESTY VOERT ACTIE

Amnesty voert actie om schendingen van mensenrechten te stoppen en te voorkomen. Wereldwijd mobiliseren we hiervoor zo veel mogelijk mensen met massale handtekeningenacties en grote publieksacties. In Nederland doen we dit zowel landelijk, als regionaal en lokaal via de Amnesty-groepen. Verkeert iemand in acuut gevaar, dan sturen we binnen 48 uur over de hele wereld een spoedactie uit. Zo voeren we de druk op de autoriteiten op. We dringen bij hen aan op vrijlating van mensen die onterecht gevangenzitten, op intrekking of omzetting van doodvonnissen, op eerlijke processen, op het voorkomen van marteling of op aanpassing van discriminerende wetten. Amnesty richt zich ook op bedrijven die bijdragen aan mensenrechtenschendingen. We voeren daarnaast actie voor berechting van daders om nieuwe schendingen te voorkomen. En met onze groetenacties tonen we solidariteit met gewetensgevangenen en mensenrechtenverdedigers. Te weten dat er over de hele wereld mensen met ze meeleven en voor ze opkomen, geeft ze kracht om vol te houden.

Hoe meer mensen onze acties steunen, hoe groter de druk op machthebbers, hoe meer resultaat: vrijheid en rechtvaardigheid voor de slachtoffers. In 2017 ronden we 81 spoedacties af met een positief resultaat.

In 2017 voerden we drie keer actie bij de Turkse ambassade. Op 2 mei, de dag van de persvrijheid, projecteerden we 'Journalism is not a crime' op de gevel van de ambassade. Ook hielden we een Twitteractie en verzorgden we een fototentoonstelling over Turkije tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Nederlandse Vereniging van Journalisten. Twee keer gingen we naar de Turkse ambassade om te demonstreren voor de vrijlating van mensenrechtenverdedigers, onder wie de voorzitter en de directeur van Amnesty Turkije. Ter ondersteuning van deze actie plaatsten we een advertentie in diverse dagbladen over de arrestatie van onze collega's. In samenwerking met onze Vlaamse collega's organiseerden we een demonstratie bij de EU-kantoren in Brussel tijdens een ontmoeting tussen de Europese Commissaris en de Turkse minister van Buitenlandse Zaken.

Op 5 mei houden bezoekers van het bevrijdingsfestival op het Museumplein in Amsterdam met zijn allen de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens omhoog.

© AI

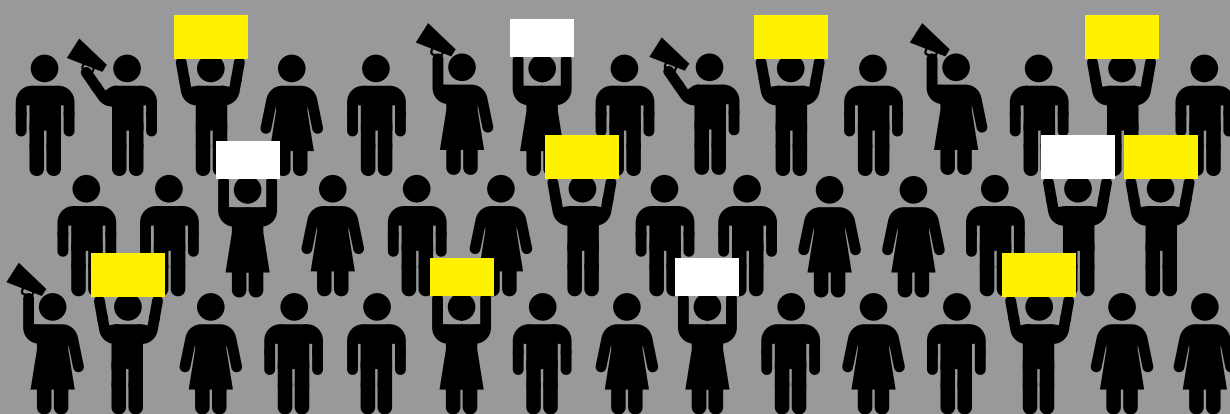
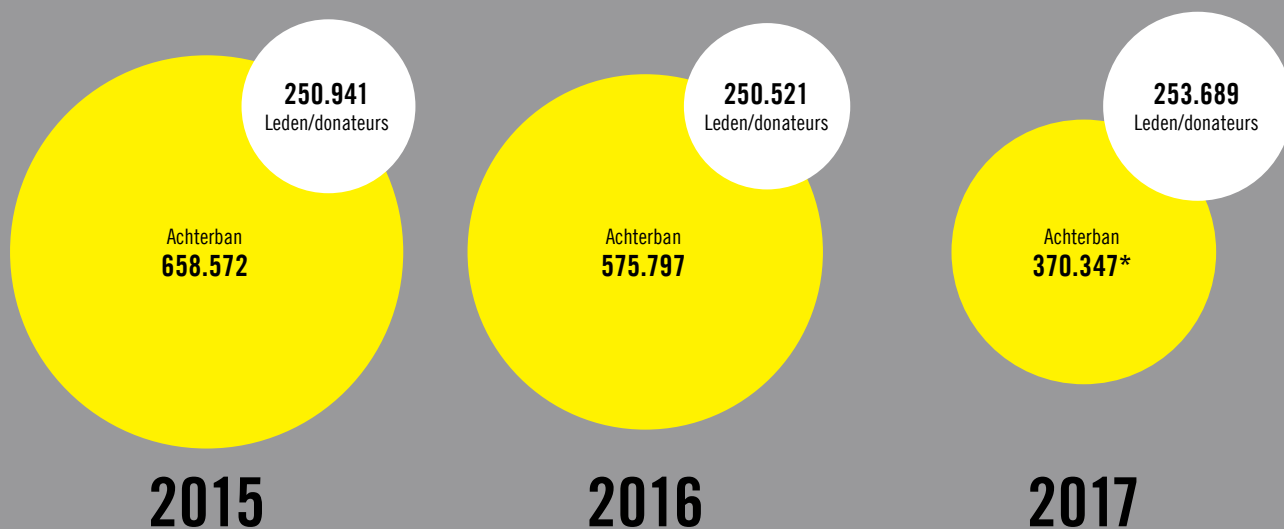
Daarnaast demonstreerden we onder meer bij de ambassaderecepties van de nationale feestdagen van Saudi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, respectievelijk voor de vrijlating van gewetensgevangenen en voor het stoppen van bombardementen op burgerdoelen in Jemen. Bij de Russische ambassade boden we 45.000 handtekeningen aan over geweld tegen homo's in Tsjetsjenië. De dag na het overlijden van de Chinese schrijver en mensenrechtenverdediger Liu Xiaobo hielden we een wake bij de Chinese ambassade.

Op 8 maart, Internationale Vrouwendag, hadden we een actie over palmolie winning in Indonesië, waarbij vrouwen en kinderen vaak slachtoffer zijn van uitbuiting en gevaar lopen op vergiftiging. We vroegen mensen een ansichtkaart met de boodschap 'Pinda-kaas zonder mensenrechtenschendingen' te sturen naar het hoofdkantoor van Unilever.

Dankzij de inzet van lokale Amnesty-groepen, regioteams en het landelijk secretariaat waren we ook dit jaar weer present op tal van festivals. Tijdens de Bevrijdingsfestivals, op Pinkpop en op Lowlands vroegen we bezoekers 'trouw te zweren' aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Tijdens de bevrijdingsfestivals en Pinkpop verzamelden we bij elkaar 14.927 handtekeningen onder een petitie voor de vrijlating van Eduardo Cardet uit Cuba, die drie jaar gevangenisstraf kreeg omdat hij kritiek leverde op Fidel Castro. Op Lowlands haalden we 11.041 handtekeningen op voor de vrijlating van Ebtisam al-Saegh uit Bahrein, die was opgepakt nadat ze getwitterd had over mishandeling in een vrouwengevangenis. Tijdens Zwarte Cross, Park City Live, Full Colour, Mundial en Breda Barst verzamelden we 9.196 handtekeningen onder een petitie voor de vrijlating van de Cambodjaanse mensenrechtenverdediger Tep Vanny. Bezoekers van U2-concerten in de Amsterdam Arena ondertekenden 1.196 keer onze petitie voor vluchtelingen.

Onze lokale groepen en regioteams verzorgden daarnaast acties op diverse festivals, waaronder 1Ander Festival, El Dunya, Roze Zaterdag en Roze Maandag, EO Jongeren-dag en Roots.

DE ACHTERBAN

* In 2016 is voor de registratie van leden, achterban en andere contacten een nieuw CRM-systeem in gebruik genomen. Het overzetten van gegevens van het oude naar het nieuwe systeem is tevens gebruikt voor opschoning van gegevens. Deze opschoning betrof bijvoorbeeld het 'ontdubbelen' van contacten en het verwijderen van contacten waarvan geen contactgegevens bekend waren. Het cijfer van de omvang van de achterban is hierdoor aangepast. Dit heeft overigens nauwelijks of geen invloed gehad op de deelname van de achterban aan de verscheidene acties.

Amnesty's hoofdkantoor
in Amsterdam tijdens de
Schrijfmarathon op 10
december.

© AI

Op en rond 10 december, de Dag van de Rechten van de Mens, werden overal in het land brieven geschreven in het kader van Amnesty's Schrijfmarathon. De marathon werd voor de vijfde keer gehouden. Een steeds groter wordende groep mensen, zowel via de lokale Amnesty-groepen als daarbuiten, komt voor de Schrijfmarathon in actie. Dit jaar stonden tien mensenrechtenverdedigers centraal die groot onrecht werd aangedaan. In 2016 waren ruim 166.305 brieven geschreven op 465 locaties. In 2017 hadden we de lat hoger gelegd: 200.000 brieven op 600 locaties. Dat doel werd deels gehaald, met ruim 173.000 getelde brieven op meer dan 600 locaties. Het werkelijke aantal geschreven brieven ligt veel hoger. Dertig procent van de brieven werd online geschreven. Ook scholen deden massaal mee. Hier werd het doel – deelname van 40.000 scholieren – met zo'n 40.886 deelnemers gehaald.

Inzet van vrijwilligers

In 2017 konden we rekenen op de inzet van 238 Amnesty-groepen, waaronder elf studentengroepen. Zij zetten zich onvermoeibaar in om de mensenrechten in hun dorp of stad bij jong en oud over het voetlicht te brengen. Ze organiseren lokale acties en ondernemen diverse activiteiten, zoals het verzamelen van handtekeningen onder petities, het inzamelen van geld en het geven van voorlichting en gastlessen op school. Anderen schrijven brieven aan autoriteiten om bijvoorbeeld te pleiten voor de vrijlating van, of een eerlijk proces voor, slachtoffers van mensenrechtenschendingen. Amnesty-groepen verzorgden ook in 2017 weer heel diverse en creatieve activiteiten. Hierbij een kleine greep uit de talloze activiteiten die zij organiseerden.

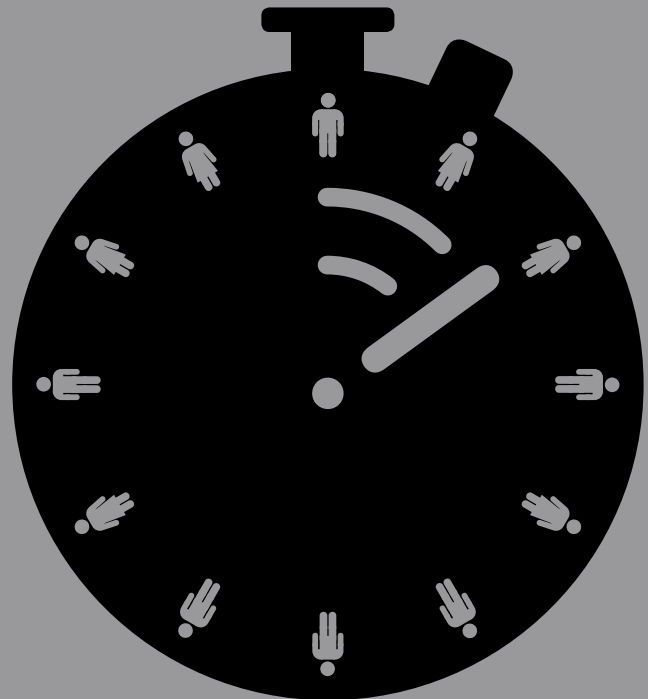
De studentengroep uit Nijmegen organiseerde rondom Valentijnsdag een speeddate voor het goede doel, terwijl de groep in Horst aan de Maas een inhoudelijke avond over vrouwenrechten organiseerde, met een (door de groep Den Haag ontwikkelde) tentoonstelling, een gastspreker en een film vanuit het Movies that Matter-aanbod. De groep Schagen/Hollandse Kroon organiseerde een activiteit in samenwerking met het mondiale Platform over de situatie van vluchtelingen in het Midden-Oosten waarbij leerlingen van het Regiuscollege gratis naar binnen mochten, met als resultaat zo'n tweeduizend bezoekers.

SPOEDACTIES

618
spoedacties

273 nieuwe acties
345 vervolgacties

118 acties werden afgerond,
81 keer met een positief resultaat.
Amnesty Nederland zette 162 spoedacties uit.

DE VIJF BELANGRIJKSTE REDENEN VOOR EEN SPOEDACTIE

(waarbij voor een deel van de zaken meerdere redenen waren om met spoed in actie te komen)

 Zaken over vrije meningsuiting: 186 acties

 Gevangenschap: 134 acties

 Marteling en mishandeling: 69 acties

 Doodstraf: 60 acties

 Gezondheid: 68 acties

Ook in 2017 waren Amnesty-vrijwilligers weer actief op diverse culturele festivals.

© NI

De groep in Ooststellingwerf organiseerde een Lagerhuisdebat over vluchtelingen, Heerhugowaard had een pop-upwinkel, en de groep in Huizen organiseert jaarlijks een gedichtenwedstrijd op alle basisscholen in hun omgeving. De lokale groep in Gemert-Bakel organiseert jaarlijks een 'Nacht van de Vrijheid', terwijl de groep in Veldhoven met een mensenrechtenontbijt juist mikt op de vroege vogels.

Daarnaast konden we ook dankbaar gebruikmaken van de diensten van 2.097 flexvrijwilligers, zowel landelijk als op regionaal niveau. De vrijwilligers ondersteunen ons met allerlei activiteiten, zoals het digitaal invoeren van gegevens, de verzending van actie-materialen en bij de uitvoering van acties en activiteiten van Amnesty-groepen.

Diversiteit en verjonging

In 2017 zetten wij ons actief in om jongeren van 16 tot en met 25 jaar met een cultureel diverse achtergrond duurzaam bij Amnesty te betrekken. We richtten ons in eerste instantie op jongeren in de Randstad. We werkten samen met Diversion, dat ons hielp bij de werving van *peer educators*. Met IZI Solutions organiseerden we jongerenbijeenkomsten en zij hebben actief bijgedragen aan de werving van nieuwe vrijwilligers.

We trainden deze zomer elf *peer educators* uit de doelgroep op het gebied van etnisch profileren door de Nederlandse politie en het geven van een workshop daarover aan mbo-scholieren. Via de *peer educators* hopen we mbo-scholieren voor te lichten over etnisch profileren en te betrekken bij Amnesty. Zij gaven de workshop in het najaar 78 keer en bereikten hiermee 1.908 studenten.

In juli en september hielden we bijeenkomsten waarbij vier keer zo'n dertig jongeren uit de doelgroep actief meedachten over actievormen over drie thema's: etnisch profileren, vluchtelingen en discriminatie.

Tijdens het festivalseizoen stond Amnesty met de nieuw geworven jongeren op verschillende culturele festivals met acties die zij zelf bedachten. Tijdens Keti Koti en het Encore-festival gingen de vrijwilligers aan de hand van een enquête met ruim driehonderd bezoekers in gesprek over etnisch profileren. Tijdens Roze Zondag kwamen ze in actie bij Kwaku om aandacht te vragen voor LHBTI-rechten in Japan. En op het festival Divercity in Den Haag hielden ze een ludieke fotoactie.

**Vrijwilligers
op Pinkpop**

© AI

Vrijwilliger op Pinkpop

Iris Borsboom is een van de enthousiaste Amnesty-vrijwilligers op het Pinkpop-festival. Ze is 22 jaar en was in 2016 ook vrijwilliger, toen tijdens festival Lowlands.

De ene bezoeker reageert vanzelfsprekend positiever en geïnteresseerder dan de andere. Maar het valt Iris op dat ze over het algemeen veel belangstelling tonen en de tijd nemen om in gesprek te gaan. 'Een jonge vrouw kwam naar me toe en zei dat ze kippenvel kreeg omdat wij hier vrijwillig voor zo'n goed doel op een festival staan en voor zoiets goeds staan als mensenrechten. Ze vroeg of ze ook namens haar moeder mocht tekenen', vertelt Iris. 'Dit vind ik nou zo lief.'

Trouw zweren en actievoeren

Amnesty-vrijwilligers brachten dit jaar op Pinkpop de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens extra onder de aandacht. Zij vroegen aan de bezoekers om – letterlijk en figuurlijk – voor de mensenrechten te staan en hieraan plechtig trouw te zweren. In een speciaal decorhokje konden bezoekers 'de verklaring' ondertekenen. Ook vroegen de vrijwilligers of bezoekers een petitie wilden tekenen voor de vrijlating van Eduardo Cardet uit Cuba. Deze gewetensgevangene werd eind 2016 aangeklaagd omdat hij een agent zou hebben aangevallen. Dat is een verzonnen aanklacht. Cardet kreeg drie jaar gevangenisstraf nadat hij in een interview na de dood van Fidel Castro had gezegd dat de oud-president niet erg geliefd was bij de bevolking.

Lastige discussies

Voorafgaand aan het festival organiseert Amnesty een informatieavond voor de vrijwilligers. Daar wordt overlegd hoe zij het beste kunnen reageren op vragen en hoe ze zich kunnen redden als ze in een lastige situatie terechtkomen. Nieuwe en wat meer ervaren vrijwilligers gaan samen op pad, zodat ze elkaar tips kunnen geven.

Op de eerste dag van het festival raakt Iris in een vrij lastige discussie verwickeld. 'Een man kwam naar me toe en zei "Ik ben blij dat de petitie voor Cuba is en je niet hoeft te tekenen voor homorechten." Best lastig hoe je daar dan mee omgaat, maar ik heb net zo lang doorgevraagd totdat we ergens kwamen. Na zo'n tien minuten zei hij uiteindelijk: "Oké ik ben wat meer genuanceerd, ik heb geen respect voor de mensen die andermans grenzen niet respecteren." Ik heb gezegd dat ik het daarmee eens was en zo hebben we de discussie afgesloten. Zulke gesprekken vind ik bijzonder', zegt Iris enthousiast.

Directeur Eduard Nazarski en de directeuren van VluchtelingenWerk Nederland en Defence for Children in gesprek met staatssecretaris Mark Harbers over gedwongen uitzettingen van asielzoekers naar Afghanistan.

© Ilya van Marle

AMNESTY LOBBYT

Amnesty lobbyt bij regeringen om mensenrechten een prominente rol te geven in het binnen- en buitenlandbeleid en om onderdrukkende wetten aan te passen, waardoor mensenrechtenschendingen effectiever kunnen worden aangepakt. In Nederland proberen we dat vooral via lobby bij de Tweede Kamer en bij verschillende ministeries. Maar ook in internationaal verband lobbyen wij bij de Europese Unie, de Raad van Europa, het Internationaal Olympisch Comité of de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties. Bij bedrijven proberen wij maatregelen tot stand te brengen die groter respect voor de mensenrechten bewerkstelligen. Bijvoorbeeld voor arbeidsmigranten, vluchtelingen of in individuele zaken. Onze lobbyisten dringen aan op het sluiten van internationale verdragen, en dragen daar ook inhoudelijk aan bij. Dit leidde al eerder tot onder meer het VN-Verdrag tegen Marteling en het Internationaal Strafhof.

Amnesty Nederland beschikt voor uiteenlopende onderwerpen over betrouwbare en unieke informatie, analyses en standpunten die politiek relevant zijn. Wij brengen deze dan ook actief onder de aandacht bij de relevante ministeries en Tweede Kamer. Dit doen we via gesprekken en brieven, maar ook via (sociale) media. We schrijven ministers en de premier aan over onze zorgpunten, en spreken ze waar mogelijk. Kamerleden verzoeken we onder meer om onze zorgen en vragen in te brengen in overleggen met de ministers, mondeling of in de vorm van Kamervragen. Op deze manier zijn we in feite doorlopend in gesprek met de ministers van Veiligheid en Justitie, Buitenlandse Zaken, en – in mindere mate – met die van Binnenlandse Zaken over het Nederlandse beleid, en kunnen we geregeld invloed uitoefenen. De lange formatieperiode maakte een deel van onze lobbywerkzaamheden met regeringsvertegenwoordigers in 2017 minder zinvol. Wel voorzagen we de formatiepartijen gevraagd en ongevraagd van informatie en advies, met name op het terrein van migratie. We zetten hiervoor ook een opinieartikel in *NRC Handelsblad*, blogs en sociale media in. Ook reageerden we via sociale media op onderdelen van het regeerakkoord die we zorgelijk vonden, zoals de migratieparagraaf, de bed-bad-broodregeling en de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Emile Affolter
Amnesty International

We lobbyden voor tal van onderwerpen. De binnenlandse onderwerpen waren vooral antiterrorismewetten die de rechtsstaat en onze privacy dreigen te ondermijnen, het gebruik van tasers door de Nederlandse politie, het uitzetten van vluchtelingen naar Afghanistan, en schendingen van de rechten van mensen zonder verblijfsrecht. Ook verrichtten we veel lobbywerk op het gebied van vluchtelingen, onder meer voor de relocatie van vluchtelingen uit Italië en Griekenland en voor het waarborgen van mensenrechten bij samenwerking met andere landen om migratie tegen te gaan. Daarnaast drongen we aan op een effectiever Nationaal Actieplan Mensenrechten om implementatie van de Universal Periodic Review te bespoedigen.

Belangrijke internationale onderwerpen waren onder meer burgerslachtoffers van het conflict in Jemen, wreedheden in Zuid-Sudan en bescherming voor naar Rusland geëmigreerde Tsjetsjeense homoseksuelen. We behaalden dit jaar goede resultaten bij het op de agenda zetten van de positie van mensenrechtenverdedigers. De gesprekken met het ministerie van Buitenlandse Zaken over de wereldwijd krimpende ruimte van het maatschappelijk middenveld leidden ertoe dat het ministerie een bericht naar alle ambassades stuurde, waarin onder meer aandacht was voor de EU-Richtlijnen voor Mensenrechtenverdedigers.

Ook probeerden we in het kader van het Nederlandse lidmaatschap van de VN-Veilighedsraad in 2018 mensenrechten te versterken binnen de VN-vredesmissies.

AMNESTY LICHT VOOR

Media-aandacht is voor Amnesty International belangrijk om onze onderzoeksbevindingen openbaar te maken en mensen bewust te maken van mensenrechtenschendingen. Daarnaast draagt media-aandacht in veel gevallen bij aan een effectief optreden van onze lobbyisten. We komen vaak in het nieuws, zowel nationaal als internationaal, over een specifieke mensenrechtensituatie of een campagne of actie.

In 2017 kregen we de meeste media-aandacht naar aanleiding van de situatie in Turkije, inclusief de arrestaties van onze Turkse collega's en de acties die we voor hen en andere Turkse mensenrechtenverdedigers voerden. Ook besteedde de Nederlandse pers veel aandacht aan onze bevindingen en standpunten over Rusland, migratie, Saudi-Arabië, China en Indonesië, het gebruik van stroomstootwapens door de Nederlandse politie en de werkzaamheden van ons internationale crisisonderzoeksteam.

De vier rappers
achter de tralies.

© ??

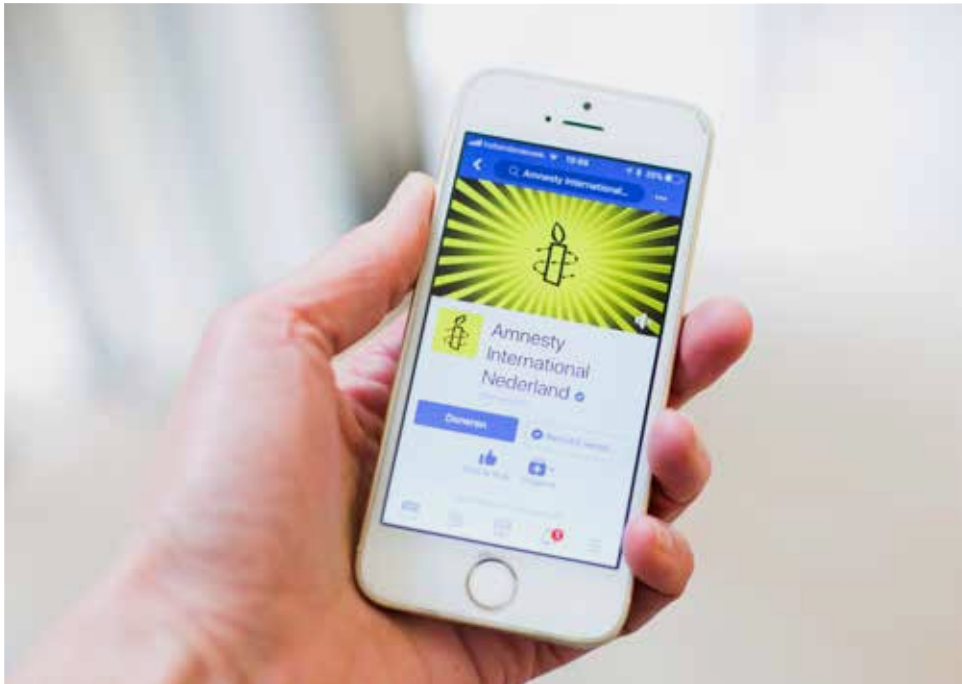

Vergeleken met voorgaande jaren was er naar verhouding meer aandacht voor onze acties en standpunten die inspeelden op internationale en Nederlandse activiteiten dan voor nieuwe Amnesty-rapporten. Dat heeft deels te maken met een afname van het aantal rapporten in het eerste deel van het jaar.

Naast de woordvoerders en directeur kwamen ook onze specialisten en collega's uit andere landen in de diverse media aan het woord. We gaven in 2017 109 radio- en televisie-interviews, tegenover 120 het jaar ervoor. Mogelijk heeft deze daling te maken met verminderde aandacht voor vluchtelingen en met het feit dat er door verkiezingen en lange formatie in Nederland minder politieke onderwerpen waren om bij aan te haken. Ook lijken Amnesty-rapporten steeds vaker aanleiding voor media om zelf een correspondent op pad te sturen, in plaats van onze woordvoerders te interviewen.

Rappers achter de tralies

In februari 2017 maakten we met RTL5 de vierdelige televisieserie *Rappers achter de tralies*. De rappers Ronnie Flex, Willie Wartaal, Mr. Polska en Bokoosam reisden naar Rusland, Mexico en Zimbabwe om met eigen ogen te zien dat vrijheid van meningsuiting niet overal zo vanzelfsprekend is als in Nederland. Met de serie hoopten we een jonge doelgroep meer kennis over mensenrechten en Amnesty bij te brengen. Ook wilden we activisten en leden werven. We waren erg tevreden over de kwaliteit van het programma, maar de kijkcijfers vielen enorm tegen. RTL5 kampte in het algemeen met een sterke daling van de kijkcijfers. Ook het aantal mensen dat naar aanleiding van de uitzendingen een sms'je stuurde om in actie te komen, viel tegen: 1,2 procent van de kijkers deed dat, bij een doelstelling van 2,2 procent. Het percentage mensen dat na het sturen van een sms'je lid werd, was dan weer hoger dan verwacht. De serie leverde 350 nieuwe leden op, terwijl wij op meer dan 2.300 leden hadden gehoopt. Er meldden zich 2.312 kijkers aan voor ons actienetwerk (doelstelling: 8.000).

© AI

Sociale media

Amnesty's socialemediakanalen zijn de afgelopen jaren sterk gegroeid. We hebben een groot bereik op Facebook en Twitter en ook steeds meer op Instagram en LinkedIn. Facebook levert met afstand de meeste nieuwe leden, volgers en handtekeningen onder petities op, vooral na het inzetten van Facebook-advertentiecampaagnes. Het is een onmisbaar medium geworden voor het bereiken en activeren van onze achterban, én voor onze fondsenwerving. Via dit kanaal bereiken we honderdduizenden mensen per maand.

Ook maken we steeds vaker gebruik van video en livestreams. In 2017 maakten en verspreidden we zelf zes filmpjes die meer dan 100.000 keer werden bekeken. We hielden vier Facebook live events, waarbij kijkers live vragen konden stellen over actuele Amnesty-onderwerpen. Deze werden goed bekeken, tot wel 19.000 kijkers. Er kwamen ruim 42.000 nieuwe Facebook-volgers bij, waardoor we eind 2017 rond de 178.000 volgers hadden. Die groei was groter dan voorheen omdat we vaker Facebook-advertenties inzetten om de juiste mensen met de juiste onderwerpen te bereiken. Met het aantal 'likes' stegen we naar de achtste plaats van de Facebook top 250 van Goede Doelen. Begin 2017 stonden we op plaats negen.

Het aantal volgers op Twitter neemt nog toe. Inmiddels zitten we op bijna 22.000 volgers, tegen minder dan 20.000 eind 2016. Het aantal Instagram-volgers verdubbelde ruim van zo'n 1.450 in 2016 naar 3.450 in 2017. Ook het aantal mensen dat Amnesty via LinkedIn volgt, groeide met meer dan 100 procent: van 830 in 2016 naar ruim 1.700 in 2017.

In 2018 zullen we meer aansprekende video's verspreiden en blijven we werken aan vergroting van ons bereik, onder meer via Facebook-advertenties.

E-mailings

Om de kennis over mensenrechten en de loyaliteit aan Amnesty onder de achterban te vergroten, introduceerden we in 2017 'Mensenrechtenspecials'. Twee keer per jaar versturen we een e-mailing met achtergrondinformatie over een mensenrechtenonderwerp. In 2017 wijdden we een Mensenrechtenspecial aan lhbt+'s en een aan de doodstraf.

De vernieuwde, meer toegankelijke website verwelkomde 20 procent meer bezoekers.

Nieuwe website

Begin 2017 gingen we over op een nieuwe website, die moderner en betrouwbaarder is en even goed werkt op smartphones en tablets als op de pc. Bezoekers weten op de nieuwe website sneller en logischer de informatie te vinden die ze zoeken. Ook steeg het bezoekersaantal met zo'n 20 procent.

Wordt Vervolgd

Amnesty's onafhankelijke maandblad *Wordt Vervolgd* bevatte iedere maand informatieve en relevante artikelen. Het blad sloot nauw aan bij de actualiteit met verhalen over onder meer de eerste honderd dagen van de Amerikaanse president Trump, een interview met de Argentijns-Nederlandse piloot Julio Poch, die werd vrijgesproken van deelname aan de dodenvluchten tijdens de Argentijnse militaire dictatuur, en een mensenrechtenanalyse van de Nederlandse verkiezingsprogramma's. Daarnaast publiceerde het een interview met een Texaanse burgemeester die aan zijn bevolking liet weten geen man maar een vrouw te zijn, een reportage met Iraks 'rijdende rechter', en een achtergrondverhaal over de uitspraak van het Europese Hof van Justitie dat bedrijven van werknemers mogen eisen dat zij geen hoofddoek dragen. In december was er een special over digitale privacy en de sleepwet.

Dit jaar deelden we vaker *Wordt Vervolgd*-artikelen via sociale media en verbeterden we het online-aanbod van de artikelen. Deze worden op de nieuwe website tussen nieuws, rapporten en blogs geplaatst.

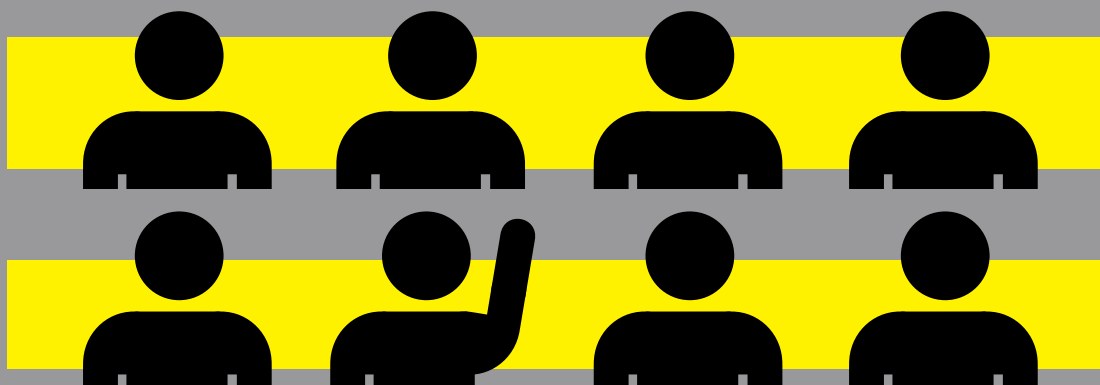
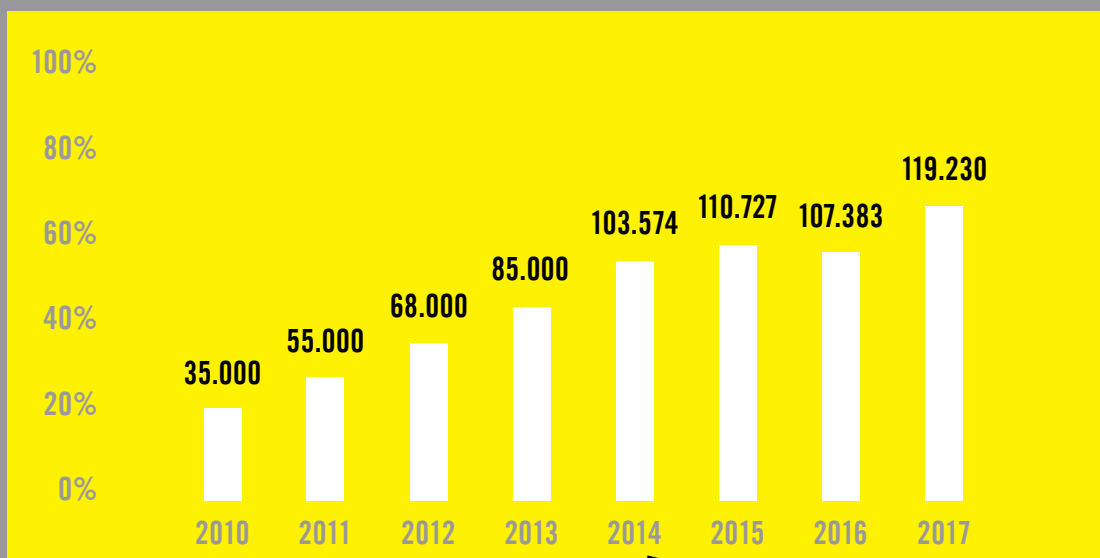
Mensenrechteneducatie

Mensenrechteneducatie is onderwijs waarbij leerlingen kennis vergaren over mensenrechten en het belang ervan voor een rechtvaardige wereld. Ook kunnen kinderen vaardigheden aanleren om de vergaarde kennis toe te passen, zoals discussiëren op basis van argumenten. Dit leidt tot een betrokken houding van de kinderen, zowel bij hun directe omgeving als bij de wereld om hen heen.

Amnesty streeft ernaar dat alle leerlingen in Nederland gedurende hun schoolloopbaan les krijgen over mensenrechten. Om dit te bereiken lobbyen we bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) om ervoor te zorgen dat mensenrechteneducatie integraal in het onderwijscurriculum wordt opgenomen. Met succes: In het definitieve advies van Onderwijs2032 dat op 23 januari 2016 aan staatssecretaris Dekker werd overhandigd, staat dat burgerschap een prominente plaats binnen het curriculum moet krijgen. In 2017 startte het ministerie een verdiepingstraject daarvan. Amnesty

EDUCATIE

HET PERCENTAGE LEERLINGEN DAT GEDURENDE ZIJN
SCHOOLOOPBAAN LES KRIJGT OVER MENSENRECHTEN

Onze gastdocenten bereikten met hun mensenrechtenlessen 65 duizend kinderen.

© AI

leidde de inbreng vanuit het Platform Mensenrechteneducatie (PMRE), door deel te nemen aan overleggen en schriftelijke bijdragen te leveren. We toonden bijvoorbeeld aan dat er in het basis- en voortgezet onderwijs veel vraag is naar mensenrechteneducatie. Daarnaast scherpte het ministerie dit jaar de opdracht aan scholen om burgerschap op te nemen in het curriculum aan. Het PMRE vroeg aandacht voor burgerschap in combinatie met mensenrechteneducatie tijdens overleggen en via brieven.

Met (gast)lessen zorgt Amnesty ervoor dat zo veel mogelijk kinderen nu al les krijgen over hun rechten en plichten. In het schooljaar 2016-2017 bereikten we ongeveer staat linksonder leerlingen via een door Amnesty getrainde gastdocent of via hun eigen leerkracht. Dat zijn er bijna 12.000 meer dan het schooljaar ervoor. Die toename komt doordat we ons onderwijsaanbod actief promootten en doordat mbo-opleidingen sinds dit jaar verplicht zijn expliciet aandacht te besteden aan mensenrechten. In juli 2017 hebben wij, in samenwerking met Diversion en Controle Alt Delete, een groep van elf jonge peer educators getraind. Vanaf het schooljaar 2017-2018 zijn zij klaar om in het hele land workshops te verzorgen over etnisch profileren, met name op politie- en beveiligingsopleidingen. Het aantal leerlingen dat meedeed aan een actie van Amnesty steeg van 48.685 in 2015-2016 naar 57.556 in 2016-2017.

De vrijwillige gastdocenten vervullen een belangrijke rol in ons educatieprogramma. In 2017 verzorgden 506 opgeleide gastdocenten lessen en acties over kinder- en mensenrechten. De meeste lessen (77 procent) werden op scholen gegeven. Daarnaast waren zij ook actief in jongerencentra en in kerken verspreid door het hele land. De gastdocenten bereikten zo'n 64.921 leerlingen.

Amnesty's gastlessen worden met gemiddeld een 8,3 gewaardeerd door de docenten (2015-2016: 8,2). Om de kwaliteit van de gastlessen te garanderen, mogen Amnesty's gastdocenten pas aan de slag nadat ze een de online cursus Inleiding mensenrechten hebben doorlopen en de intensieve tweedaagse training hebben doorlopen. Daarnaast worden jaarlijks materialen geactualiseerd of ontwikkeld.

We bieden docenten en leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs een uitgebreid palet aan actuele les- en informatiematerialen, zowel op papier als via onze website. In samenwerking met Amnesty-secties in andere landen filmden we jonge mensenrechtenverdedigers in onder meer Rusland, Turkije en Nederland. Deze beelden zullen gebruikt worden in de internationale Brave-campagne over het sluitende net om mensenrechtenverdedigers. In Nederland ontwikkelen we lesmateriaal over dit thema.

Via de Sports and Rights Alliance brengt Amnesty mensenrechten onder de aandacht bij het Internationaal Olympisch Comité.

© AFP/Getty Images/
Stephane de Sakutin

AMNESTY WERKT SAMEN

We vinden de samenwerking met partners en activisten in eigen en in andere landen uiterst zinvol. De combinatie van onze kennis en ervaringen op het gebied van onderzoek, lobby, voorlichting en fondsenwerving en de specifieke expertise van de partners versterken elkaar. Hierdoor is het ook mogelijk een bredere achterban te betrekken en mede daardoor een groter maatschappelijk draagvlak voor mensenrechten te creëren. In de bijlage staat een overzicht van de belangrijkste samenwerkingsverbanden waarmee meer dan € 10.000 per jaar is gemeoid.

Sports and Rights Alliance

Amnesty Nederland vertegenwoordigt Amnesty International in de Sports and Rights Alliance (SRA), een coalitie van grote ngo's, sportorganisaties en vakbonden. De SRA werd begin 2015 opgericht om er bij besluitvormers van grote internationale sportevenementen op aan te dringen dat bij de organisatie van deze evenementen de mensenrechten (waaronder arbeidsrechten) en het milieu altijd worden gerespecteerd, en dat er geen corruptie plaatsvindt.

Na aanbevelingen van de SRA heeft het Internationaal Olympisch Comité (IOC) mensenrechtenstandaarden in het gaststadcontract ('Host City Contract') voor de Spelen van 2024 opgenomen. Daarin staat dat de stad die de Spelen organiseert de mensenrechten moet beschermen en respecteren, en ervoor moet zorgen dat elke schending van deze rechten wordt hersteld. In nauwe samenwerking met de SRA nam de Europese voetbalbond UEFA soortgelijke standaarden op in de bid-procedure voor Euro 2024 (het Europees Kampioenschap voetbal). En mede onder druk van de SRA maken mensenrechtenstandaarden nu ook onderdeel uit van het gaststadcontract voor de Europese Spelen in Minsk, Wit-Rusland (2019). Dat contract is opgesteld door het Europees Olympisch Comité (EOC).

Op de vooravond van de Dag van de Rechten van de Mens (10 december) kondigde een coalitie van overheden, sportorganisaties, bedrijven, vakbonden en ngo's (waaronder Amnesty) de lancering van een Centrum voor Sport en Mensenrechten aan. Het centrum, waarvan de opening gepland staat voor 2018, wil bijdragen aan een sportwereld waarin de mensenrechten van sporters, arbeiders, gemeenschappen, kinderen, fans, vrijwilligers en de media worden gerespecteerd.

Ook in 2017 ontving Amnesty een meer dan royale bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

© AI

Bijzondere Leerstoel International Business & Human Rights

Amnesty Nederland en de Stichting Vredeswetenschappen zijn gezamenlijk sponsor van de Bijzondere Leerstoel International Business & Human Rights aan de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit. De staf van de leerstoel bestaat momenteel uit hoogleraar Cees Dam, een onderzoeker en een onderzoeksassistent. Zij publiceren over hun onderzoek en brengen advies uit aan initiatieven en partijen als de Eerlijke Bankwijzer en ontwikkelingsbank FMO.

Het overkoepelende thema van de publicaties en het advieswerk is 'Werken aan positieve veranderingen in de wereld'. De leerstoel richt zich daarbij op twee subthema's: de rol van de juridische afdelingen van bedrijven en de rol van financiële instellingen (met name banken). Het doel van de leerstoel is om bedrijven, en dan vooral de juridische afdelingen, te stimuleren om mensenrechten tot onderdeel van hun beleid te maken. De leerstoel adviseerde Amnesty over de methodologie van een praktijkonderzoek mensenrechten van de Eerlijke Bankwijzer en over de invulling van onze inzet voor het mensenrechtenconvenant voor de bancaire sector.

AMNESTY WERFT FONDSEN

2017 was een bijzonder succesvol jaar op het gebied van fondsenwerving. We realiseerden voor het eerst in ons bestaan een omzet van meer dan € 30 miljoen. Met dat geld kunnen we ons internationale werk voor de mensenrechten financieren. Zowel in Nederland als wereldwijd is onze belangrijkste bron van inkomsten de financiële steun van individuen in de vorm van een lidmaatschap. Maar dat lidmaatschap is niet alleen een gift om ons werk te financieren. Ook het feit dat wij namens velen spreken als we autoriteiten ter verantwoording roepen, is belangrijk. Hoe meer leden, hoe groter de druk op machthebbers, hoe meer resultaat: vrijheid en rechtvaardigheid voor de slachtoffers. Zonder steun van leden zijn we nergens.

Dat het mensen aanspreekt om lid te zijn van een slagvaardige organisatie, blijkt uit de cijfers. Daar waar veel verenigingen last hebben van krimpende ledentallen, steeg dat van Amnesty in 2017 licht. Ook de gemiddelde bijdrage per lid steeg tot boven de € 60, waardoor we een extra stijging in de inkomsten konden realiseren.

**14.637 collectanten
haalden tijdens de
traditionele collecteweek
in maart gemiddeld
98 euro per persoon op.**

© AI

Ook de andere inkomsten uit eigen fondsenwerving ontwikkelden zich zeer positief. Op vrijwel alle fronten presteerden we beter dan onze prognose. De gestage daling van de inkomsten waarmee Amnesty te kampen had was in 2015 al omgebogen naar een stijging. In 2017 zette deze stijging stevig door. Dat is te danken aan de steun die we mogen ontvangen van onze trouwe leden, waarvan een groeiend aantal er bovendien voor kiest ons ook na hun overlijden te blijven steunen in de vorm van een nalatenschap. Ook zagen we een sterke groei in de inkomsten van onze merchandising.

Daarnaast zijn we dankbaar voor de duizenden collectanten die elk jaar, door weer en wind, langs de deuren gaan. In 2017 gingen 14.637 collectanten voor ons de straat op, ongeveer evenveel als het jaar ervoor. Zij haalden gemiddeld zo'n € 98 op; meer dan collectanten van welk ander goed doel dan ook. Daarmee realiseerden we de begrote collecteopbrengst van € 1,4 miljoen ruimschoots.

Overige fondsenwervingsmethoden

Om grote aantallen nieuwe leden te werven, maken wij al jaren met succes gebruik van huis-aan-huiswerving, straatwerving en werving op festivals. Wij werken met vaste ledenwerbers die Amnesty goed kennen en als ambassadeurs voor ons optreden. In 2017 bouwden we hun kennis van Amnesty verder uit, om zo de kwaliteit van de werving te verbeteren.

Daarnaast hielden we in 2017 twee ledenwervende campagnes. In februari 2017 maakten we met RTL5 de vierdelige televisieserie *Rappers achter de tralies* (zie kader op pagina 71). Het bereik van het programma op landelijke tv, radio, dagbladen en sociale media was hoog. Het heeft met name de naamsbekendheid van Amnesty verhoogd onder een doelgroep die we normaal gesproken niet makkelijk bereiken. Maar de serie leverde minder leden op dan gehoopt. Dit kwam vooral door tegenvallende kijkcijfers.

Met de tweede ledenwervende campagne werven we in september 813 nieuwe leden door via sociale media en een e-mailing het filmpje 'Steeds meer leiders bedreigen onze vrijheid. Laat ze niet winnen' te verspreiden. De spot is ook uitgezonden op televisie en bereikte 36,6 procent van de doelgroep 13+, die hem gemiddeld 2,9 keer zagen.

Janine Jansen en het
Rotterdams Philhar-
monisch Orkest zetten
zich belangeloos in
voor Amnesty.

© ??

Ook benaderden we in 2017 per telefoon mensen die ons eerder via acties, losse giften of een lidmaatschap steunden. We benadrukten dat het voor Amnesty erg belangrijk is dat een groot aantal leden deel uitmaakt van ons wereldwijde en slagkrachtige mensenrechtennetwerk, en dat onze behaalde successen niet mogelijk waren geweest zonder de steun van onze leden. Dit leverde 1331 leden op.

Via onze online kanalen als de website en Facebook wierven we 3.900 nieuwe leden. Het aantal mensen dat online een bijdrage deed steeg met 29 procent ten opzichte van 2016, doordat we wederom veel aandacht besteedden aan de optimalisatie van onze online kanalen.

Om bestaande leden te behouden, communiceerden we in 2017 vaker over het belang van lidmaatschap en over de resultaten van ons werk. Amnesty heeft een trouwe groep leden die zich in grote mate betrokken voelt bij ons werk. We spannen ons in om die betrokkenheid hoog te houden, en vragen daarom ook regelmatig om feedback op ons werk.

In 2017 informeerden we mensen actiever dan voorheen over de mogelijkheid om na te laten aan Amnesty. We organiseerden informatiebijeenkomsten en peilden informatiebehoefte door een enquête. We kiezen ervoor op een gepaste, integere manier mensen te informeren over de mogelijkheid tot nalaten, en betrachten daarbij de nodige terughoudendheid.

Bijzonder dit jaar was het benefietconcert door Janine Jansen en het Rotterdam Philharmonisch Orkest, waaraan de violiste, de dirigent Yannick Nézet-Séguin, het orkest en de Doelen geheel belangeloos meewerkten. Het prachtige uitverkochte concert leverde maar liefst € 65.000 op voor ons mbo-educatieprogramma.

Verschillende Amnesty-groepen organiseerden ook evenementen waarmee zij inkomsten genereerden.

In 2017 dienden we weer een voorstel in voor de financiering van een extra project (€ 1 tot 2 miljoen) bij de Nationale Postcode Loterij. Met het project Code Yellow willen we mensenrechtenverdedigers beschermen tegen cyberaanvallen van overheden. In februari 2018 hoorden we dat onze aanvraag is gehonoreerd.

© AI

‘Welke idealen laat je na?’

Veel mensen willen ook na hun dood een goed doel blijven steunen. Als mensen overwegen Amnesty International in hun testament op te nemen, komen ze in contact met Lena Vizzy. Zij informeert ze over de mogelijkheden en voorziet ze van advies. ‘De gesprekken die ik voer zijn prachtig, warm en hoopvol.’

Ook na je dood bijdragen aan een betere wereld. Dat kan, door een goed doel in je testament op te nemen. Volgens Lena Vizzy, coördinator Nalatenschappen van Amnesty Nederland, zijn meer en meer mensen zich bewust van die mogelijkheid: ‘We worden steeds vaker benaderd door mensen die daarin interesse hebben. Mensen met kinderen zeggen soms: het meeste gaat naar hen, maar ik wil dat een klein deel naar een goed doel gaat. En mensen zonder kinderen kijken anders naar hun nalatenschap en maken andere keuzes. Vaak denken ze erover na wat hun idealen zijn en wat ze echt belangrijk vinden om aan de wereld na te laten.’

Is het meestal zo dat mensen Amnesty benaderen?

‘Ja, en we organiseren ook een paar keer per jaar informatiebijeenkomsten in het land, waar een notaris aanwezig is zodat mensen vragen kunnen stellen. Dat is nog steeds een vrijblijvende manier om je te informeren. Het is natuurlijk een persoonlijke beslissing, dus wij stellen ons terughoudend op. Je kunt niet opdringerig zijn; dat stellen mensen niet op prijs en dat snap ik ook heel goed.’

Wat zijn de mogelijkheden om na te laten aan Amnesty?

‘De meeste mensen kiezen ervoor ofwel Amnesty te benoemen als erfgenaam, ofwel Amnesty een legaat na te laten. In het eerste geval krijgt Amnesty de erfenis geheel of gedeeltelijk, in het tweede geval wordt er een vast bedrag vastgelegd. Dat alles gebeurt bij een notaris, daar zijn wij niet bij.’

‘De mensen die ik spreek zijn sterk overtuigd van het belang van de mensenrechten.’

Waarom niet?

‘Omdat het een volstrekt persoonlijke beslissing moet zijn. Daarom betalen wij bijvoorbeeld ook niet de notariskosten. Vaak hebben mensen wél eerst een gesprek gehad met mij. Ik kan ze vertellen hoe het zit met het testament of bijvoorbeeld met de erfbelasting – die hoeven ze in het geval van goede doelen niet te betalen. Ik heb een faciliterende en adviserende rol, maar de keuze maken mensen helemaal zelf.’

Moet je ook nog vaak dingen vertellen over Amnesty als organisatie of Amnesty’s werk?

‘Niet echt. Vaak zijn het mensen die al langer betrokken zijn bij Amnesty. Ze hebben vroeger bijvoorbeeld vrijwilligerswerk gedaan, en nu ze wat ouder worden zijn ze iets minder actief en steunen ze ons liever via een donatie, of bijvoorbeeld dus met een nalatenschap.’

Kun je schetsen wat over het algemeen de redenen zijn voor mensen om Amnesty in hun testament op te nemen?

‘De mensen die ik spreek zijn sterk overtuigd van het belang van de mensenrechten. Vaak zijn ze van een generatie die Amnesty heeft zien ontstaan; die zijn als het ware samen met Amnesty opgegroeid. En veel mensen hebben ofwel zelf de Tweede Wereldoorlog meegemaakt, of ze vertellen wat voor impact die heeft gehad op hun ouders. Ik spreek ook veel mensen die het gevoel hebben dat tegenwoordig de ruimte voor mensenrechten weer afneemt, bijvoorbeeld in Turkije, Polen of Hongarije, maar ook in Nederland. Voor hen is dat een reden om te willen dat ook na hun dood de mensenrechten worden gewaarborgd.’

Wat vind je van je werk?

‘Ik voel me echt bevoorrecht. Vandaag de dag kun je het idee krijgen dat de maatschappij polariseert en dat iedereen steeds harder tegen elkaar schreeuwt. Ik sprak laatst een van onze webredacteurs: die krijgen zoveel narigheid over zich heen, bijvoorbeeld in de reacties op sociale media. Maar de gesprekken die ik voer zijn heel warme en hoopvolle gesprekken, prachtige gesprekken over het leven, wat er belangrijk is in het leven. Dus ja, ik heb een heel mooie baan.’

Kosten werving

In 2017 maakten onze wervingskosten 18,6 procent uit van de inkomsten van particulieren, bedrijven en organisaties zonder winstoogmerk. Daarmee bleven we ruim binnen de gewenste verhouding tussen kosten en inkomsten van 20 procent. Dit percentage beschouwen het bestuur en de ledenraad als maximaal wenselijk. In uitzonderingsgevallen kunnen we daarvan afwijken, zolang we niet meer dan 25 procent van de inkomsten gebruiken voor fondsenwerving. We hanteren hiermee een strengere richtlijn dan de inmiddels afgeschafte CBF-norm. Per wervingsmethode bepalen we bovendien vooraf wat de gewenste opbrengst is, en monitoren we nauwgezet of die ook is gerealiseerd. Onvoldoende renderende wervingsmethoden worden stopgezet of afgebouwd. Zo hebben we onder andere besloten het tv-programma 'Rappers achter de Tralies' niet te herhalen en doen we geen mailings gericht aan mensen met wie we geen relatie hebben.

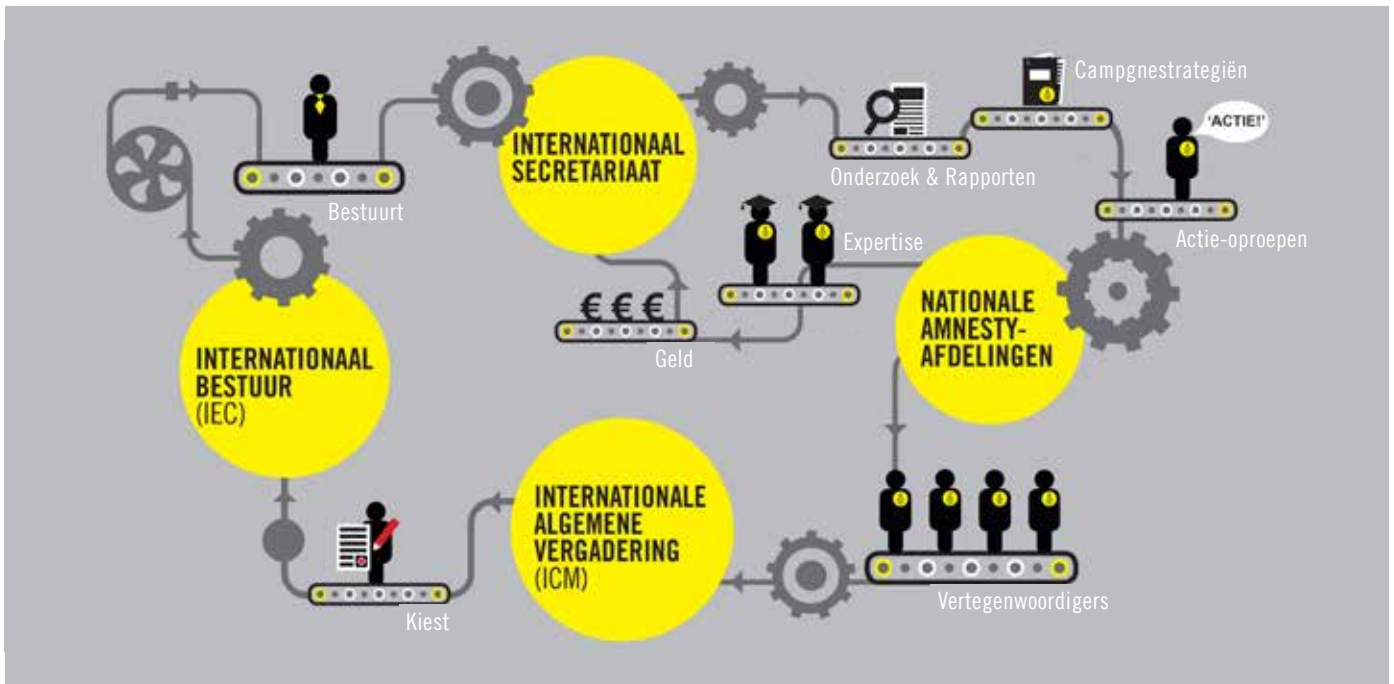
Amnesty International is een wereldwijde beweging van meer dan 7 miljoen mensen die opkomen voor een wereld waarin de mensenrechten worden gerespecteerd. Amnesty heeft ruim 2 miljoen leden en donateurs en ruim 5 miljoen activisten die onze oproep voor gerechtigheid kracht bijzetten.

DE INTERNATIONALE BEWEGING

De beweging bestaat uit nationale Amnesty-afdelingen in meer dan zeventig landen: landelijke verenigingen met een eigen bestuur. In voor Amnesty belangrijke landen die geen afdeling kennen, zoals Brazilië, India en Nigeria, zijn er door het hoofdkantoor (het Internationaal Secretariaat) opgezette nationale kantoren, die gaandeweg tot nationale afdelingen moeten uitgroeien. Waar Amnesty voorheen één internationaal centrum had voor onderzoek, in Londen, doen Amnesty-medewerkers nu onderzoek en campagnevoorbereiding in diverse delen van de wereld. Er zijn regionale kantoren in Beiroet, Dakar, Bangkok, Lima, Hongkong, Oost-Jeruzalem, Johannesburg, Mexico-Stad, Nairobi, Tunis en Colombo. Alle nationale afdelingen dragen bij aan de financiering van de beweging.

De governancestructuur

Op Amnesty's Internationale Algemene Ledenvergadering (International Council Meeting, ICM) van 2017 werd een nieuwe bestuursstructuur voor de internationale beweging aangenomen. De ICM, waarin vertegenwoordigers zaten van alle nationale afdelingen en die iedere twee jaar bijeenkwam, wordt als hoogste besluitvormende orgaan van de organisatie per 2018 vervangen door de Global Assembly. In de Global Assembly zit één vaste afgevaardigde per Amnesty-afdeling. De Global Assembly komt jaarlijks bijeen. De vaste leden worden tijdens die vergaderingen ondersteund door nog twee deelnemers; tevens zit er (op rotatiebasis) van een derde van de Amnesty-afdelingen een jongerenafgevaardigde in de Global Assembly.

De Global Assembly kiest het negenkoppige Internationaal Bestuur, dat de Amnesty International-beweging bestuurt en rapporteert aan de Global Assembly. De beweging en haar governancestructuur zijn zodoende georganiseerd als een vereniging, waarbij de leden (in dit geval de nationale afdelingen en andere Amnesty-entiteiten verenigd in de Global Assembly) vooraf de strategie op hoofdlijnen bepalen en toezicht houden, het Internationaal Bestuur het Internationaal Secretariaat bestuurt, en de door het Internationaal Bestuur benoemde secretaris-generaal het werk uitvoert door het Internationaal Secretariaat aan te sturen. Het Internationaal Bestuur legt verantwoording af over het werk van het Internationaal Secretariaat aan de Global Assembly.

Het werk van het Internationaal Secretariaat

De belangrijkste taken van het Internationaal Secretariaat zijn:

- onderzoeken, verzamelen, analyseren en publiceren van informatie over mensenrechtenschendingen;
- coördineren van internationale acties en campagnes, en uitbrengen van actiemateriaal;
- bevorderen van aandacht voor mensenrechten in intergouvernementele organisaties zoals de VN;
- benaderen van internationale media;
- ondersteunen van het werk van nationale Amnesty-afdelingen en van leden en groepen in landen waar nog geen afdelingen bestaan;
- fondsenwerving bij internationale organisaties.

De nationale Amnesty-afdelingen brengen wereldwijde mensenrechtenschendingen onder de aandacht van het publiek, beleidsmakers en politici, en roepen op tot actie. Dat wordt gedaan op basis van onderzoek door het Internationaal Secretariaat, en nationale Amnesty-afdelingen. De kwaliteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek zijn essentieel voor Amnesty's werk en geloofwaardigheid. Er wordt ook steeds vaker gebruikgemaakt van innovatieve onderzoekstechnieken; zo werd in 2017 voor het rapport Myanmar: *Scorched-earth campaign fuels ethnic cleansing of Rohingya from Rakhine State* aan de hand van een analyse van satellietbeelden geconcludeerd dat er Rohingya-dorpen werden platgebrand, en werd er voor bij het rapport *Human slaughterhouse*, een 3D-reconstructie gemaakt van de beruchte Saydnaya-gevangenis in Syrië.

A portrait of Kumi Naidoo, a man with a beard and short dark hair, wearing a brown jacket over a yellow and black patterned shirt. He is looking slightly to the right of the camera. The background is blurred, showing what appears to be an airport or travel setting with yellow and black striped lights.

Kumi Naidoo wordt half juli 2018 de nieuwe secretaris-generaal van Amnesty International.

© AI

Het Internationaal Secretariaat ontwikkelt ook internationale mensenrechtencampagnes, die door de nationale Amnesty-afdelingen wereldwijd worden gevoerd. In 2016 startte de internationale campagne voor migranten en vluchtelingen (zie hierover het hoofdstuk 'Mensenrechten in Nederland'), en in 2017 een campagne tegen de afnemende vrijheid van meningsuiting en ruimte voor mensenrechtenverdedigers (zie hierover het hoofdstuk 'Het net sluit zich om mensenrechtenverdedigers').

Kumi Naidoo nieuwe secretaris-generaal

In december werd bekend dat de Zuid-Afrikaan Kumi Naidoo per juli 2018 de nieuwe secretaris-generaal wordt van Amnesty International; hij volgt de huidige secretaris-generaal Salil Shetty op. Naidoo was voorheen onder meer uitvoerend directeur van Greenpeace International, voorzitter van de Global Call for Climate Action, en secretaris-generaal en CEO van CIVICUS, de World Alliance for Citizen Participation. 'Amnesty Internationals campagne voor gerechtigheid en gelijkheid is vandaag de dag urgenter dan ooit,' zei hij bij het naar buiten brengen van het nieuws. 'Ik voel me nederig en vereerd om leiding te mogen geven aan de organisatie in deze uitdagende tijden.'

AMNESTY NEDERLAND

VERENIGING EN ACHTERBAN

AMNESTY NEDERLAND (AINL)

Amnesty International, afdeling Nederland is een vereniging met ruim 250.000 leden. De vereniging kent een ledenraad, een bestuur en een uitvoerende organisatie onder leiding van onze directeur. De uitvoerende organisatie, ons landelijk secretariaat, is georganiseerd in vijf afdelingen: Mensenrechtenbeleid, Media & Politieke Zaken, Mobilisatie & Actie, Fondsenwerving & Marketing en Ondersteuning.

DE LEDENRAAD VAN AINL

De ledenraad bestaat uit maximaal veertig leden die worden gekozen door de leden van de vereniging. In juni 2016 werd de laatste verkiezing gehouden. Per 31 december 2017 bestaat de raad uit 36 leden.

De ledenraad heeft een toezichthoudende rol als vertegenwoordiging van de leden van Amnesty. Toezicht vooraf is gewaarborgd doordat de ledenraad het (meerjaren)beleidsplan, het jaarplan, en de jaarbegroting moet goedkeuren. Door het goedkeuren van het jaarverslag en de jaarrekening is toezicht achteraf gegarandeerd. Twee keer per jaar wordt de ledenraad geïnformeerd over de stand van zaken van de uitvoering van Amnesty's beleid.

De ledenraad is bevoegd te besluiten tot het benoemen, schorsen en ontslaan van bestuursleden en het benoemen en ontslaan van de accountant van de vereniging. Ook is de ledenraad bevoegd om de statuten te wijzigen en de vereniging te ontbinden. Daarnaast is het de taak van de ledenraadsleden om voeling te houden met de (actieve) leden van de vereniging in hun regio.

Ledenraadsvergaderingen in 2017

In 2017 kwam de ledenraad tweemaal bijeen: op 24 juni en op 2 december. Op 20 april werd een beleidsbijeenkomst georganiseerd voor ledenraadsleden en andere geïnteresseerde leden over de gevolgen voor Amnesty van een wereld waarin mensenrechten steeds meer onder druk staan. De avond begon met een inleiding hierover door de eenheid Strategische Verkenningen. Vervolgens werd gesproken over de thema's vluchtelingen en rechtsstatelijkheid; volgens een horizonscan van Strategische Verkenningen zijn dit belangrijke gebieden waarop mensenrechten onder druk staan.

SAMENSTELLING LEDENRAAD PER 31 DECEMBER 2017

REGIO BRABANT/LIMBURG

Rachied Benabbou, Cisca Beudeker (2e termijn, afgetreden in mei 2017), Ranjith Clemminck, Rob Grootjans, Alfredo Leenderts, Corné Stroop (3e termijn)

REGIO DRENTHE/FRIESLAND/GRONINGEN

Maaïke Ongerling, Marga Rouwhorst, Bennie Werink (3e termijn), Tanja van der Woude (3e termijn)

REGIO ZUID-HOLLAND/ZEELEND

Arman Alavi, Malu Bremen, Anne van Dijk (2e termijn, overleden in november 2017), Renate Maijers, Liefke Reitsma, Jeannette Ridder-Numan (2e termijn), Fransje Sniijders, Sahidah Somer, Otto Spijkers

REGIO NOORDOOSTPOLDER/OVERIJSSSEL/ GELDERLAND

Cees van Bockel (2e termijn), Agnes Goldenbeld (2e termijn), Albert Kienhuis, Liza Kozłowska (afgetreden in januari 2017), Harry de Ridder, Hélène van der Sijp (3e termijn), Rinus van de Warreburg (2e termijn), Huub Wieringa

REGIO FLEVOLAND/NOORD-HOLLAND/UTRECHT

Aad Alkemade (3e termijn), Eva Bezem, Fred Bijlsma, Marius Ernsting, Erna Flokstra, Irene van der Fluit, Carmen van der Hoff, Camilia Roemer (2e termijn), Carolien Schönfeld (2e termijn), Adam Sibarani (2e termijn), Anke Swets, Meike Zwaan (2e termijn)

De vergadering van 24 juni begon met twee groepsdiscussies. Tijdens een discussie over de mensenrechtendialoog (zie ook het hoofdstuk 'Mensenrechten in Nederland'), en wat er nodig is om er een te organiseren, werd aan de groep de vraag gesteld: 'Discrimineren we allemaal?'. Uitkomst was dat het belangrijk is vragen scherp te formuleren voor een goede discussie. De andere groep discussieerde over het evenement dat in 2018 is voorzien voor de vijftigste verjaardag van Amnesty Nederland.

Verder werden jaarverslag en jaarrekening 2016 goedgekeurd, werd het Kiesreglement voor de ledenraad vastgesteld, en werd gesproken over de horizonscan (zie boven). Rick Lawson, hoogleraar Europees Recht aan de Universiteit Leiden, sprak over het rapport van de Adviesraad Internationale Vraagstukken over illiberal democracies en de erosie van de democratische rechtsstaat in Europa.

Benoemingen: voorzitter Ila Kasem werd voor een derde en laatste termijn benoemd als voorzitter van Amnesty Nederland en Gabbi Mesters werd benoemd als secretaris van het bestuur voor een eerste termijn. De vergadering nam afscheid van bestuurssecretaris Heleen de Jonge van Ellemeet, na twee termijnen van drie jaar.

De vergadering van 2 december keurde jaarplan en begroting 2018 goed en experimenteerde met een nieuwe discussievorm, Open Space, waarbij werd stilgestaan bij het activisme in de vereniging en wat ervoor nodig is om het elan in de vereniging hoog te houden. Voormalig directeur van Amnesty Rusland, Sergei Nikitin, stond stil bij wat het betekent om als mensenrechtenorganisatie te werken in Poetins Rusland. De vergadering besprak verder onder meer de 'sleepwet' en het referendum daarover, en de (on)mogelijkheden voor groepen om leden in hun woonplaats zelf te benaderen in het licht van de Privacywet. De aanpassingen op het lopende beleidsplan van Amnesty Nederland werden goedgekeurd.

Benoemingen: Bart Stapert en Teun Gautier werden herbenoemd in de redactieraad van *Wordt Vervolgd*, Corné Stroop werd benoemd in de Agendacommissie ledenraad.

De ledenraad in discussie tijdens een vergadering in Amnesty's hoofdkantoor in Amsterdam.

© Marieke Wijntjes

Commissies

De Financiële Commissie bestaat uit vier leden van de ledenraad en adviseert de ledenraad over financiële zaken, in ieder geval over de jaarrekening en de begroting. In 2016 kwam de Financiële Commissie driemaal bijeen. Eind 2017 bestond de commissie uit Aad Alkemade, Marius Ernsting en Corné Stroop. Tijdens de decembervergadering werd Carmen van der Hoff benoemd in de plaats van Ranjith Clemminck, die om persoonlijke redenen aftrad.

Functioneren ledenraad

In 2017 is gesproken over de procedure rond het afhandelen van vragen uit de ledenraad. Begin 2018 wordt hiervoor een procedure opgesteld. In juni 2018 spreekt de vergadering weer over het eigen functioneren, in aanloop op de voorbereiding van de ledenraadverkiezing in juni 2019.

Onkostenvergoeding

De leden van de ledenraad kunnen door hen gemaakte reiskosten in het kader van het lidmaatschap van de ledenraad declareren. Zij ontvangen verder geen vergoeding voor het werk als ledenraadslid. De vergaderingen van de ledenraad vinden plaats op het Amnesty-kantoor in Amsterdam. De vergaderkosten van de ledenraad bedroegen in 2017 € 4.555.

Het bestuur van Amnesty Nederland.
 Vlnr: Ila Kasem, Gabbi Mesters, Radboud van Delft, Egbert Myjer, Jeanine Wubbels, Cees Breederveld.
 Niet op de foto: Joukje Janssen.

© NI

HET BESTUUR VAN AINL

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de leiding en het uitvoeren van de programma's en activiteiten van de vereniging. Zoals in het directiestatuut is vastgelegd, delegeert het bestuur de dagelijkse leiding aan de directie van Amnesty.

Het bestuur stelt het (meerjaren)beleidsplan en de (meerjaren)begroting van Amnesty Nederland vast, evenals het jaarplan en de jaarlijkse begroting. Gedurende het jaar rapporteert de directeur over de actuele inhoudelijke, financiële en personele ontwikkelingen tijdens de bestuursvergaderingen. Iedere vier maanden rapporteert de directeur aan het bestuur over de voortgang op de mensenrechtenprogramma's alsook over de inkomsten en bestedingen. De directeur legt het bestuur jaarlijks een voortgangsrapportage van het beleidsplan voor. Op basis hiervan kan het bestuur eventueel bijsturen. Het bestuur stelt achteraf het jaarverslag en de jaarrekening vast. Voorafgaand aan het vaststellen van de jaarrekening informeert de externe accountant het bestuur over zijn bevindingen.

Bestuursvergaderingen in 2017

Het bestuur kwam in 2017 zeven keer bijeen. Tijdens de vergaderingen werden onder meer de uitvoering van het beleid en de financiële stand van zaken besproken. Ook werden actuele zaken aan de orde gesteld, zoals de plannen voor het 50-jarig bestaan van de vereniging in Nederland. In de vergadering van april stelde het bestuur het jaarverslag en de jaarrekening van 2016 vast. In de vergadering van 31 oktober stelde het bestuur het jaarplan en de begroting voor 2017 vast. Tijdens de bestuursvergaderingen zijn ook de vergaderingen van de ledenraad voorbereid. Het bestuur stelt daarbij voor om deze vergaderingen niet louter uit goedkeuring van stukken te laten bestaan, maar tot een wezenlijker uitwisseling van ideeën met de ledenraad te komen. Er is verder in de decembervergadering een geslaagde poging gedaan om de vergaderingen levendiger te maken met bijvoorbeeld de agendering van een Open Space-discussie over het activisme van Amnesty Nederland. In het kader van de voorbereiding van de International Council Meeting, de laatste internationale vergadering in die opzet (zie boven), is gesproken over de internationale governance. In dit verband sprak het bestuur over de nieuwe besluitvormingsprocedures waarbij onder andere de tweejaarlijkse International Council Meeting is afgeschaft en vervangen door een jaarlijkse Global Assembly met een kleiner aantal vertegenwoordigers per sectie.

SAMENSTELLING BESTUUR IN 2017

ILA KASEM, VOORZITTER

Gekozen als voorzitter op 14 mei 2011, in functie getreden op 9 juni 2011, herbenoemd in de functie van voorzitter in juni 2014 en in juni 2017.

Directievoorzitter Van de Bunt Adviseurs

Nevenfuncties:

Partner Vanderkruisj, partner in executive search; Bestuurslid Wereld Natuur Fonds (WWF) Groot-Brittannië; Bestuurslid van de Nederlandse Stichting voor Psycho-techniek (NSvP); Voorzitter Marokko Fonds; Bestuurslid Stichting Giving Back; Lid Raad van Commissarissen VIRE (tot 1 juli 2017); Lid RvC Impulse IT (vanaf 1 juli 2017); Voorzitter bestuur Society Impact; Lid RvT Mauritshuis

JEANINE WUBBELS, LID

Gekozen op 9 juni 2012, herkozen op 27 juni 2015.

Juridisch Adviseur Stichting NuRecht

Nevenfuncties:

Juridisch en financieel adviseur Consumentenbond; Research assistant RSM Leerstoel International Business and Human Rights

CEES BREEDERVELD, LID

Benoemd in juni 2016 en per 1 januari 2017 in functie getreden.

Gepensioneerd. Laatste functie: directeur van het Rode Kruis in Nederland

Nevenfuncties:

Vice chairman van de Audit & Risk Commission van de Internationale Federatie van het Rode Kruis; Lid Ethische Advies Raad Sanquin; Voorzitter Stichting Historische verzameling van het Nederlandse Rode Kruis; Lid Raad van Advies Nederlandse Vereniging van Hemofilie Patiënten; Lid Raad van Advies van de Stichting Onafhankelijke Joodse en Palestijnse Denktank

HELEEN DE JONGE VAN ELLEMEET, LID/SECRETARIS

Gekozen als lid in 2011, op 9 juni 2012 gekozen benoemd in de functie van secretaris. Herbenoemd in die functie in juni 2014. Afgetreden op 24 juni 2017 na twee termijnen.

Directeur Stichting Migratierecht Nederland

Nevenfuncties:

Rechter-plaatsvervanger Rechtbank Noord-Holland

GABBI MESTERS, SECRETARIS

Gekozen in 2017 en benoemd in de functie van secretaris.

Werkzaam als Cultuurcurator culturele diversiteit voor de 9 BIS-toneelgezelschappen en 13 standplaatschouwburgen van het land.

Nevenfuncties: Geen

EGBERT MYJER, LID

Gekozen als lid in 2012. Herkozen voor een tweede termijn in november 2015. Gepensioneerd oud-rechter Europees Hof voor de Rechten van de Mens (2004-2012); Emeritus hoogleraar Mensenrechten aan de VU in Amsterdam

Nevenfuncties:

Voorzitter bestuur Netherlands Institute of Human Rights (SIM); Commissioner International Commission of Jurists (ICJ); Lid redactie Netherlands Human Rights Quarterly; Lid Board International Service for Human Rights; Lid Commissie Mensenrechten van de Adviesraad Internationale Vraagstukken; Vicevoorzitter Raad voor de Journalistiek

RADBOUD VAN DELFT, LID

Gekozen als lid in juni 2015.

Directeur van Rank a Brand (tot april 2017).

Vanaf april interim-manager bij PAX

Nevenfuncties: Geen

JOUKJE JANSSEN, LID

Gekozen als lid op 28 november 2015, benoemd tot penningmeester op 25 juni 2016.

Partner Sustainability en Responsible Governance bij PWC

Nevenfuncties: Geen

Inhoudelijke reflectie bestuur

Het bestuur wordt door middel van viermaandenrapportages op de hoogte gehouden van de voortgang op de belangrijkste doelstellingen, de impact hiervan en de hieraan verbonden kosten en inkomsten. Het bestuur heeft vastgesteld dat ook dit jaar weer de belangrijkste doelstellingen zijn behaald en dat de begroting conform verwachtingen is gerealiseerd. Vier belangrijke punten uit de discussies in de bestuursvergaderingen waar dit jaar extra aandacht voor is geweest zullen hier worden toegelicht met de daaruit voortgevloeide aanvullende acties. De rest van de resultaten zijn in het overige deel van het bestuursverslag uitvoerig beschreven en zullen hier dus niet worden herhaald.

Het afgelopen jaar is veel aandacht besteed aan de inzet op fondsenwerving. Zowel in de wijze waarop de bestede middelen worden ingezet als welke resultaten dit oplevert. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de opbouw van de huidige achterban, de vraag of deze verder verbreed of uitgebreid zou moeten worden en op welke wijze dit dan het beste kan gebeuren en hoe we deze achterban het beste kunnen bereiken. Dit is door het managementteam op een grondige manier voorbereid. Hieruit is gebleken dat onze achterban loyaal, trouw en veelal in een bepaalde leeftijdscategorie (lees: ouderen) zit. Het bestuur heeft op basis van deze analyse besloten om toekomstgericht genoeg fondsen te kunnen blijven werven, de gevraagde inzet beschikbaar te stellen.

Dit jaar is de afdeling ondersteuning geëvalueerd en beoordeeld om vast te stellen of na de reorganisatie de juiste competenties, kennis en capaciteit aanwezig zijn in deze afdeling. Deze evaluatie heeft aangetoond dat de afdeling ondersteuning extra competenties en capaciteit behoeft en daarom is besloten op een aantal onderdelen tijdelijk extra mensen te werven en in te zetten zodat een aantal zaken goed opgepakt kan worden. Daarbij wordt aandacht besteed aan aanvullende inzet bij personeelszaken en het verder versterken van de competenties bij de financiële administratie zodat invulling gegeven kan worden aan de wensen rondom diversiteit en verjonging van zowel de achterban als de medewerkers en de continuïteit van de financiële administratie.

Een jaarlijks terugkerend thema in de vergaderingen is geweest het uitgeven van de gelden die we hebben ontvangen en die boven de begroting uitkomen. Ook dit jaar is weer gebleken dat we nalatenschappen zeer prudent begroten waardoor we aan

het einde van het jaar vast hebben kunnen stellen dat deze inkomsten behoorlijk hoger lagen dan vooraf ingeschat. De terugkerende discussie is de wijze waarop we deze gelden op korte termijn in relevante projecten kunnen omzetten met de bijbehorende extra benodigde capaciteit zonder dat dit tot structurele extra uitgaven leidt. De discussie met het managementteam heeft dit jaar geleid tot een lijst goedgekeurde extra projecten. Deze zijn scherp geformuleerd en hebben per project een duidelijke doelstelling, te behalen resultaat, doorlooptijd, benodigde capaciteit en kosten.

Evaluatie bestuur

Het bestuur heeft op 15 maart 2018 het eigen functioneren geëvalueerd. De conclusie was dat er inhoudelijk voldoende diepgang is en dat er op een goede en gebalanceerde manier aandacht wordt besteed aan belangrijke onderwerpen. De noodzakelijke kerncompetenties zijn thans goed geborgd. Wel is het nuttig dat in de toekomst de specifieke inbreng van een jongerenlid voldoende blijft geborgd. In de vergaderingen heerst een constructieve, open sfeer en is sprake van een goede samenwerking met directeur en managementteam. Aandachtspunt is de duur van de vergaderingen. Onderzocht wordt hoe hierop in gezamenlijkheid meer gestuurd kan worden en hoe het bestuur strategische onderwerpen zelf beter kan agenderen.

Met ingang van 2018 wil het bestuur een jaarlijkse evaluatie van het managementteam introduceren. Daarnaast gaat het bestuur onderzoeken hoe het op een meer systematische wijze een risicoanalyse kan invoeren voor bijzondere projecten binnen de organisatie. Verder zal het bestuur in 2018 de statuten en reglementen daar waar nodig actualiseren en herzien. Het bestuur streeft naar meer culturele diversiteit in haar eigen samenstelling alsook die van het managementteam en heeft bij de werving van twee nieuwe bestuursleden daarvan een prioriteit gemaakt door o.a. gebruik te maken van specifieke vacaturebanken.

Onkostenvergoeding

Bestuursleden verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd en kunnen een vergoeding krijgen voor reiskosten, telefoonkosten en dergelijke, op basis van werkelijk gemaakte kosten. De bestuurskosten bedroegen € 3.954,05.

Het managementteam
van Amnesty Nederland

© AI

DE DIRECTIE EN HET MANAGEMENTTEAM VAN AINL

De werkzaamheden van Amnesty Nederland worden gecoördineerd door het landelijk secretariaat (hoofdkantoor) onder verantwoordelijkheid van één directeur. De directie heeft de dagelijkse leiding over de organisatie en vertegenwoordigt de vereniging extern, zoals is vastgelegd in het directiestatuut. Zij wordt daarin bijgestaan door een team van afdelingsmanagers. De directeur wordt benoemd, geschorst en ontslagen door het bestuur. De directeur bereidt alle voorstellen voor het bestuur voor, voert besluiten uit en legt verantwoording af aan het bestuur over de bereikte resultaten en de daarvoor gebruikte middelen.

Beloning directeur

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Amnesty Nederland de adviesregeling 'Beloning Directeuren van Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland. Het bestuur dient volgens de regeling met enige regelmaat het salaris van de directeur te toetsen aan de norm voor een maximaal jaarinkomen. Dat gebeurde voor het laatst in februari 2016. Daarbij is een zogenaamde BSD-score van 460 punten vastgesteld met een maximaal bruto jaarinkomen van € 124.233, bij een 40-urige werkweek (exclusief pensioen- en sociale verzekeringslasten). Het bruto jaarinkomen (voltijdsaanstelling) van directeur Eduard Nazarski bedroeg in 2017 € 109.785. Het jaarinkomen van de directeur van Amnesty Nederland voldoet daarmee ruim aan de Goede Doelen Nederland-norm voor een maximaal jaarinkomen in 2017.

De bezoldiging van de directeur inclusief pensioenlasten kwam in 2017 neer op € 131.285. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden behandeld in de jaarrekening in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Functioneren directeur

Ongeveer eens per jaar heeft de directeur een functioneringsgesprek met de voorzitter en secretaris van het bestuur. In de gesprekken kijkt men of de beleidsdoelstellingen zijn gerealiseerd en hoe de verhouding tussen de directeur en het bestuur is. Het eerstkomende functioneringsgesprek is gepland voor maart 2018.

SAMENSTELLING DIRECTIE IN 2017

EDUARD NAZARSKI, DIRECTEUR

Nevenfuncties:

Bestuurslid Goede Doelen Nederland; Lid Raad van Toezicht van Musicians without Borders; Bestuurslid van het Netherlands Institute of Human Rights (SIM); Lid Raad van Advies NMv (Nederlandse Mediatorsvereniging); Lid Raad van Advies InClUusion

SAMENSTELLING MANAGEMENTTEAM IN 2017

EDUARD NAZARSKI

directeur

SIMONE APPELMAN

manager Mobilisatie & Actie

BART VAN KUIJK

manager Fondsenwerving & Marketing

MICHAËL SALEMINK

manager Ondersteuning

PAUL HELSLOOT

manager Media & Politieke Zaken

WILCO DE JONGE

manager Mensenrechtenbeleid

Nevenfuncties:

Lid van de Adviesraad van het Instituut voor Mensenrechten en Medisch Onderzoek (IMMO)

© AI

ONZE MEDEWERKERS

In 2017 ontwikkelde het team Human Resources (HR) samen met het managementteam, de ondernemingsraad en de medewerkers de visie op het personeelsbeleid verder.

Arbeidsvoorwaarden

Managementteam, ondernemingsraad en HR formuleerden samen de uitgangspunten voor de modernisering van de arbeidsvoorwaarden. De uitgangspunten zijn onder andere duurzame inzetbaarheid en maatwerk, beloning, en actualisatie en modernisering. In 2018 wordt hieraan in werkgroepen verder gewerkt.

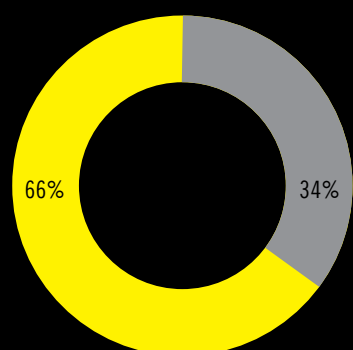
Beloningsbeleid Amnesty Nederland

Voor medewerkers heeft Amnesty een eigen arbeidsvoorwaardenregeling. Hierin is het beloningsbeleid vastgelegd op basis van functiegroepen met daaraan gekoppelde salarisschalen. Elke salarisschaal kent een minimum- en maximumsalaris. De functiewaardering vindt plaats op grond van het IMF-kort functiewaarderingssysteem. Vrijwilligers verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd en kunnen een onkostenvergoeding voor reiskosten per openbaar vervoer in het kader van de werkzaamheden voor Amnesty.

Diversiteit

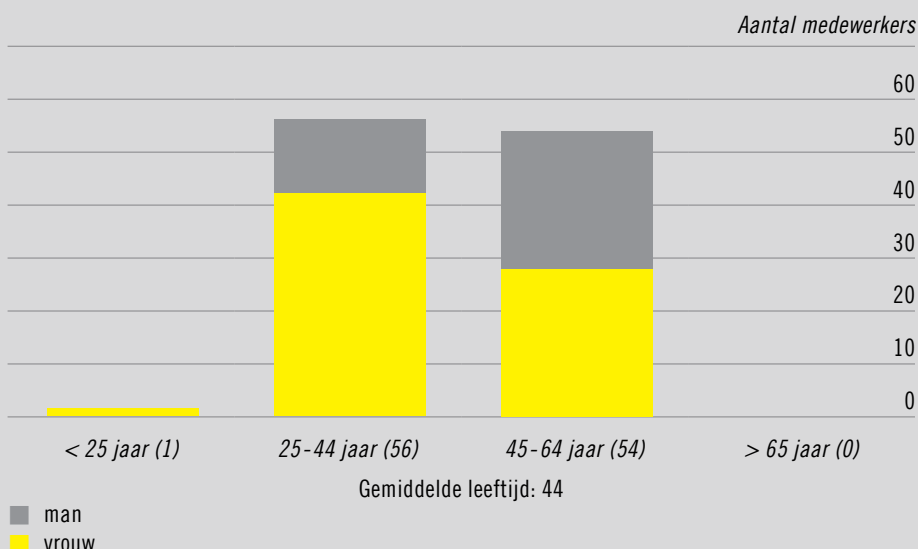
Nederland is een diverse, multiculturele samenleving. Voor het bereik en de impact van onze organisatie is het belangrijk dat de vrijwillige en betaalde medewerkers op Amnesty's hoofdkantoor een betere afspiegeling gaan vormen van de Nederlandse maatschappij. Daarom streven we ernaar de diversiteit van de organisatie te vergroten. Met diversiteit bedoelen we een breed palet aan persoonlijke kenmerken: sekse, gender, leeftijd, etniciteit, seksuele oriëntatie, klasse, religie, levensbeschouwing en politieke voorkeur. Begin 2017 ging de klankbordgroep Diversiteit aan de slag en waren er diverse activiteiten die het gesprek over diversiteit in gang hebben gezet. Om in kaart te kunnen brengen hoe divers en inclusief onze organisatie is, was er eind 2017 een enquête onder alle medewerkers. De uitkomsten vertalen we begin 2018 in een plan van aanpak Diversiteit.

VERDELING MAN/VROU MEDEWERKERS

man 60
vrouw 177

LEEFTIJDOPBOUW BETAALDE MEDEWERKERS

Ontwikkeling en doorstroming

In 2017 was er veel aandacht voor de ontwikkeling van medewerkers binnen en buiten de organisatie. Dit varieerde van loopbaancoaching, stages, interne mobiliteit, trainingen in hospitality en spreken met impact, tot gespecialiseerde scholing en opleiding op het eigen vakgebied. In 2018 zal Amnesty zich richten op het stimuleren en het aangaan van de dialoog met de medewerkers over hun ontwikkeling, en faciliteert daarin medewerkers de regie over hun loopbaan te nemen, om zo duurzame inzetbaarheid te realiseren.

Arbeidsomstandigheden

In het verzuimbeleid lag dit jaar nog meer de nadruk op preventie en duurzame inzetbaarheid. Dat vroeg een intensieve samenwerking tussen de managers, medewerkers, bedrijfsarts en HR. Het verzuimpercentage daalde van 4,4 procent in 2016 naar 3,9 procent in 2017. Dit ondanks een aantal langdurige verzuimen.

VERZUIM

Periode	Gemiddeld Amnesty	Gemiddeld BV Nederland*
2013	4,40 %	3,80 %
2014	2,76 %	3,80 %
2015	2,41 %	3,90 %
2016	4,40 %	3,90 %
2017	3,90 %	

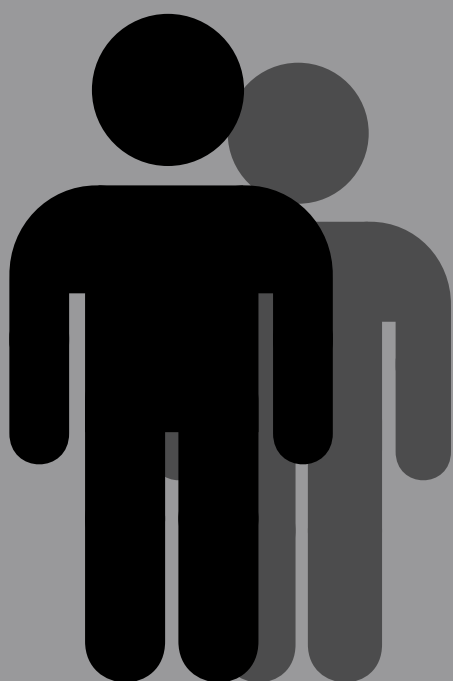
* Bron: CBS

In 2016 voerde de Arbodienst een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) bij ons uit. In 2017 stelden we het plan van aanpak RI&E op en pakten we zaken op zoals achterstallig onderhoud, actualisatie noodplan, geluid- en klimaatbeheersing, pilot nieuwe werkplekken, vervanging pc's en extra trainingen bedrijfshulpverlening voor medewerkers op festivals. We actualiseerden het veiligheidsbeleid buitenlandse reizen van 2015 naar aanleiding van ontwikkelingen in de wereld en verzorgden (veiligheids)trainingen voor medewerkers die werkreizen maken en HR-medewerkers. In juni 2018 vindt een herhalingstraining crisissimulatie plaats voor het crisismanagementteam.

FORMATIE

(IN FTE)

2017
2016

89,4 | 83,1

**BETAALDE
MEDEWERKERS**

3,4 | 3,4

**GESUBSIDIEERDE
MEDEWERKERS**

2,1 | 3,5

STAGIAIRS

14,8 | 14,7

VRIJWILLIGERS

Aantal betaalde medewerkers in dienst gekomen in 2017: 22

Aantal betaalde medewerkers uit dienst gegaan in 2017: 15

Aantal vrijwilligers gestart in 2017: 33

Aantal vrijwilligers gestopt in 2017: 28

We namen extra medewerkers aan op de afdeling Ondersteuning en voor tijdelijke projectmatige werkzaamheden. Daarnaast kwamen er op diverse afdelingen tijdelijke extra medewerkers als gevolg van ziekte, zwangerschap en onbetaald verlof.

© AI

Vrijwilligersbeleid

Op de vrijwilligersdag in december presenteerden we het nieuwe beleid voor vrijwilligers van het kantoor in Amsterdam. Wij bieden onze vrijwilligers een inspirerende en professionele plek in de organisatie, met duidelijk omschreven werkzaamheden en ruimte voor eigen initiatieven om gezamenlijk de doelen van Amnesty te realiseren. In de begeleiding van onze vrijwilligers bieden we maatwerk met aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en kennisdeling. Het nieuwe vrijwilligersbeleid kenmerkt zich door de inzet van gekwalificeerde vrijwilligers, gekoppeld aan de behoefte van de organisatie, waarbij de continuïteit van de inzet wordt geborgd en die aansluit bij de motivatie van de vrijwilliger. Het nieuwe vrijwilligershandboek is compacter en gebruiksvriendelijker, en biedt de vrijwilliger en Amnesty de ruimte om in goed overleg afspraken te maken. Nieuw is het jaarlijkse voortgangsgesprek met de mentor en de vrijwilligerscoördinator. Begin 2018 worden er trainingen gegeven voor de mentoren.

Klachtenregeling medewerkers en vrijwilligers

Werken moet plaatsvinden in een veilige en gezonde omgeving. Dat houdt onder andere in dat een werknemer niet geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag op de werkvloer: grensoverschrijdend gedrag, inclusief agressie, discriminatie, (seksuele) intimidatie et cetera. Een goede sfeer en een open cultuur binnen de organisatie dragen bij aan het voorkómen van ongewenst gedrag. Desondanks is het mogelijk dat een werknemer ermee te maken krijgt. Sinds 2012 heeft Amnesty een klachtenregeling voor werknemers en vrijwilligers. Die klachtenregeling is ook van toepassing op andere zaken die verband houden met arbeid, arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden, zoals onjuiste toepassing van de binnen Amnesty Nederland geldende regels.

De klachtencommissie bestaat uit drie personen, van wie minstens één vrouw en minstens één man. Eén lid is door de ondernemingsraad aangewezen, één door de directie (bij voorkeur een lid uit het managementteam) en er is een onafhankelijke voorzitter. De klachtencommissie benoemt een secretaris, deze is het aanspreekpunt van de klachtencommissie. In 2017 zijn er, net als het jaar ervoor, geen klachten binnengekomen.

Naast de klachtenregeling heeft Amnesty Nederland een klokkenluidersregeling en een regeling ongewenst gedrag. Daarnaast is er een vertrouwenspersoon.

‘Alle neuzen staan één kant op’

Nettie Tetelepta gaat haar vierde jaar in als voorzitter van de Ondernemingsraad (OR) van Amnesty Nederland. Nadat Amnesty in 2014 een ingrijpende reorganisatie had doorgemaakt moesten er nog een aantal hete hangijzers worden aangepakt. ‘Het leuke aan de huidige OR is dat we allemaal volkomen verschillend zijn.’

‘Ik vond het spannend om in de Ondernemingsraad te gaan’, zegt OR-voorzitter Nettie Tetelepta. ‘Ik werd gevraagd en ik wist dat de vorige OR een ontzettende klus had gehad aan die grote reorganisatie van 2014. Ik wist niet precies wat ons te wachten stond, maar ik vond het wel belangrijk dat er een OR kwam die alles in de gaten hield ná de reorganisatie. Ik hoorde van de oude OR-leden dat het leerzaam was, en goed voor Amnesty, dus toen dacht ik: oké. Ik doe het.’

Met welke onderwerpen kreeg je te maken als nieuwe OR-voorzitter?

‘De bestuurder en de afdeling HR waren direct gefocust op een aantal punten die tijdens de reorganisatie niet waren geregeld, met name de arbeidsvoorwaarden. In eerste instantie ging het vooral over kostenbeheersing, en dan hebben we het over de pensioenregeling, over de indexering die elk jaar wordt doorberekend, en over de periodieken.’

Wat is de inzet van de OR als jullie het over die arbeidsvoorwaarden hebben?

‘Geen achteruitgang voor medewerkers, financieel of anderszins. En wij willen kijken naar het totale pakket van arbeidsvoorwaarden, dus niet één of twee dingen eruit pikken. Modernisering van de arbeidsvoorwaarden gaat over de vraag: hoe goed wil je zijn als werkgever voor je medewerkers?’

Is Amnesty een goede werkgever?

‘Ja, dat vind ik wel. Wij kijken natuurlijk vaak naar dingen die niet goed gaan of die beter kunnen; het schort bij Amnesty bijvoorbeeld nog wel aan de mogelijkheden tot persoonlijke ontwikkeling. Maar wat beloning betreft is Amnesty een goede werkgever, en ik vind ook dat we best een vrij werkethos hebben. Daarmee bedoel ik dat je vrij bent je werk zelf in te vullen, je werk te doen wanneer je denkt dat je het moet doen. Het risico daarbij is wel dat werknemers te loyaal zijn, en dus altijd maar aan het werk. En dan is er niemand die voor jou op de rem trapt. Dat moet je zelf doen.’

‘Het nieuwe vrijwilligersbeleid plaatst de waardering voor de vrijwilligers weer wat meer op de voorgrond.’

Zie je veel Amnesty-medewerkers die te hard werken, te veel uren maken?

‘Ja, dat zie ik wel gebeuren, ook omdat mensen die dat overkomt bij de OR aan de bel trekken. Ik heb zelf ook wel moeite gehad met de balans tussen privé en werk. Altijd als ik het er met mensen over heb, komen we tot de conclusie dat je goed voor jezelf moet zorgen.’

Hoe zou je het prototype Amnesty-medewerker omschrijven?

‘Loyaal, hardwerkend, intelligent, collegiaal. Ieder zijn kracht op zijn eigen terrein.’

Kun je de huidige OR beschrijven? Wat voor clubje is dat?

‘Het leuke is dat we allemaal volkomen verschillend zijn, en toch is het een sterke eenheid. Ieder heeft zijn eigen manier om met de bestuurder om te gaan, of met vraagstukken van medewerkers. De ene is heel fel, de ander heel bedachtzaam. De ene houdt vast aan procedures en de ander is veel losser. Iedereen brengt heel nieuwe invalshoeken in waar ikzelf nooit aan gedacht had. Uiteindelijk komen we altijd tot een compromis, maar nooit een compromis van een beetje geven en nemen. Het is altijd iets waaraan ieder zijn eigen bouwsteentjes heeft bijgedragen.’

Amnesty is een vrijwilligersorganisatie. Wat doet de OR voor vrijwilligers?

‘We hebben in 2017 hard meegewerkt aan het aanpassen van het vrijwilligersbeleid van Amnesty. We hebben aangegeven dat de waarde van vrijwilligers net zo groot is als van betaalde medewerkers en we vinden het belangrijk dat zij gezien en gehoord worden. Het nieuwe vrijwilligersbeleid plaatst de waardering voor de vrijwilligers weer wat meer op de voorgrond. En vrijwilligers zijn uiteraard ook vertegenwoordigd in de OR.’

Wat waren in 2017 belangrijke resultaten van de OR?

‘Dat we gekomen zijn tot een gezamenlijk plan van aanpak voor de modernisering van de arbeidsvoorwaarden. Dat alle neuzen – dus van de OR, de bestuurder en de afdeling HR – één kant op staan. Daar gaan we in 2018 aan verder werken. Ook het thema diversiteit kwam vaak terug in 2017. Ik vind het mooi dat het nu echt een aandachtspunt is voor de hele organisatie. Er zijn dingen in gang gezet om Amnesty diverser te maken. Er was een survey onder medewerkers om te peilen hoe men over diversiteit denkt, en of mensen zich zelf wel eens buitengesloten voelen. Er waren trainingen over diversiteit en er is een eerste stap gezet voor meer diversiteit bij het wervingsbeleid. Andere vacatureteksten, anders uitzetten et cetera. Het is een complex onderwerp, maar we zijn op de goede weg.’

ONZE RELATIE MET BELANGHEBBENDEN

Amnesty Nederland heeft met verschillende groepen belanghebbenden te maken.

Belanghebbenden voor wie, en vaak ook met wie, wij ons werk doen zijn:

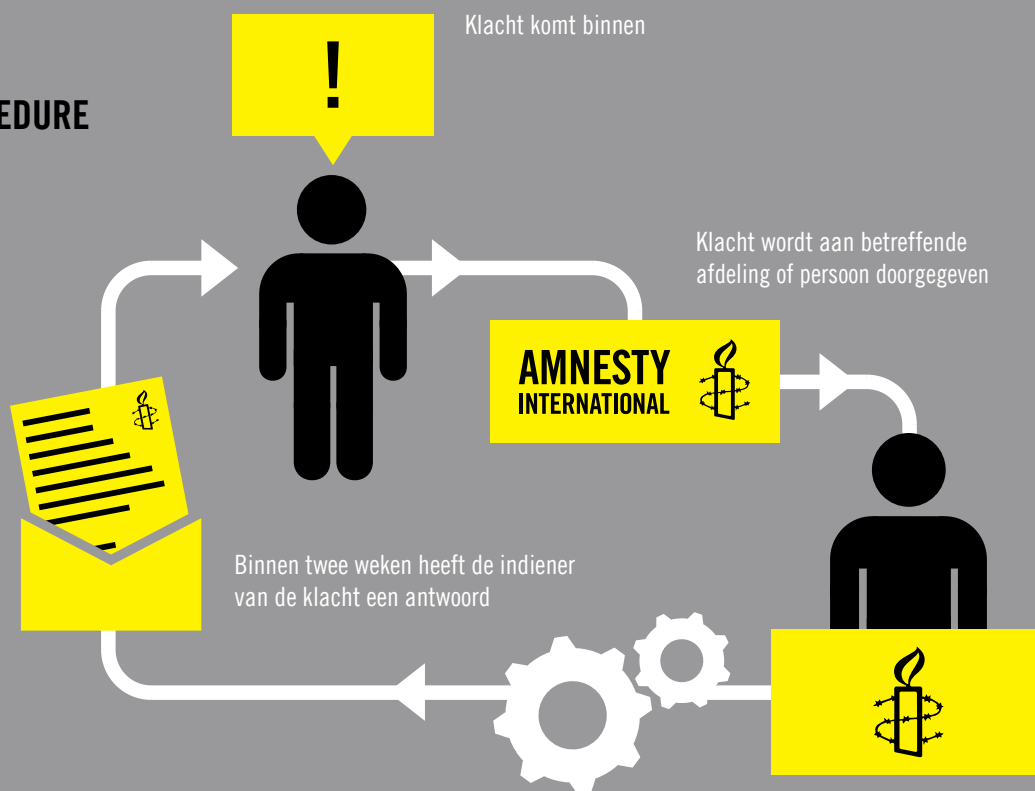
- **Slachtoffers van mensenrechtenschendingen** – Om ervoor te zorgen dat wij daadwerkelijk mensenrechtenimpact bereiken, betrekken wij ‘rights holders’ steeds actiever bij de vorming van ons beleid, ontwikkeling van onze mensenrechtenprogramma’s en de invulling van ons werk. Wij betrachten de grootst mogelijke zorgvuldigheid aangaande hun veiligheid en privacy.
- **Mensenrechtenorganisaties en mensenrechtenverdedigers** die door ons worden ondersteund of met wie wij samenwerken – De aard van deze ondersteuning of samenwerking is zo veel mogelijk bottom-up, afgestemd op de lokale context en behoeften. Wij leggen deze samenwerking en/of ondersteuning zo veel mogelijk vast middels schriftelijke afspraken of een contract (bij financiële ondersteuning). Vanwege de toenemende mate van repressie en krimpende ruimte van mensenrechtenorganisaties en -verdedigers, is het waarborgen van veiligheid en privacy ook bij deze groep belanghebbenden een belangrijk aandachtspunt.
- **Amnesty-afdelingen of Amnesty-regiokantoren buiten Nederland** waarmee wij bilateraal samenwerken – Wij leggen deze samenwerking in onderling overleg vast middels een projectplan, budget, en een Memorandum of Understanding of een contract (bij financiële ondersteuning).

Belanghebbenden met wie wij ons werk doen zijn:

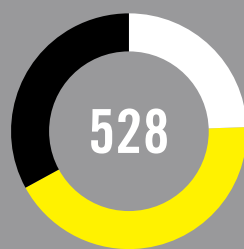
- **Leden en donateurs** – Wij informeren hen over campagnes, acties, plannen en resultaten. Leden ontvangen naar behoefte het blad *Wordt Vervolgd*. Leden kunnen invloed uitoefenen door hun stem uit te brengen bij verkiezingen en zich verkiesbaar te stellen voor de Ledenraad. Ledenraadsleden en actieve leden worden incidenteel uitgenodigd om deel te nemen aan beleidsavonden waarin beleidsonderwerpen aan de orde komen. Aan donateurs die aan een specifiek project steun geven wordt periodiek gerapporteerd over de voortgang.
- **Actieve leden, vrijwilligers en activisten** – Ons werk en onze acties zijn alleen mogelijk door de vele betrokken mensen in het land die zich inzetten voor mensenrechten. Zij worden op verschillende manieren geïnformeerd over ons werk en over de mogelijkheden zich in te zetten voor Amnesty. Bijvoorbeeld via onze website, sociale media, nieuwsbrieven, bijeenkomsten in het land en het blad *Wordt Vervolgd*. Via die kanalen leggen wij ook verantwoording af over ons werk.
- **Samenwerkingspartners** – Inhoudelijke en financiële samenwerkingen worden in een contract of anderszins schriftelijk vastgelegd en regelmatig gezamenlijk geëvalueerd. In het jaarverslag wordt per type samenwerking een overzicht gegeven van de organisaties waarmee wij samenwerken. Lees meer over onze samenwerkingspartners in hoofdstuk 5 en zie het overzicht van de belangrijkste samenwerkingsverbanden in de bijlage.
- **Publiek** – Via onze website en sociale media kan het publiek informatie vinden over ons werk. Vragen, klachten of suggesties kunnen via de website, schriftelijk of telefonisch worden gesteld of ingediend. Voor klachten bestaat een klachtenprocedure. Lees meer de afhandeling en registratie van klachten in hoofdstuk 6. Wij brengen regelmatig persberichten uit over ons werk en we publiceren regelmatig onderzoeksrapporten. Eenmaal per twee jaar doen wij een breed imago-onderzoek naar kennis over en waardering van ons werk door het Nederlandse publiek en door onze leden.

KLACHTEN

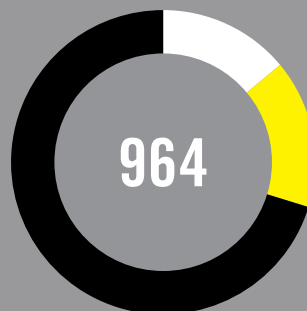
PROCEDURE

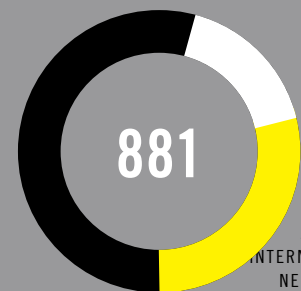
2015

2016

2017

- Interne organisatie:
- Klachten over werving:
- Beleidsklachten:

129
225
174

179
199
586

179
230
472

AMNESTY
INTERNATIONAL
NEDERLAND
JAARVERSLAG
2017
CONCEPTVERSIE

KLACHTEN

In 2017 is het aantal klachten (881) afgenomen vergeleken met 2016 (964). Deze cijfers geven niet het volledige beeld, omdat klachten die we via onze sociale media-accounts ontvangen niet geregistreerd worden.

Beleidsklachten

53 procent van de ontvangen klachten betreft ons beleid. Niet alleen het algemene publiek laat zich op dit gebied horen, maar ook onze eigen achterban. In 2017 was de aard van de beleidsklachten in percentuele volgorde voornamelijk gericht op:

- **Actualiteiten**
- **Rapport Terroristenafdeling Vught**
- **Zwarte Piet**
- **Sleepnetwet**
- **Vluchtelingen**

Twee onderwerpen die in aanzienlijke toenemende mate klachten opleveren zijn:

- **Veiligheid en mensenrechten**
- **Politieke inmenging**

Een dagelijks zichtbaar toenemend deel van onze achterban/leden neemt afscheid vanwege het gevoel dat Amnesty's beleid steeds meer blijkt geeft van 'politieke inmenging'. Sommige leden voelen zich daardoor minder gebonden aan de manier waarop wij invulling geven aan onze missie.

40 procent van de klachten afkomstig van onze achterban heeft direct geleid tot een opzegging van het lidmaatschap.

Wervingsklachten

Onze wervingscampagnes leidden in 2017 tot een noemenswaardige toename van het aantal klachten in vergelijking met 2016. Met 27 procent van het totaal is dit na beleidsklachten de grootste categorie. In 2017 was de aard van de wervingsklachten in percentuele volgorde voornamelijk gericht op:

- **Upgradingscampagnes**
- **Ledenwerfcampagnes**
- **Deur-tot-deurwerving**

39 procent van deze klachten hebben direct geleid tot een opzegging van het lidmaatschap. Hiernaast hadden we vanuit de verschillende wervingscampagnes te maken met 81 spijtoptanten.

Interne organisatie

Het aantal klachten gericht op onze interne organisatie laat een kleine toename zien. Met 20 procent blijft dit, als in 2016, de kleinste categorie. In 2017 was de aard van de klachten met betrekking tot onze interne organisatie in percentuele volgorde voornamelijk gericht op:

- **Service** – Met name over onze telefonische bereikbaarheid, die vanaf de implementatie van een nieuw telefoniesysteem voor grote problemen zorgde. Sinds de implementatie wordt gewerkt aan een oplossing. Het oplossen van de telefonieproblematiek zal direct positieve impact hebben op deze categorie klachten, aangezien de overige klachten aanzienlijk zijn afgenomen in 2017.
- **Administratie** – Voornamelijk over verkeerd ontvangen post: dubbel ontvangen, niet ontvangen et cetera.
- **Salaris van de directeur**
- **Banken waarmee we zaken doen**

39 procent van deze klachten leidde direct tot een opzegging van het lidmaatschap.

In 2018 zal de aandacht uitgaan naar verhoging van de kwaliteit binnen ons nieuwe CRM-systeem. Ook worden de kanalen waarop klachten binnenkomen zo veel mogelijk gecentraliseerd.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) zit bij Amnesty Nederland verweven in het DNA. We opereren met respect voor mens, milieu en maatschappij. Bij iedere beslissing maken we een afweging tussen de maatschappelijke en economische effecten, en houden we rekening met de belanghebbenden. We willen ervoor waken dat de organisatie op welke manier dan ook betrokken raakt bij schendingen van mensenrechten. Daarnaast beseffen we dat we een bredere verantwoordelijkheid hebben dan het eigen werkterrein. Ook op sociaal, ecologisch en economisch gebied willen we erop toezien dat het handelen van de organisatie en haar medewerkers geen negatieve gevolgen heeft.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen omvat een breed scala aan onderwerpen. Amnesty Nederland volgt de internationale richtlijn ISO 26000 voor het implementeren van maatschappelijk verantwoord ondernemen in de organisatie. In deze richtlijn staan zeven mvo-principes: bestuur van de organisatie, mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu, eerlijke bedrijfsvoering, consumentenzaken en maatschappelijke betrokkenheid. Deze principes vormen het kader waarmee we onze maatschappelijke verantwoordelijkheden bepalen.

Amnesty heeft zelf ook normen vastgesteld op het gebied van bestuur, organisatiewijze, management en personeelszaken. Doel is een Amnesty-brede, coherente en consistente toepassing van beleid, processen en praktijk. Iedere twee jaar wordt getoetst in hoeverre alle Amnesty-afdelingen wereldwijd aan de normen voldoen. Ook wordt gekeken waar nog verbetering nodig is. Daarnaast zijn we gehouden aan externe standaarden, zoals de normen van de Erkenningsregeling voor goede doelen in Nederland.

In 2017 is ons mvo-beleid op het gebied van milieu vernieuwd. Concrete maatregelen die daaruit naar voren zijn gekomen zijn het plaatsen van zonnepanelen, het verder scheiden van afval (als toevoeging aan de afvalscheiding die wij al doen) en kleine energiebesparende maatregelen zoals radiatorfolie aanbrengen achter alle radiatoren en het vervangen van lampen door LED-lampen. De implementatie van uitgebreidere afvalscheiding en de plaatsing van zonnepanelen vindt plaats in 2018.

BESCHERMING VAN PERSOONSGEGEVENS

Directiestatement:

'Aan de basis van ons werk staat goede, betrouwbare informatie. Als wij autoriteiten en mensen over de gehele wereld oproepen tot het ondernemen van actie, dan is het belangrijk dat onze informatie klopt. Amnesty-onderzoekers verzamelen over de hele wereld gegevens over mensenrechtenschendingen. Zij interviewen slachtoffers, wonen rechtszaken bij, praten met advocaten, artsen en mensenrechtenverdedigers en ontmoeten regeringsvertegenwoordigers. Het is belangrijk dat de informatie die in vertrouwen aan ons is verstrekt veilig bewaard wordt.

Ook wij pleiten voor de bescherming van de vrijheid van meningsuiting en het recht op privacy. Vanuit ethisch oogpunt en voor de legitimiteit en effectiviteit van Amnesty's werk is het daarom van belang dat Amnesty zorgvuldig omgaat met informatie en persoonsgegevens, en dat onze systemen goed beveiligd zijn.'

Het afgelopen jaar hebben wij daarom verschillende stappen gezet om de bescherming en beveiliging van persoonsgegevens en informatie binnen de organisatie te bevorderen.

Begin 2017 voerde een externe auditor een 'IT-quick scan' uit. Dat heeft inmiddels geleid tot een verbeterde interne IT-dienstverlening en -inrichting. Ook voerde DMCC Nederland een Privacy Audit uit. DMCC toetste in hoeverre Amnesty de huidige en nieuwe privacywetgeving (Algemene Verordening Gegevensbescherming vanaf 25 mei 2018) naleeft en hoe dit geborgd is binnen de organisatie. Deze audit vond plaats door middel van een nulmeting aan het begin van het jaar, gevolgd door een één meting in het najaar.

We hebben een ruime voldoende gehaald. Onze gegevensverwerking is proportioneel en vindt plaats op basis van rechtmatige verwerkingsgronden. Op de meeste punten handelen we overeenkomstig de wet, op een klein aantal nog niet. DMCC helpt ons om de naleving verder op orde te krijgen, onder meer door procedures, instructies en standaardovereenkomsten op te stellen, en ons van juridisch advies te voorzien.

Ook stelde DMCC in de zomermaanden een stappenplan voor onze informatiebeveiliging op. Aan de hand hiervan hebben wij stappen gezet om informatiebeveiliging beter te borgen binnen de organisatie op een manier die voldoet aan de huidige en nieuwe wetgeving. We zijn inmiddels goed op weg, maar er zijn nog enkele verbeterpunten. Deze hebben deels betrekking op gedrag, cultuur en processen en deels op technische instrumenten.

In de eerste maanden van 2018 gaan we verder met de voorbereidingen om ervoor te zorgen dat wij op 25 mei 2018 voldoen aan de nieuwe Europese privacywetgeving. Dit betreft onder meer het documenteren van beleid, het beheer van bedrijfsmiddelen en databases, het hanteren van bewaartermijnen en het invoeren van procedures om de beveiliging van informatie en privacy verder te waarborgen. Ook zullen we meer bewustzijn over privacy creëren bij onze medewerkers.

RISICOMANAGEMENT

Amnesty Nederland heeft te maken met verschillende risico's in haar werk. De belangrijkste liggen op het gebied van een veranderende wereld, inkomsten, imago en bedrijfsvoering. Met risicomanagement zet de organisatie zich ervoor in die risico's te beperken. De belangrijkste risico's zijn in kaart gebracht voor zowel het werk van Amnesty Nederland als voor de internationale Amnesty-beweging. Door het jaar heen wordt de risicoanalyse geactualiseerd als vast onderdeel van de planning- en controlcyclus. Dit stelt ons in staat belangrijke risico's tijdig te onderkennen en beheersmaatregelen in te stellen, zodat schade in het bereiken van onze doelstellingen kan worden voorkomen of beperkt. Op basis van deze risicoanalyses houden management en bestuur zicht op de belangrijkste risico's voor de organisatie.

De juiste keuzes maken: vooruitkijken en strategie bepalen

In een veranderende wereld houdt Amnesty in de gaten of politieke en maatschappelijke ontwikkelingen kansen of bedreigingen vormen voor de mensenrechten, of er nieuwe mensenrecht kwesties opdoemen, en welke ontwikkelingen er zijn bij andere maatschappelijke organisaties. Doel daarvan is om tijdig te kunnen inspelen op veranderingen en als mensenrechtenbeweging impact te blijven hebben.

Het verkennen van deze politieke en maatschappelijke ontwikkelingen draagt bij aan het formuleren van beleidsopties voor Amnesty International en besluitvorming daarover. Zo werkt Amnesty sinds enkele jaren aan capaciteitsopbouw van de mensenrechtenbeweging in opkomende machten als Brazilië en India. Doel hiervan is om via het maatschappelijk middenveld in die landen bij te dragen aan lokale verbetering van de naleving van mensenrechten, en om druk te kunnen uitoefenen op het buitenlands beleid.

Amnesty Nederland draagt hieraan bij door het uitvoeren van strategische verkenningen. Zo wordt er bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de (toekomstige) plaats van mensenrechten in het buitenlands beleid van opkomende machten, en de manieren waarop niet-gouvernementele organisaties dat kunnen beïnvloeden. Daarover wordt gepubliceerd in de reeks 'Shifting Power and Human Rights Diplomacy'. In 2017 publiceerden we binnen deze reeks een bundel over Rusland.

Daarnaast stelden we een publicatie over mensenrechten in niet-liberale democratieën samen (onderdeel van de *Changing Perspectives on Human Rights*-reeks). Publicatie volgt in het eerste kwartaal van 2018.

Op het terrein van mensenrechtenbescherming via multilaterale instellingen, zoals de VN, liet Amnesty Nederland in 2016 en 2017 een scenariostudie doen over het Internationaal Strafhof; een verkenning en assessment van kritieken op de effectiviteit van dit internationale mensenrechtenmechanisme. We brachten hierover het rapport *Legal Futures of the International Criminal Court* uit.

Ook voerden we een 'horizonscan' uit om vooruit te kijken naar het politieke en maatschappelijke speelveld van de nabije toekomst. Op basis van een analyse van de onderliggende trends die invloed hebben op het politieke debat, sociale cohesie en economische ontwikkelingen zijn een aantal toekomstscenario's beschreven. Deze gebruiken we om toekomststrategieën te formuleren om als Amnesty Nederland zo goed mogelijk om te gaan met komende uitdagingen.

De juiste dingen doen: zorgen voor impact op mensenrechtengebied

De internationale Amnesty-beweging bepaalt telkens voor een aantal jaar strategische doelen, mensenrechtenprogramma's en internationale campagnes. De huidige strategie geldt voor de periode 2016 tot en met 2019. Amnesty stemt daarbij de prioriteiten en werkprocessen van alle Amnesty-organisaties over de wereld af, om als beweging meer mensenrechtenimpact te behalen.

Amnesty Nederland koos binnen deze internationale strategie en prioriteiten voor het uitvoeren van een beperkt aantal meerjarenprogramma's en deelname aan internationale projecten op basis van strategische afwegingen. Daarbij is de vraag belangrijk op welke onderwerpen Amnesty Nederland de meeste meerwaarde kan bieden om mensenrechtenimpact te behalen. Tijdens de uitvoering van ons werk monitoren we de voortgang om onze aanpak te verbeteren en/of in te spelen op actuele ontwikkelingen. Daarnaast zijn er evaluaties van onze programma's en worden daaruit geleerde lessen bepaald en gedeeld. In 2017 evalueerden we een aantal programma's en herijkten we onze programma's.

Een van de door het bestuur geïdentificeerde risico's in 2017 is minder draagvlak voor mensenrechten in de Nederlandse samenleving naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. Om dit tegen te gaan is in 2017 ingezet op het aangaan van een dialoog met onze achterban en het bredere Nederlandse publiek over mensenrechten. Er werden in 2017 enkele tientallen van deze mensenrechtendialoogbijeenkomsten georganiseerd in het land door Amnesty-groepen. In 2018 gaan we hiermee door.

Ons werk goed doen: kwaliteit en betrouwbaarheid

Kwaliteit van ons werk en betrouwbaarheid van de organisatie zijn voor Amnesty International van het grootste belang. Om te zorgen voor die kwaliteit en betrouwbaarheid, worden diverse maatregelen toegepast.

- **Goed Bestuur** – Amnesty past de algemeen aanvaarde codes en richtlijnen van de goededoelensector toe, zoals de SBF-code voor Goed Bestuur.
- **Mensenrechtenonderzoek** – Het onderzoek van Amnesty International naar mensenrechtenschendingen wordt uitgevoerd op basis van een protocol dat als doel heeft de kwaliteit, deskundigheid en betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen.
- **Wet- en regelgeving** – Wij zorgen ervoor dat wij op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving, zodat Amnesty Nederland in overeenstemming met wet- en regelgeving kan opereren. Voorbeelden van relevante wet- en regelgeving zijn de Algemene Verordening Gegevensbescherming, financiële en jaarverslaggevingsrichtlijnen zoals de RJ650, en wet- en regelgeving op het gebied van personeel.
- **Samenwerkingspartners** – Amnesty toetst voor het aangaan van een nieuwe samenwerking de kwaliteit en betrouwbaarheid van samenwerkingspartners. Dit gebeurt aan de hand van richtlijnen uit ons mvo-beleid en een 'due diligence'-checklist. Ook wordt de samenwerking periodiek geëvalueerd.
- **Efficiënt en doelmatig werken** – Om zo efficiënt en doelmatig mogelijk te werken zorgen wij ervoor dat onze processen en systemen op orde zijn. Dat houdt in dat taken, verantwoordelijkheden en mandaten duidelijk belegd zijn.
- **Verantwoording** – Wij zorgen voor een transparante verantwoording over ons werk en onze middelen. Informatie wordt snel via onze website en sociale media beschikbaar gesteld, onze jaarrekening wordt gecontroleerd door externe accountants, en wij zorgen ervoor dat we voldoen aan rapportagevoorwaarden van donoren.

Om ervoor te zorgen dat Amnesty Nederland in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving opereert, is in 2017 aandacht besteed aan het gebruik van persoonsgegevens door Amnesty Nederland en de bescherming daarvan op een hoger plan te brengen. Dat is goed gelukt en wij voldoen naar verwachting op tijd aan de nieuwe Europese verordening die ingaat op 25 mei 2018.

Operationele risico's

- **Reputatie** – Het vertrouwen dat onze achterban in ons heeft, is een kostbaar goed. Dat vertrouwen kan schade oplopen, bijvoorbeeld doordat een incident in de goededoelensector zijn weerslag heeft op onze organisatie. In zulke gevallen is het van belang dat wij zorgvuldig omgaan met ‘negatief’ nieuws en adequaat reageren op de ontstane situatie. Daarvoor hanteren wij een crisiscommunicatieplan.
- **Veiligheid** – Het werk van Amnesty Nederland in andere landen brengt onvermijdelijk een aantal risico's met zich mee. Ons veiligheidsbeleid en reisprotocol beperken de veiligheidsrisico's van medewerkers die in het kader van hun werk naar andere landen reizen.
- **Voorkomen van calamiteiten in de bedrijfsvoering** – Om de continuïteit van de bedrijfsvoering te garanderen, bijvoorbeeld bij brand of bij het uitvallen van de elektriciteit, hanteert Amnesty Nederland een noodplan.
- **Financiële risico's** (inkomsten) – Iedere maand worden de door Amnesty Nederland gerealiseerde inkomsten gemonitord en door het managementteam besproken om belangrijke risico's en kansen te signaleren. Op basis daarvan worden eventuele aanpassingen in de financiële planning gedaan.
- **Fraude en corruptie** – Amnesty Nederland voert een zerotolerancebeleid tegen fraude en corruptie. De verdeling van bevoegdheden binnen Amnesty Nederland tot het nemen van besluiten, het aangaan van financiële verplichtingen, het beschikken over de geldmiddelen van de vereniging en het ondertekenen van overeenkomsten en contracten, is vastgelegd in onze Procuratieregeling. Bij vermoedens van oneigenlijk gebruik van financiële middelen volgt Amnesty Nederland de procedures die zijn vastgelegd in ons anticorruptiebeleid.

In 2017 is geconcludeerd dat de ondersteunende diensten van Amnesty Nederland te weinig capaciteit hadden om het werk goed uit te kunnen voeren. Na tijdelijke inzet van extra krachten is besloten de formatie in bepaalde teams structureel uit te breiden.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

(TOELICHTING OP DE JAARREKENING)

INLEIDING

In de jaarrekening legt de Vereniging Amnesty International, Afdeling Nederland (Amnesty Nederland) verantwoording af over inkomsten, bestedingen, resultaat en financiële positie in 2017. De jaarrekening vormt een integraal onderdeel van het jaarverslag 2017 en omvat de Vereniging Amnesty International, Afdeling Nederland inclusief de regionale en plaatselijke geledingen.

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 voor Fondsenwervende Organisaties van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Daarnaast past Amnesty de 'Regeling beloning directeurs van goede doelen' en de 'Richtlijn financieel beheer goede doelen' van Goede Doelen Nederland toe.

De Richtlijn 650 is in 2016 gewijzigd. Met ingang van dit rapportagejaar wordt gerapporteerd volgens deze gewijzigde richtlijn. Dit betekent dat er in de jaarrekening 2017 wijzigingen ten opzichte van 2016 zullen worden doorgevoerd om te voldoen aan de nieuwe Richtlijn 650, waarbij vanzelfsprekend, indien nodig, de betreffende vergelijkende cijfers van 2016 worden aangepast. De begrotingscijfers van 2017 zijn hierop niet aangepast. Hierdoor sluiten de in deze jaarrekening gepubliceerde cijfers van 2016 niet per se aan op die in het jaarverslag 2016. Op totaalniveau is deze aansluiting er wel.

Door het toepassen van afrondingen van de cijfers in dit hoofdstuk kunnen kleine verschillen ontstaan in de optelling van cijfers.

RESULTAAT 2017

Bedragen x € 1.000

	<i>Realisatie 2017</i>	<i>Begroting 2017</i>	<i>Vershil realisatie en begroting</i>	<i>Realisatie 2016</i>
Totaal inkomsten	30.038	24.382	5.656	26.490
Totaal bestedingen	29.035	28.209	826	26.188
Resultaat	1.003	-3.827	4.868	302

RESULTAAT 2017

Het positieve resultaat over 2017 bedraagt € 1,003 miljoen.
Dat is € 4,87 miljoen gunstiger dan begroot.

INKOMSTEN 2017*

Bedragen x € 1.000

	<i>Realisatie 2017</i>	<i>Begroting 2017</i>	<i>Vershil realisatie en begroting</i>	<i>Realisatie 2016</i>
GEWORVEN BATEN				
Baten van particulieren	23.769	18.788	4.981	21.048
Baten van bedrijven	271	200	71	45
Baten van loterijorganisaties	4.245	3.600	645	3.691
Baten van subsidies van overheden	907	1.355	-448	828
Baten van andere organisaties zonder winststreven	513	150	363	553
Som van de geworven baten	29.705	24.093	5.612	26.165
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	310	289	21	277
Overige baten	23	0	23	49
Som van de baten	30.038	24.382	5.655	26.490

* Als gevolg van de vernieuwde richtlijn RJ650 zijn de inkomstencategorieën gewijzigd ten opzichte van eerder jaarverslagen.

INKOMSTEN

In 2017 zijn de hoogste inkomsten in de historie van Amnesty Nederland gerealiseerd (€ 30,04 miljoen). Dit is fors hoger dan was begroot (€ 24,38 miljoen). Bovenstaand een tabel met de inkomstensoorten en vervolgens per inkomstensoort een nadere toelichting.

In 2017 is aandacht gegeven aan een betere datakwaliteit bij de registratie van inkomsten, met name wat betreft het type: particuliere gift, gift van een organisatie (bedrijf of organisatie zonder winststreven, vermogensfondsen, stichtingen en religieuze instellingen). Hierdoor geven de structurele bijdragen van leden en donateurs (contributie), baten van bedrijven en baten van andere organisaties zonder winststreven in 2017 een zuiverder beeld dan in 2016.

BATEN VAN PARTICULIEREN

De baten van particulieren betreffen alle gebonden en ongebonden inkomsten zoals vermeld in de tabel op de volgende pagina.

- **Structurele bijdragen van leden en donateurs (contributie)**

De baten uit structurele bijdragen van leden en donateurs (contributie) zijn boven de begroting uitgekomen. Dit is gerealiseerd door een verhoogde inspanning gedurende het jaar op het gebied van fondsenwerving.

Het ledenaantal is onder andere hierdoor in 2017 licht gestegen. De instroom van nieuwe leden was groter dan het aantal opzeggende leden. Eind 2017 was de ledenstand 253.689 (eind 2016: 250.251).

- **Periodieke giften**

In 2017 zijn leden uitgenodigd hun jaarlijkse gift vast te leggen in een overeenkomst tot periodiek schenken waar een belastingvoordeel tegenover staat. Dit resulteerde in hogere inkomsten.

BATEN VAN PARTICULIEREN

Bedragen x € 1.000

	<i>Realisatie 2017</i>	<i>Begroting 2017</i>	<i>Vershil realisatie en begroting</i>	<i>Realisatie 2016</i>
Structurele bijdragen van leden en donateurs (contributie)	13.749	13.600	149	13.655
Periodieke giften	1.348	1.100	248	1.162
Incidentele giften van particulieren	1.737	410	1.327	862
Bijdragen van Amnesty-groepen	136	200	-64	154
Landelijke collecte	1.447	1.400	47	1.478
Evenementen	87	28	59	6
Nalatenschappen	5.265	2.050	3.215	3.730
Totaal baten van particulieren	23.769	18.788	4.981	21.048

- **Incidentele giften van particulieren**

In de incidentele giften zit een grote gift van ruim € 1 miljoen. Van het totaalbedrag van de incidentele giften van particulieren heeft € 37 duizend een door de gever gekozen bestemming, zoals die door Amnesty zijn aangeboden bij de giftverzoeken.

- **Bijdragen van Amnesty-groepen**

De inkomsten die worden verantwoord onder deze categorie betreffen de bijdragen van Amnesty-groepen (de afstorting van middelen boven € 1.000), de aan de groepen betaalde collectevergoeding, gebonden bijdragen van groepen en door groepen gegeneerde inkomsten.

- **Landelijke collecte**

Bij de landelijke collecte in 2017 is bijna € 1,45 miljoen opgehaald (€ 47 duizend meer dan begroot) door 14.637 enthousiaste vrijwilligers.

- **Evenementen**

Dit betreft de gebonden inkomsten uit het door Janine Jansen in samenwerking met het Rotterdams Philharmonisch Orkest en De Doelen georganiseerde evenement voor Amnesty Nederland. De verkregen inkomsten zijn bestemd voor mensenrechteneducatie in het MBO.

- **Nalatenschappen**

Amnesty ontving in 2017 € 5,27 miljoen uit nalatenschappen. Dit is fors hoger dan begroot (€ 3,22 miljoen) en de hoogste opbrengst in de historie van Amnesty Nederland. Het betreft relatief veel nalatenschappen zonder grote uitschieters in omvang.

BATEN VAN BEDRIJVEN

De inkomsten uit bedrijven vielen in 2017 bijna 14 procent gunstiger uit dan begroot.

BATEN VAN LOTERIJORGANISATIES

In 2017 is wederom de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij van € 3,6 miljoen ontvangen, waarvoor wij de Nationale Postcode Loterij en haar deelnemers zeer dankbaar zijn.

In de inkomsten is tevens het deel verantwoord dat door het Internationaal Secretariaat van Amnesty International is besteed aan het project 'Protect Civilians: Amnesty International's Crisis Response'.

BATEN VAN SUBSIDIES VAN OVERHEDEN

Amnesty vormt samen met PAX de alliantie 'Samenspraak & Tegenspraak'. Hierin wordt samengewerkt op het gebied van vrede, mensenrechten en conflictpreventie in diverse fragiele en repressieve staten. De alliantie kreeg voor de periode 2016-2020 middelen toegekend door het ministerie van Buitenlandse Zaken als strategische partner op het gebied van 'pleiten en beïnvloeden'.

Het aandeel van Amnesty bedraagt hierin € 5,5 miljoen, verspreid over de genoemde periode. Dit geld wordt vanuit het *Human Rights Capacity-Building Programme* (HURICAP) besteed aan capaciteitsversterking van lokale partners in een aantal landen in Afrika en het Midden-Oosten. De inkomsten worden verantwoord op basis van de werkelijke bestedingen. De bestedingen waren in 2017 lager dan begroot (€ 0,91 miljoen versus € 1,36 miljoen). De onderbesteding wordt veroorzaakt doordat er op het moment van het opstellen van de begroting in september 2016 nog van werd uitgegaan dat het subsidiedeel dat niet in 2016 werd uitgegeven, alsnog in 2017 zou worden uitgegeven. Bij het opstellen van het jaarplan begin 2017 bleek dat een te optimistische gedachte, en verder kwam een aantal van de geplande activiteiten niet van de grond door onvoorziene interne en externe ontwikkelingen. De geormerkte middelen worden uitgesmeerd over de resterende subsidiejaren.

BATEN VAN ANDERE ORGANISATIES ZONDER WINSTSTREVEN

De inkomsten van andere organisaties zonder winststreven bevatten de inkomsten van stichtingen, fondsen en (religieuze) instellingen. Een deel van de inkomsten was begroot bij baten van particulieren. Dit betreft derhalve een verschuiving.

BATEN ALS TEGENPRESTATIE

voor de levering van producten en/of diensten

Onder deze categorie vallen de inkomsten uit merchandising (de verkoop van Amnesty-producten), inkomsten van Amnesty's maandblad *Wordt Vervolgd*, en de inkomsten uit verhuur van kantoorruimte, inclusief de opbrengst van de dienstverlening aan huurders.

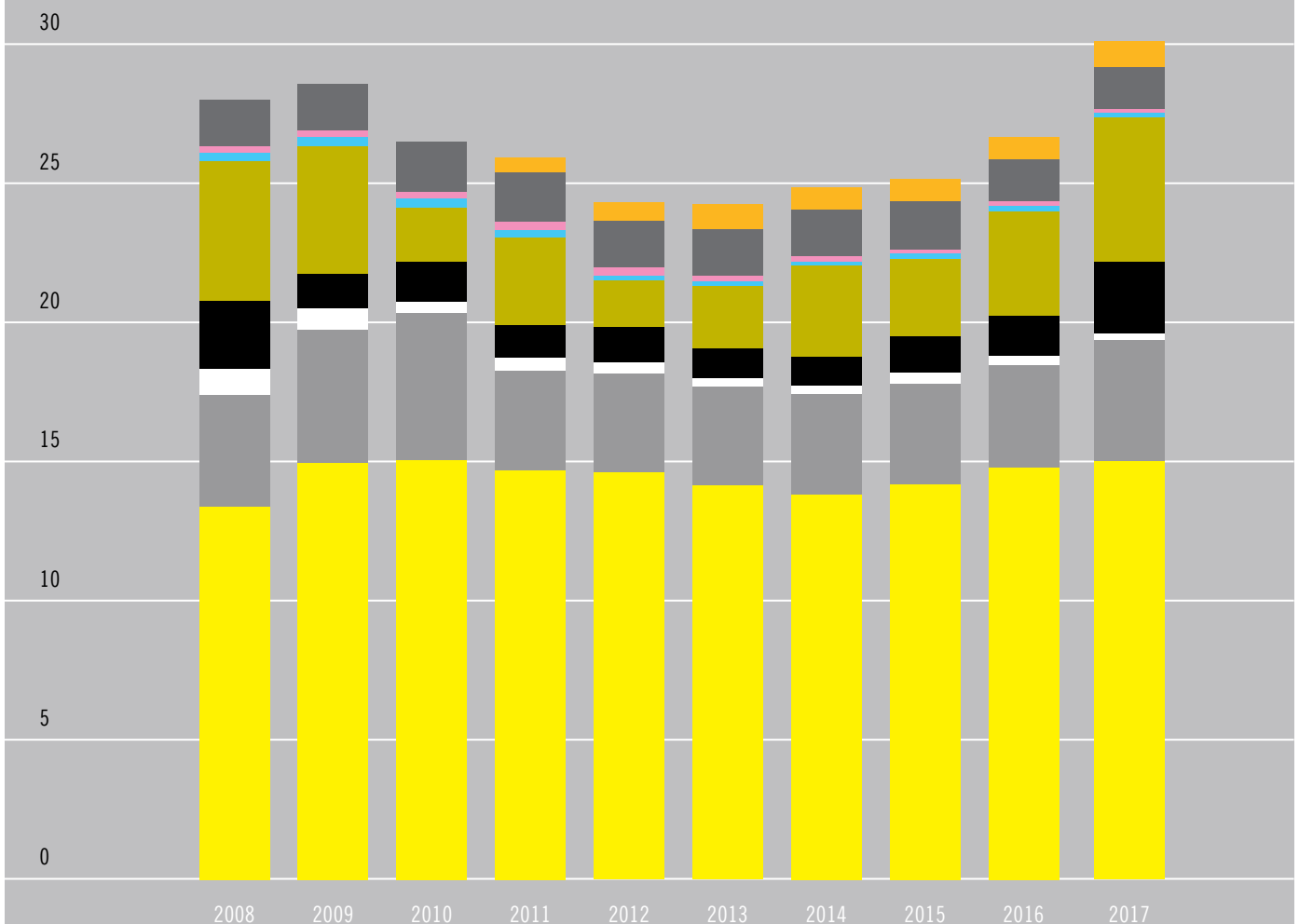
INKOMSTEN DOOR DE JAREN HEEN

De inkomsten ontwikkelden zich de afgelopen tien jaar als volgt:

- Subsidie BuZa
- Collecte + evenementen
- Bijdrage groepen
- Merchandising
- Nalatenschappen
- Giften
- Overige inkomsten
- Nationale Postcode Loterij
- Bijdragen van leden

ONTWIKKELING VAN DE INKOMSTEN VAN 2008 TOT 2017

Bedragen x € 1.000.000

HERKOMST GEBONDEN WERVING 2017

Bedragen x € 1.000

Bijdragen van leden	179
Giften van particulieren	31
Bijdragen van en via Amnesty-groepen	1
Ministerie van Buitenlandse Zaken voor HURICAP	907
ASN Bank	165
Evenementen	87
Nationale Postcode Loterij – Protect Civilians	645
Bijdragen van fondsen en instellingen	142
Totaal	2.157

De inkomsten uit merchandising bedragen € 94 duizend en liggen daarmee op hetzelfde niveau als in 2016. Een hogere omzet leidt ook tot hogere inkoopkosten. In de kosten van merchandising zijn de eenmalige kosten voor het moderniseren van de webshop opgenomen.

De advertentie en abonnementsbijdragen van *Wordt Vervolgd* blijven licht achter op de begroting. Het aantal betaalde abonnementen is gering en de advertentie-inkomsten staan onder druk.

OVERIGE BATEN

Hieronder vallen de overige baten zoals de vrijval uit de reorganisatievoorziening, omdat enkele medewerkers geen aanspraak meer maken op de regelingen omdat zij elders werk hebben gevonden.

- **Structurele versus incidentele inkomsten**

De totale inkomsten in 2017 bedroegen € 30,04 miljoen. Tot de incidentele inkomsten worden gerekend de incidentele giften van particulieren (€ 1,74 miljoen), bedrijven (€ 270 duizend), instellingen zonder winststreven (€ 510 duizend), de subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa) (€ 907 duizend), het incidentele deel van de nalatenschappen (alle inkomsten boven de voor 2017 begrote € 2,05 miljoen, in casu € 3,22 miljoen), en de eenmalige extra bijdrage van de Nationale Postcode Loterij van € 650 duizend voor het project 'Protect Civilians: Amnesty International's Crisis Response'. Dit komt in 2017 neer op een bedrag van € 7,30 miljoen aan incidentele inkomsten. Dit betekent dat er in 2017 € 22,74 miljoen aan structurele inkomsten is vergaard tegenover een begroting van € 22,27 miljoen.

- **Gebonden werving**

Van alle inkomsten is € 2,16 miljoen gebonden gegeven. Dat wil zeggen dat de geldgever heeft aangegeven waaraan het geld besteed moet worden. Amnesty Nederland biedt de keuze uit meerdere mogelijke bestemmingen. De herkomst van de gebonden giften staat in de tabel hierboven.

BESTEDINGEN 2017

Bedragen x € 1.000

	<i>Realisatie 2017</i>	<i>Begroting 2017</i>	<i>Vershil realisatie en begroting</i>	<i>Realisatie 2016</i>
Internationale organisatie	11.599	9.803	1.796	10.264
Mensenrechtenbeleid	4.614	5.332	-718	4.093
Mobilisatie & Actie	3.519	4.001	-482	3.174
Media & Politieke Zaken	2.865	2.763	102	2.876
Strategische Verkenningen	348	320	28	246
Totaal aan doelstelling	22.945	22.220	726	20.654
Werving baten	4.572	4.739	-167	4.193
Beheer & Administratie	1.534	1.280	254	1.381
Som van de lasten	29.051	28.239	812	26.227
Saldo financiële baten en lasten	-16	-30	14	-39
Totaal bestedingen	29.035	28.209	811	26.188

BESTEDINGEN

Amnesty heeft in 2017 € 29,05 miljoen besteed. Hiervan is € 22,95 miljoen besteed aan de doelstelling. De overige bestedingen betreffen kosten voor de 'werving van baten' en kosten 'beheer en administratie'.

BESTEED AAN DE DOELSTELLING

Onder de noemer 'besteed aan de doelstelling' vallen alle bestedingen op het gebied van Mensenrechtenbeleid, Mobilisatie & Actie, Media & Politieke Zaken, Strategische Verkenningen en de bijdrage aan de internationale Amnesty-organisatie.

Met de bijdrage aan de internationale organisatie wordt onderzoek gefinancierd naar mensenrechtenschendingen. Op basis van dit onderzoek worden rapporten gepubliceerd, acties en lobby gevoerd, voorlichting gegeven en bewustwording vergroot. Hierbij wordt zowel kennis en expertise uitgewisseld met samenwerkingspartners (waardoor een bredere achterban en een groter maatschappelijk draagvlak worden gecreëerd), als financiële samenwerking gezocht. Tevens wordt bijgedragen aan het dekken van de kosten van het European Institutions Office van Amnesty in Brussel. Vanuit dit kantoor worden lobbyactiviteiten uitgevoerd gericht op de instellingen en landen van de Europese Unie.

Beide bijdragen worden gebaseerd op een door de internationale beweging overeengekomen berekeningswijze voor de bij te dragen afdracht. In 2017 is voor het hele jaar het 'distribution model' gehanteerd, dat tijdens de International Council Meeting (ICM) van 2015 is aangenomen. In dit model wordt de bijdrage aan de internationale organisatie berekend op basis van in het lopende jaar gerealiseerde inkomsten. Hierbij worden de volgende zaken van de totale inkomsten afgetrokken: gebonden inkomsten, fondsenwervingskosten en organisatiekosten (zoals huisvesting en IT). De te betalen afdracht wordt vervolgens berekend op basis van een heffingstabel.

De overige bestedingen aan de doelstelling bestaan uit de kosten voor mensenrechtenprogramma's, campagnes, lobby en voorlichting. Het gaat hierbij om onze activiteiten op het gebied van mensenrechtenprogramma's zoals Vrijheid van meningsuiting in China, Indonesië, Rusland, Saudi-Arabië en Turkije, Etnisch profileren door de politie,

Mensen zonder verblijfsrecht in Nederland, Mensenrechten en veiligheid, HURICAP, Mensenrechteneducatie, Mensenrechtendialoog, de Eerlijke Geldwijzers en publicaties van Strategische Verkenningen.

- **Amnesty-capaciteitsontwikkelingen en educatie in Afrika**

Amnesty Nederland stelde in 2017 een extra financiële bijdrage van € 150 duizend ter beschikking voor de versterking van Amnesty's werk in Afrika. Deze bijdrage komt niet tot uiting in de kosten van 2017, omdat de totale toekenning van € 4 miljoen al is opgenomen in de kosten van 2010. Vorig jaar is het geld van Amnesty Nederland voornamelijk besteed aan het bevorderen van activisme en groei van de Amnesty-achterban in Afrika en het Midden-Oosten.

- **Amnesty's Centre for International Justice**

Het Centre for International Justice (CIJ) vertegenwoordigt Amnesty International bij het ICC en volgt de ontwikkelingen daar op de voet. Amnesty Nederland is inhoudelijk betrokken bij het centrum en zorgt voor administratieve en organisatorische ondersteuning. Het CIJ wordt gezamenlijk gefinancierd door Amnesty's Internationaal Secretariaat en Amnesty Nederland.

De bestedingen aan de doelstellingen liggen hoger dan begroot doordat we in 2017 extra projecten hebben ontwikkeld en zijn gaan uitvoeren. Deze extra projecten zijn bottom-up ontwikkeld. Medewerkers hebben kansen voor projecten gesignaleerd en de projectplannen hiervoor uitgewerkt. Deze zijn beoordeeld door het managementteam en aan het Bestuur gepresenteerd ter vaststelling. Hiermee konden we de beschikbare middelen in de bestemmingsreserves aanwenden voor extra mensenrechtenwerk (conform het financieel beleid om beschikbare middelen zo snel mogelijk in te zetten).

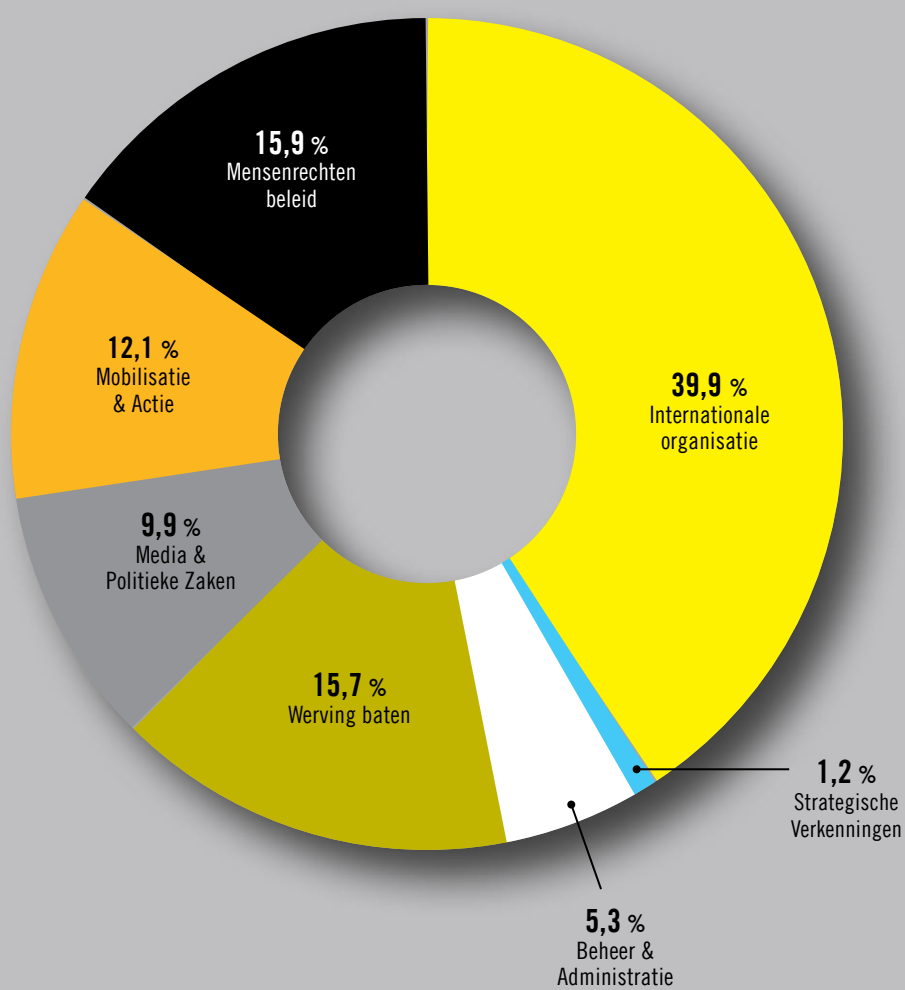
KOSTEN REORGANISATIE

In 2014 hebben we de maximaal nog te betalen kosten van de sociaalplanregelingen voor de boventallige en vrijwillig vertrokken medewerkers in de jaarrekening opgenomen als voorziening. Doordat een aantal van deze medewerkers werk heeft gevonden, maken zij geen of in beperkte mate aanspraak op de voor hen aangelegde voorziening. Hierdoor valt er in 2017 € 21 duizend vrij uit deze voorziening als bijzondere bate.

VERDELING BESTEDINGEN 2017

Het percentage van de bestedingen aan 'werving baten' is in de grafiek hieronder uitgedrukt als percentage van de totale bestedingen.

VERDELING BESTEDINGEN 2017 AMNESTY NEDERLAND

KENGETALLEN VAN DE BESTEDINGEN

	<i>Maximum</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
Besteed aan doelstelling t.o.v. totale baten		76,4%	78,0%	72,7%
Besteed aan doelstelling t.o.v. totale bestedingen		79,0%	78,7%	77,7%
Eigen fondsenwerving (voorheen CBF-norm)*	25%	18,6%	19,4%	20,3%
Kostenpercentage werving		15,4%	16,0%	n.v.t.
Beheer & Administratie (interne norm)	6%	5,3%	5,2%	4,5%

* Om de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren in stand te houden worden voor 2016 en 2017 de inkomsten uit de volgende categorieën gehanteerd als inkomsten uit eigen fondsenwerving: baten van particulieren, baten van bedrijven en baten van andere organisaties zonder winstoogmerk.

KENGETALLEN

Conform de Richtlijn 650 voor de Jaarverslaggeving (RJ650) geven we in dit verslag kengetallen weer van de bestedingen aan de doelstelling, kosten fondsenwerving en kosten Beheer & Administratie. Amnesty rapporteert ook het percentage bestedingen aan de doelstelling ten opzichte van de totale bestedingen. De reden voor dit extra kengetal ligt in het feit dat inkomsten (zeker in geval van incidentele meevallers) en bestedingen niet altijd in hetzelfde boekjaar vallen.

- **Besteed aan doelstelling t.o.v. totale baten**

In 2017 valt het percentage relatief laag uit, ondanks het feit dat de begrote bestedingen hoger waren dan de inkomsten. De reden voor de relatief lage score is de ruim hogere inkomsten in 2017.

- **Besteed aan doelstelling t.o.v. totale bestedingen**

De bestedingen aan de doelstelling ten opzichte van de totale bestedingen liggen in lijn met de bestedingen in voorgaande jaren.

- **Bestedingen eigen fondsenwerving (voorheen CBF-norm)**

Met de toepassing van de nieuwe RJ650 is de categorie 'inkomsten uit eigen fondsenwerving' vervallen. Hierdoor is rapportage op dit gegeven niet meer verplicht. Wij hechten eraan om het percentage wel te blijven rapporteren.

De bestedingen aan werving van baten (fondsenwerving) betreffen de werving van nieuwe leden, het upgraden van ledenbijdragen, ledenbehoud, de kosten van de collecte, merchandising, evenementen en de kosten voor relatiemanagement van grote donoren.

- **Kostenpercentage werving**

Met de toepassing van de nieuwe RJ650 wordt het kostenpercentage werving verantwoord. Dit zijn de gemaakte wervingskosten uitgedrukt als percentage van de som van de geworven baten.

- **Beheer & Administratie**

Amnesty Nederland volgt de aanbeveling van Goede Doelen Nederland over de kosten die vallen onder Beheer & Administratie: kosten bestuur, Ledenraad, een deel van het management en de financiële en personeelsadministratie.

De hoger dan begrote kosten in 2017 worden verklaard door de inzet van tijdelijk personeel. Dit was noodzakelijk als gevolg van langdurig verzuim van medewerkers, en extra benodigde capaciteit om de continuïteit van het werk te waarborgen en de werkdruk voor medewerkers te verminderen.

BEPALING OMVANG CONTINUÏTEITSRESERVE

Af te dekken periode	1 jaar
Minimale omvang	100% van het verschil tussen verplichtingen en inkomsten voor komend boekjaar
Maximale omvang	120% van het verschil tussen verplichtingen en inkomsten voor komend boekjaar
Voorstel MT aan Bestuur	Wanneer continuïteitsreserve > 120% van het verschil tussen verplichtingen en inkomsten voor komend boekjaar
Voorstel MT aan Bestuur	Wanneer continuïteitsreserve < 100% van het verschil tussen verplichtingen en inkomsten voor komend boekjaar

CONTINUÏTEITSRESERVE

De continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat Amnesty Nederland ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.

In 2016 is de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving RJ650 aangepast. In deze richtlijnen is bepaald dat de omvang van de continuïteitsreserve gebaseerd moet zijn op een analyse van de specifieke risico's en de periode waarvoor de organisatie wil afdekken. Daarnaast moet de organisatie vooraf vastleggen welke maatregelen zij neemt om deze risico's te beheersen of uit te sluiten. Deze analyse moet worden bekrachtigd door het Bestuur.

In 2017 is een nieuwe wijze van berekenen van de continuïteitsreserve door het Bestuur vastgesteld en door de Ledenraad goedgekeurd. De wijze van vaststellen van de benodigde omvang van de continuïteitsreserve voor 2018 staat in het schema hierboven.

INKOMSTEN EN BESTEDINGEN - INTERNATIONAAL SECRETARIAAT *

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2017	%
INKOMSTEN		
Bijdragen van nationale Amnesty-afdelingen	75,5	93%
Fondsenwerving en andere inkomsten	6,0	7%
	81,5	100%
BESTEDINGEN		
Personeels- en programmakosten	63,9	81%
Toelagen Amnesty-entiteiten	11,7	15%
Global Transition Plan	0,6	1%
Overige kosten	3,0	4%
	79,2	100%
RESULTAAT 2017	2,3	

BIJDRAGE AMNESTY NEDERLAND AAN DE INTERNATIONALE ORGANISATIE

Het werk van de internationale organisatie, uitgevoerd door het Internationaal Secretariaat van Amnesty International in London en diverse regionale kantoren, wordt gefinancierd door de nationale Amnesty-afdelingen. Ter verantwoording van de bijdrage van Amnesty Nederland in 2016 van € 11,6 miljoen aan de internationale organisatie volgt hieronder informatie over de inkomsten en bestedingen van het Internationaal Secretariaat in 2017.

In 2017 ontving het Internationaal Secretariaat € 81,5 miljoen aan **inkomsten**. Daarvan bestond 93 procent uit de bijdragen van de nationale Amnesty-afdelingen als assessment en/of vrijwillige bijdrage (€ 75,5 miljoen) en 7 procent uit gerealiseerde fondsenwerving en overige inkomsten (€ 6,0 miljoen). Het Internationaal Secretariaat werft vooral middelen van internationale fondsen. De nationale Amnesty-afdelingen spelen hierbij vaak een bemiddelende rol.

Het Internationaal Secretariaat heeft in 2017 € 79,2 miljoen **besteed** aan onderzoek, campagnes, fondsenwerving, internationaal recht, governance en interne organisatie.

De personeels- en programmakosten zijn de bestedingen aan de internationale mensenrechtenprogramma's, campagnes en communicatie, onderzoek, beleidsbeïnvloeding, voorlichting, governance, interne organisatie en internationale fondsenwerving.

Toelagen Amnesty-entiteiten zijn de bijdragen van de internationale organisatie aan Amnesty-entiteiten die financieel nog niet op eigen benen staan.

De kosten voor het **Global Transition Plan** betreffen kosten voor het opzetten van regionale kantoren als onderdeel van een decentralisatie. De **overige kosten** zijn de kosten voor wisselkoersverschillen (pond vs euro, USD en overige valuta's) en diverse overige kosten.

Het Internationaal Secretariaat werkte vanuit zijn **strategische doelen 2016-2019** in 2017 aan de volgende internationale mensenrechtenprogramma's:

- *Herwinnen van vrijheden*: – Mogelijk maken en beschermen van openbare ruimte en verdedigers van mensenrechten (onder andere door internationale campagne 'Shrinking space for Human Rights') – Mensenrechtenuitvoering – Opeisen van online vrijheden (weerstand bieden tegen trends in internetcensuur en toezicht);
- *Waarborgen van gelijke rechten voor iedereen*: – Gender en discriminatie – Economische, sociale en culturele rechten;
- *Reageren op crises*: – Internationale rechtspraak (Mensen die getroffen zijn door conflicten, onder andere door internationale campagnes als 'I Welcome' (Vluchtelingen) en 'Protecting people on the move') – Het werk van mondiale en regionale instituties;
- *Zorgen voor verantwoording*: – Strafrecht – Doodstraf – Corporate Accountability;
- *Maximaliseren van onze middelen en betrokkenheid*: – Fondsen- en achterbanwerving.

De internationale beweging (alle nationale secties en het Internationaal Secretariaat) heeft in 2017 € 300,7 miljoen aan inkomsten verworven. Dit is 10,8 miljoen hoger dan begroot (circa 4 procent) en ten opzichte van 2016 een stijging van 7 procent. In het strategische doel 'maximaliseren van onze middelen en betrokkenheid' is voor de periode 2016 tot en met 2020 een groei van de inkomsten tot € 400 miljoen gedefinieerd. Om dit te realiseren zullen de inkomsten jaarlijks met ruim 10 procent moeten stijgen.

In 2017 is 295,2 miljoen besteed aan de (bovenstaande) 5 strategische doelen (€ 182,9 miljoen), aan niet-strategische doelen (€ 31,3 miljoen), organisatiekosten zoals huisvesting en IT (€ 73,5 miljoen) en governance (€ 7,6 miljoen).

Van de nationale secties verworven alleen die in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk meer inkomsten dan de Nederlandse.

* Dit betreft de voorlopige, nog niet gecontroleerde cijfers van het Internationaal Secretariaat van Amnesty International. De omrekening van Britse ponden naar euro is gebaseerd op de valutakoers van 31-12-2017.

VIA RESULTAATBESTEMMING

Bedragen x € 1.000

	<i>Bestemmingsreserves</i>	<i>Bestemmingsfondsen</i>	<i>Resultaat</i>
Toevoeging	5.757	463	
Onttrekking	-4.766	-291	
Vrijval	-160	0	
Totaal	831	172	1.003

RESULTAATVERDELING

Het resultaat over 2017 bedraagt € 1,0 miljoen.

Van de bestedingen in 2017 wordt € 4,77 miljoen onttrokken aan bestemmingsreserves en via resultaatbestemming wordt er per saldo € 5,76 miljoen toegevoegd en valt er € 160 duizend vrij (vanwege uitstel van het traineeprogramma). In de toevoeging via de resultaatverdeling is de creatie van een nieuwe bestemmingsreserve voor 'activa bedrijfsvoering' opgenomen voor € 350 duizend (gebaseerd op de meerjaren-investeringsbegroting). Deze reserve heeft tot doel middelen beschikbaar te hebben voor investeringen in activa (zoals groot onderhoud pand, CRM-systeem, facilitaire zaken et cetera) en wordt jaarlijks aangevuld met de gemaakte afschrijvingskosten. In de toevoeging via de resultaatverdeling zijn ook reeds de in de begroting 2018 opgenomen projecten opgenomen. Dit betreft de bestedingen voor Zichtbaarheid, ondersteuning aanpassing arbeidsvoorwaarden, implementatie Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en informatiebeveiliging, verjonging & diversiteit, en AINL50 (de vijftigste verjaardag van Amnesty Nederland).

Tevens wordt voor de bestedingen in 2017 € 291 duizend onttrokken aan de bestemmingsfondsen en € 463 duizend toegevoegd via de resultaatbestemming.

De bestemmingsreserve Nationale & Internationale Projecten bevat na de resultaatverdeling over 2017 nog € 2,33 miljoen. Voor de besteding van deze middelen worden door het managementteam plannen ontwikkeld en separaat ter goedkeuring aan het Bestuur voorgelegd. Dit past in het financieel beleid om beschikbare middelen binnen twee jaar na ontvangst te besteden.

TOELICHTING BESTEMMINGSFONDSEN

Bestemmingsfondsen hebben een geoormerkt bestedingsdoel dat door de schenkers is aangegeven op basis van de door Amnesty Nederland geboden mogelijkheden. Deze gelden kunnen niet altijd in het jaar van ontvangst worden besteed. De termijn van bestemming is bepaald door de looptijd van het betreffende project dat met deze middelen wordt gefinancierd. Voor een toelichting per specifieke reserve en bestemmingsfonds wordt verwezen naar de volledige jaarrekening.

FINANCIEEL BEHEER

Uitgangspunt van het financieel beheer door Amnesty is dat de inkomsten op een verantwoorde manier worden besteed en beheerd. Hiertoe legt de directie binnen de vereniging rekenschap af aan het Bestuur en wordt het jaarverslag, inclusief de jaarrekening, door de Ledenraad goedgekeurd. De controlerend accountant stelt vanuit zijn externe positie vast of Amnesty haar financieel beheer goed op orde heeft. Daarnaast vindt toetsing plaats door Goede Doelen Nederland om vast te stellen of Amnesty haar zaken goed op orde heeft (volgens de Erkenningsregeling) en recht heeft op erkenning als goed doel.

Het beleid inzake financieel beheer heeft het zorgvuldig beheren van reserves en liquide middelen tot doel. Daartoe worden de reserves en liquide middelen risicomijdend beheerd. Risicomijdend betekent in dezen dat liquide middelen kunnen worden aangehouden op spaar- en betaalrekeningen, deposito's en risicoarme obligaties bij meerdere financiële instellingen. Er worden momenteel geen risicoarme obligaties aangehouden. Met het oog op gewenste risicospreiding, en zo veel mogelijk rekening houdend met de bevindingen van de Eerlijke Bankwijzer, worden de reserves aangehouden bij de Rabobank, ASN Bank en Triodos Bank.

Ten behoeve van de afwikkeling van het betalingsverkeer worden rekeningen gebruikt bij de Rabobank (acceptgiroverwerking), Deutsche Bank in verband met de incasso van de ledenbijdragen via Buckaroo (met directe afoming saldo naar Rabobank, Triodos of ASN Bank), ING Bank (passief) en Triodos Bank (de giftenrekening en de rekeningen van alle lokale Amnesty-groepen).

FINANCIËLE VOORUITBLIK

In de begroting 2018 hebben we, net als in 2017, de inkomsten uit nalatenschappen over de afgelopen tien jaar genomen, de twee hoogste jaren verwijderd en vervolgens de acht resterende jaren gemiddeld. Van dit gemiddelde hebben we vervolgens 80 procent genomen om rekening te houden met de onvoorspelbaarheid van de inkomsten uit nalatenschappen. Om te komen tot een betere begroting voor nalatenschappen wordt in 2018, in de aanloop naar de begroting 2019, een analyse op de historische data van nalatenschappen uitgevoerd. Indien dit leidt tot een verandering van de methodiek wordt dit ter besluitvorming voorgelegd aan het Bestuur en de Ledenraad.

Het begrote resultaat bedraagt voor 2018 € -1,5 miljoen, dat volledig gedekt wordt uit de onttrekking uit bestemmingsreserves.

LIQUIDITEITSPANNING

De liquiditeitsplanning voor de jaren 2018 tot en met 2020 laat op ieder moment in de tijd een overschot in liquiditeiten zien. De bijdrage van de Nationale Postcode Loterij wordt in het eerste kwartaal van het jaar ontvangen, evenals de collecteopbrengst en een groot deel van de inkomsten uit het incasseren van de ledenbijdragen. Op deze wijze is de liquiditeitsbuffer door het jaar heen voldoende.

BEGROTING 2018

Bedragen x € 1.000

INKOMSTEN		BESTEDINGEN	
Baten van particulieren	19.935	Internationale organisatie	9.991
Baten van bedrijven	505	Mensenrechtenbeleid	4.724
Baten van loterijorganisaties	4.165	Mobilisatie & Actie	3.845
Baten van subsidies van overheden	1.100	Media & Politieke Zaken	2.706
Baten van andere organisaties zonder winststreven	0	Strategische Verkenningen	241
Som van de geworven baten	25.705	Besteed aan doelstelling	21.507
<hr/>			
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	400	Fondsenwerving & Marketing	4.726
Overige baten	0	Beheer & Administratie	1.372
Totaal inkomsten	26.105	Totaal bestedingen	27.605
Resultaat			-1.500
<hr/>			
Dekking uit bestemmingsreserves			1.500
Dekking uit bestemmingsfondsen			0
Saldo			0

UPDATE 2018

Er zijn in de reguliere inkomsten- en uitgavenontwikkeling van 2018 tot op heden (ultimo februari 2018) geen bijzonderheden te melden.

Wel bijzonder is het feit dat de Nationale Postcode Loterij € 2,32 miljoen aan Amnesty International heeft toegekend voor het project *Code Yellow* voor de periode 2018–2020. Het project Code Yellow helpt cyberaanvallen tegen mensenrechtenverdedigers te voorkomen door:

- Mensenrechtenverdedigers de kennis, vaardigheden en middelen te geven om zichzelf tegen cyberaanvallen te verdedigen, waardoor hun digitale weerbaarheid groter wordt;
- Cyberaanvallen te ontregelen en deze publiekelijk bekend te maken waardoor de aanvallen stoppen;
- Het feit dat overheden door onze onthullingen over hun cyberaanvallen op kosten gejaagd zullen worden en politieke gevolgen ondervinden; het zal ze ontmoedigen regelmatig aanvallen uit te voeren. Het aantal aanvallen neemt hierdoor af.

Begin januari 2018 verstrekte Amnesty Nederland een lening van € 2,7 miljoen aan het Internationaal Secretariaat voor een periode van vijf jaar (2018-2022) tegen een rente van 0 procent ten behoeve van het *Fundraising Investment Fund* (FIF) van Amnesty International. Het FIF leent geld uit aan een nationale afdeling van Amnesty zodat deze kan investeren in fondsenwerving en daarmee de inkomsten kan vergroten. Voor Amnesty Nederland ligt de aanleiding om een lening te verstrekken in onze langdurig beschikbare liquiditeiten en de rentevergoeding van nagenoeg 0 procent. Het alternatief, de mogelijkheid om op deze wijze bij te dragen aan de groei van de internationale Amnesty-beweging, past ons beter dan het geld te stallen bij een bank.

VERKORTE JAARREKENING

De financiële gegevens zijn ontleend aan de door het Bestuur op 19 april 2018 vastgestelde volledige jaarrekening van de Vereniging Amnesty International, Afdeling Nederland. Bij deze jaarrekening is door KPMG Accountants NV op 19 april 2018 een goedkeurende controleverklaring afgegeven. De volledige jaarrekening is beschikbaar op onze website, amnesty.nl/jaarverslag2017.

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

(na resultaatbestemming)

	31-12-2017 €	31-12-2016 €
ACTIVA		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	452.330	459.703
Materiële vaste activa	5.898.521	6.177.399
Financiële vaste activa	3.085.231	2.000.000
Voorraden	122.412	93.996
Vorderingen en overlopende activa	8.550.795	6.521.579
Effecten	278	260
Liquide middelen	7.947.067	9.524.705
	26.056.634	24.777.642

	31-12-2017 €	31-12-2016 €
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
Reserves		
- Continuïteitsreserve	10.980.000	10.980.000
- Bestemmingsreserves	9.307.622	8.475.898
	20.287.622	19.455.898
Fondsen		
- Bestemmingsfondsen	387.620	216.076
	20.675.242	19.671.974
Voorzieningen	41.316	166.850
Langlopende schulden	0	150.000
Kortlopende schulden	5.340.076	4.788.818
	26.059.634	24.777.642

BATEN

Bedragen x € 1.000

	<i>Realisatie 2017</i> €	<i>Begroting 2017</i> €	<i>Realisatie 2016</i> €
Geworven baten			
Baten van particulieren	23.769	18.788	21.048
Baten van bedrijven	271	200	45
Baten van loterijorganisaties	4.245	3.600	3.691
Baten van subsidies van overheden	907	1.355	828
Baten van andere organisaties zonder winststreven	513	150	553
Som van de geworven baten	29.705	24.093	26.165
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	310	289	277
Overige baten	23	0	49
Som van de baten	30.038	24.382	26.490

LASTEN

Bedragen x € 1.000

	<i>Realisatie 2017</i> €	<i>Begroting 2017</i> €	<i>Realisatie 2016</i> €
Internationale organisatie	11.599	9.803	10.264
Mensenrechtenbeleid	4.614	5.332	4.093
Mobilisatie & Actie	3.519	4.001	3.174
Media & Politieke Zaken	2.865	2.763	2.876
Strategische Verkenningen	348	320	246
Totaal aan doelstelling	22.945	22.220	20.654
Werving baten	4.572	4.739	4.193
Beheer & Administratie	1.534	1.280	1.381
Totaal bestedingen	29.051	28.239	26.227
Saldo voor financiële baten en lasten	987	-3.827	1.883
Saldo financiële baten en lasten	16	30	39
Saldo van de baten en lasten	1.003	-3.827	302

JAARREKENING 2017 EN OVERIGE GEGEVENS

JAARREKENING 2017

Zie voor de volledige jaarrekening het separate document '**JAARREKENING 2017 & OVERIGE GEGEVENS**', wat integraal onderdeel is van dit jaarverslag.

OVERIGE GEGEVENS

Zie voor het onderdeel 'Overige gegevens' het document '**JAARREKENING 2017 & OVERIGE GEGEVENS**', wat integraal onderdeel is van dit jaarverslag.

BIJLAGE 1

SAMENWERKINGSPARTNERS AMNESTY INTERNATIONAL NEDERLAND (AINL)

Dit overzicht beperkt zich tot de belangrijkste samenwerkingsverbanden, waarbij meerdere afdelingen betrokken zijn en/of met een financiële omvang van meer dan € 10.000 per jaar.

PLATFORMS

AINL maakt deel uit van:

- Breed Mensenrechten Overleg
- Breed Mensenrechten Overleg Nederland
- Breed NGO-overleg Indonesië
- Colombia platform
- DRC Congo Platform
- MVO Platform
- Platform Mensenrechteneducatie

SAMENWERKING GERICHT OP FINANCIERING

AINL krijgt financiële steun van:

- Adessium Foundation
- ASN Bank
- Flexi-Plan
- Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Hartstra Stichting
- Nationale Postcode Loterij
- Open Society Foundations
- Triodos Bank

SAMENWERKING MET ZUIDELIJKE PARTNERS

AINL werkt samen met:

- KontraS (Indonesië)
- Northern Uganda Human Rights Partnership, olv. GWED-G (Uganda)
- Protection International (DRC/Brussels)
- Assodip (DRC)
- Ufarep (DRC)
- HRCO (Ethiopia)
- Human Rights and Development Organization – HUDO (Sudan)
- National Human Rights Monitoring Organisation - NHRMO (Sudan)
- Dialogue and Research Initiative – DRI (South Sudan)
- Assistance Mission for Africa – AMA (South Sudan)
- Réseau des Défenseurs des Droits Humains - RDDH, olv Amnesty International Mali (Mali)
- Plateforme DESC, olv Amnesty International Burkina Faso (Burkina Faso)
- AGATEKA (Burundi)
- Conseil pour l'Éducation et le Développement - COPED (Burundi)
- Centre for Environment, Human Rights and Development (Nigeria)
- International Youth Human Rights Movement (Rusland)
- Zimbabwe Human Rights NGO Forum (Zimbabwe)

SAMENWERKING GERICHT OP DIENSTVERLENING

AINL werkt samen met:

- Data Driven Marketing Association (DDMA)
- Goede Doelen Nederland
- Lowlands
- Pinkpop
- Zwarte Cross (de Feestfabriek)

INSTITUTIONELE SAMENWERKINGSVERBANDEN

AINL werkt samen met:

- De Balie inzake de Vrijheidslezingen
- COC inzake het Pride Fonds
- FNV, PAX, Milieudefensie, Oxfam Novib en de Dierenbescherming inzake de Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringwijzer
- CNV, FNV, Ministerie van Financiën, Ministerie van Buitenlandse Zaken, Nederlandse Vereniging van Banken, 14 individuele banken waaronder ING, ABN AMRO en Rabobank, Oxfam Novib en PAX inzake een mensenrechtenconvenant voor de bancaire sector
- PAX inzake 'Freedom from Fear' alliantie
- Lawyers 4 Lawyers
- Nationaal Comité 4 en 5 mei, Open Society Justice Initiative, Control Alt Delete (Blikopeners/IZI-Solutions) en Radar inzake programma 'Etnisch profileren'
- Rechters voor Rechters
- Protestantse Diakonie Amsterdam, Dokters van de Wereld, INLIA, Kerk in Actie, Stichting LOS en International Detention Coalition inzake project 'Mensen zonder verblijfsrecht'
- UniWorld Athletes, the World Players' Union, Football Supporters Europe, Human Rights Watch, the International Trade Union Confederation, Supporters Direct Europe, Terre des Hommes, the Committee to Protect Journalists, and Transparency International Germany, inzake 'Sport and Rights Alliance'.
- Stichting Movies that Matter
- Stichting Vredeswetenschappen en de Rotterdam School of Management inzake de Bijzondere Leerstoel International Business and Human Rights aan de Rotterdam School of Management
- VluchtelingenWerk, Pharos, SMAK, Stichting Arq, ASKV en Johannes Wier Stichting inzake het instituut voor Mensenrechten en Medisch Onderzoek (iMMO)
- VNG, College voor de Rechten van de Mens, University College Roosevelt (Universiteit Utrecht), en Gemeente Utrecht in het Netwerk Mensenrechten Lokaal
- Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
- Humanity House
- College voor de Rechten van de Mens, VOS/ABB, Vereniging Openbaar Onderwijs, Stichting Leerplan Ontwikkeling, KPC Groep, Anne Frank Stichting en Humanity House inzake Mensenrechteneducatie.

SAMENWERKING MET NATIONALE AMNESTY-KANTOREN

AINL werkt vooral samen met:

- Amnesty International Vlaanderen
- Amnesty International Turkije
- Amnesty International Moskou/Rusland
- Amnesty International Mali
- Amnesty Brazilië
- Amnesty India

COALITIES

AINL doet mee aan:

- Geen kind in de cel
- Control Arms Campaign

CODES/RICHTLIJNEN WAAR AMNESTY INTERNATIONAL NEDERLAND ZICH AAN HOUDT

GOVERNANCE

SBF-code voor Goed Bestuur
INGO Accountability Charter

FINANCIËN

RJ 650 Richtlijn voor fondsenwervende instellingen van de Raad voor de
Jaarverslaggeving
GDN Richtlijn financieel beheer goede doelen
GDN Aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer & Administratie
GDN Regeling beloning directeuren van goede doelen

FONDSENWERVING

DDMA Privacycode : Gedragscode voor het gebruik van Persoonsgegevens ihkv
direct marketing
DDMA Code E-mail : De Code Verspreiding Reclame via E-mail
DDMA Reclamecode Social Media
DDMA Code Listbroking
DDMA Gedragscode voor Telemarketing
DDMA Code Verspreiding Ongeadresseerd Reclamedrukwerk
DDMA Regeling Privacy Waarborg en Handhavingsreglement Consumenten
DDMA Gedragscode Fieldmarketing
DDMA Code voor het gebruik van Postfilter
IF Richtlijn Werving Nalatenschappen

BELASTINGDIENST

ANBI-voorwaarden

CAMPAIGN FOR TIBET
After 08 lives only
stand with Liu Xiaobo

LIU XIAOBO
1955-2017

FREE LIU XIAO NOW!

END THE ILLEGAL HOUSE ARREST AND SURVEILLANCE OF LIU XIAO